

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ІНІ історії і філософії

Кафедра всесвітньої історії

А. П. Іржавська, Т. В. Терещенко

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ
КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ
(XVII – ПОЧАТОК XXI СТ.)

Навчально-методичний посібник

Черкаси – 2015

УДК 94(8) «16–20»(075.8)
ББК 63.3(70)я73-1
І 79

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор кафедри суспільних дисциплін і права
Черкаського державного технологічного університету

В. М. Лазуренко

кандидат історичних наук, доцент кафедри Черкаського національного
університету ім. Б. Хмельницького

В.О. Кіреєва

Науковий редактор:

кандидат історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої
історії Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

О. Г. Перехрест

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № _ від 17 червня 2014 року)*

Іржавська А.П., Терещенко Т.В.

І 79

Актуальні аспекти історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.) : навчально-методичний посібник / А. П. Іржавська, Т. В. Терещенко. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2015. – 140 с.

На основі директивних, нормативних та методичних документів укладено навчально-методичний посібник з дисципліни «Актуальні аспекти історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.)» для студентів ННІ історії і філософії Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького.

УДК 94(8) «16–20»(075.8)
ББК 63.3(70)я73-1

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1.1. Мета викладання дисципліни	4
1.2. Завдання вивчення дисципліни	4
1.3. Міждисциплінарні зв'язки	4
1.4. Знання та вміння.....	4
1.5. Зміст тем дисципліни	5
2. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ	15
2.1. Трудомісткість курсу	15
2.2. Структура та обсяг годин за темами курсу	15
2.3. Тематика і зміст лекцій.....	17
2.4. Зміст семінарських занять та методичні рекомендації до них	28
3. САМОСТІЙНА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА.....	49
3.1. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи	49
3.2. Зміст самостійної та індивідуальної роботи	49
3.3. Тематика рефератів і методичні рекомендації до них	60
3.4. Додаткова тематика рефератів з курсу	64
3.5. Теми для індивідуальної роботи студентів (повідомлення по персоналіям)	66
4. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ	68
4.1. Питання для самоконтролю	68
4.2. Тести для поточного контролю знань студентів	70
4.3. Модульні контрольні роботи	72
4.4. Методичні рекомендації до виконання модульної контрольної роботи	74
4.5. Питання для підсумкового контролю (заліку)	75
4.6. ККР	77
4.7. ККЗ.....	78
4.8. Форми контролю	79
4.9. Система, форми, критерії і шкала оцінювання знань	79
5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ.....	85
5.1. Джерела.....	85
5.2. Література	102
5.3. Інформаційні ресурси	112
5.4. Основні поняття і терміни.....	114
5.5. Наочні навчальні матеріали	120

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Актуальні аспекти історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.)» є виявлення основних закономірностей і характеристика особливостей історичного розвитку регіону в XVII ст. – на початку XXI ст. Комплексно відтворити картину соціально-економічного розвитку, суспільно-політичних процесів, найбільш вагомих досягнень культури континенту, виявити спільні риси в історичному становленні латиноамериканських країн та особливості розвитку кожної з них.

Завданням курсу є дослідження етапів становлення і розвитку політично незалежних латиноамериканських держав і відповідно латиноамериканських націй, які стали результатом асиміляції корінного індіанського населення з європейцями і вихідцями з Африки. Характеристика соціально-політичної дійсності Латинської Америки, що визначається живучістю патріархально-патерналістських, каудильїстських традицій, клановості, що сформувалися в епоху колоніалізму, провінційної замкнутості і громадянських війн XIX ст. Детальний аналіз етапів становлення сучасного латиноамериканського суспільства, процесів модернізації його економічних, соціальних і політичних структур, характеристика боротьби прихильників консервативної, реформістської та революційної перспектив суспільного розвитку. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- знати і вільно володіти понятійним та термінологічним апаратом, що є основним для цієї дисципліни;
- визначати основні джерела вивчення різних процесів і явищ, відомих в Латинській Америці упродовж зазначеного періоду;
- розуміти причинно-наслідкові зв'язки і закономірності розвитку латиноамериканського суспільства у нову та новітню добу;
- розумітися на основних аспектах суспільно-політичного розвитку країн континенту;
- розуміти обумовленість соціально-економічного розвитку країн регіону, пояснювати зміни в соціально-класовій структурі та національному складі населення Латинської Америки;
- знати виданих громадських та політичних діячів Латинської Америки нової доби та актуальної сучасності.

вміти:

- визначати причини, рушійні сили та наслідки подій і явищ історії країн Латинської Америки, їх взаємозв'язок із загальноісторичними процесами;
- застосовувати знання з курсу у науково-дослідній роботі;
- працювати з науковою літературою, картографічними, статистичними та іншими специфічними джерелами та матеріалами.

Навчальна дисципліна органічно пов'язується з іншими дисциплінами – «Історією країн Азії, Африки та Латинської Америки нового часу», політологією, релігієзнавством, культурологією, історичною географією, історичною демографією, історіографією, джерелознавством, топонімікою, екологією.

1.5. Зміст тем дисципліни

Тема 1. Вступ до курсу «Актуальні аспекти історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.)». Народні антиколоніальні рухи в Іспанській Америці (XVI – початок XIX ст.).

Предмет і основні завдання курсу «Актуальні питання історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.)». Історіографія курсу. Вітчизняні та зарубіжні історики про особливості іспанського та португальського колоніалізму. Специфіка соціально-економічного розвитку регіону в сучасній історіографії (колоніальний феодалізм, колоніальний політаризм, периферійний капіталізм, багатокладна економіка). Симбіоз або синтез культур: дискусії вчених з цієї проблеми. Джерельна база.

Іспанська Америка в колоніальний період. Територія Іспанської Америки в XVII–XVIII ст. її зміна. Становлення та розвиток системи політико-адміністративного управління американськими колоніями Іспанії. Економічна політика Іспанії в американських колоніях. Енкомьєнда, репартімьєнто, пеонаж. Еволюція земельних відносин: система «композицій», перехід до приватної власності напівбуржуазного характеру у другій половині XVIII ст. Асьєнда, характеристика її еволюції. Індіанська громада в XVII–XVIII ст. Особливості соціальної структури іспаноамериканського суспільства в колоніальну епоху: «іспанський світ», «республіка індіанців». Перший латиноамериканець – Інка Гарсіласо де ла Вега. Реформи Карла III (1759–1788) та їх вплив на розвиток американських колоній Іспанії. Визвольна боротьба індіанців і негрів, креольський рух XVII–XVIII ст. Визвольна боротьба індіанських народів проти колонізаторів в XVII ст. Загострення соціальних протиріч і народних рухів XVIII ст. Антиколоніальні рухи напередодні війни за незалежність. Гаїті: від колонії до утворення незалежної держави (1789–1818 рр.). Революція негрів-рабів о. Сан-Домінго 1791–1803 рр. Католицька церква як важливий елемент колоніальної політики в країнах Латинської Америки. Криза 80-х рр. XVIII ст.

Португальська Америка в колоніальний період. Управління Бразилією в XVII–XVIII ст. Населення колоній. Економіка колоніальної Бразилії. Планаційне рабство, його особливості. природа американської рабовласницької плантації – фазенди. Своєрідність соціальної структури Бразилії. Реформи Помбала і Бразилія. Індіанці та португальські колонізатори. Боротьба негрів проти рабства. Визвольний рух креолів в XVII–XVIII ст. змова Тірадентіс. Культура Латинської Америки в колоніальний період. Розвиток системи освіти. Література. Театр. Образотворче мистецтво.

Архітектура. Іспаноамериканського Просвітництва. Проблема універсального і локального у латиноамериканській культурі колоніальної епохи. Іспанська і португальська Америка і європейські держави в XVII–XVIII ст. Концепції «відкритого та закритого моря». Тордесільяський договір і ставлення до нього інших європейських держав. «Морські розбійники» (пірати, флібустьєри, буканьєри), їх роль у боротьбі за колонії. Англійські, французькі та голландські колонії в Латинській Америці XVII–XVIII ст. Зіткнення інтересів Іспанії та Росії в Каліфорнії в другій половині XVIII ст. Вирішення цієї проблеми.

Тема 2. Війна за незалежність іспанських колоній.

Передумови, характер і рушійні сили війни за незалежність. Основні райони і етапи війни. Революційний рух 1808–1810 рр. і початок збройної боротьби. Перший етап визвольної війни. Соціально- економічні, політичні та ідеологічні передумови. вплив зовнішніх факторів. Хід війни в північній частині Південної Америки, в віце-королівстві Ріо-де-Ла-Плата, в Перу, Чилі, в Мексиці. Народне повстання в Мексиці під керівництвом М. Ідальго і Х. Морелоса. Проголошення незалежності Мексики. Встановлення республіки. Центральна Америка і війна за незалежність. Підсумки війни за незалежність у Мексиці та Центральній Америці.

Особливості визвольної боротьби в Парагваї. Франсія і його перетворення. С. Болівара, Б. О. Хіггінс, Х. Сан-Мартін, М. Бельграно, А. Наріньо та інші лідери визвольної боротьби. Загальне та особливе в їхніх поглядах. Причини неучасті Куби у війні за незалежність. Індепендентський рух на Кубі в 20 – 30-і рр. ХІХ ст.

Визволення Іспанської Америки. Війна за незалежність у Венесуелі і Новій Гранаді. І і ІІ Венесуельські республіки. Перший етап визвольної боротьби в Новій Гранаді. Причини поразок патріотів на першому етапі. Діяльність С. Болівара. Листи з Ямайки. Висування креольськими керівниками соціально-економічної програми руху. Створення революційних народних армії. Перелом в ході боротьби. Ангостурський конгрес. Освіта республіки Велика Колумбія. Завершення звільнення Венесуели і Нової Гранади, звільнення Еквадору.

Хід війни за незалежність у басейні Ла- Плати і в Чилі.

М. Морено і Травнева революція на Ла -Платі. Боротьба течій в таборі патріотів. Конституційна асамблея 1813 Тукуманський конгрес. Проголошення незалежності і встановлення диктатури Х. Г. Франсії в Парагваї. Повстання Х. Артїгаса в Уругваї, Сан- Мартін і Андський похід. Звільнення Чилі. Роль Б. О'Хіггінса у визвольній боротьбі в Чилі .

Звільнення Перу. Похід Сан- Мартіна в Перу. Проголошення незалежності Перу. Сан-Мартін і Болівар. Битва при Аякучо. Завершення війни за незалежність та її підсумки. Роль С. Болівара у визвольному русі і її оцінка в історіографії.

Підсумки і значення війни. Визвольний рух в Бразилії на початку ХІХ ст. Визвольний рух в Бразилії в першій чверті ХІХ в . Його передумови. Повстання в Пернамбуку 1817 р. Вплив португальської революції 1820 р. на Бразилію. Проголошення незалежності країни в 1822 р. і створення Бразильської імперії. «Конфедерація Екватора». Підсумки боротьби за незалежність у Бразилії.

Типологія латиноамериканських революцій першої чверті ХІХ ст.

Політична, соціально-економічна і культурна ситуація в першій чверті ХІХ ст. в голландських, французьких і англійських колоній в Латинській Америці.

Тема 3. Латинська Америка після війни за незалежність (1826–1870).

Боротьба С. Болівара за згуртування латиноамериканських народів після війни за незалежність. Панамський конгрес 1826 р. Внутрішня політика Болівара у Великій Колумбії. Диктатура Болівара і її характер. Оцінка

діяльності та поглядів Болівара останніх років його життя. Розпад Великої Колумбії і його причини. Відставка і смерть Болівара. Центральноамериканська федерація і її розпад.

Характерні риси економічного і політичного розвитку країн Латинської Америки після війни за незалежність. Особливості генезису та розвитку капіталізму в регіоні. Вплив основних типів колонізації на процес формування капіталістичних відносин в країнах Латинської Америки. Причини відставання латиноамериканських країн від розвинених капіталістичних держав. Проникнення європейських держав в економіку країн Латинської Америки. Роль англійського капіталу. Політична нестабільність і її причини. Каудильїзм і його сутність. Консерватори і ліберали. Утопічні соціальні ідеї. Концепція «Цивілізація – варварство» та її варіанти. «Консервативна хвиля» середини ХІХ ст. і її характер. «Ліберальні революції» і громадянські війни 50 – 60-х рр.

Мексика після війни за незалежність. Особливості економічного розвитку. Проникнення іноземного капіталу і зростання зовнішньої заборгованості. Внутрішньополітична боротьба з питання буржуазно-демократичних перетворень. Скасування рабства. Консерватори і ліберали. Роль церкви і військової верхівки. Диктатура Санта-Анни. Агресія США проти Мексики. Буржуазна революція і громадянська війна в 50-х рр. ХІХ ст. Діяльність Б. Хуареса. Інтервенція європейських держав. Народна війна проти інтервентів. Маріонеткова імперія Максиміліана і її падіння.

Особливості економічного розвитку Бразилії в перші десятиліття незалежності. Роль плантаційного рабства в процесі капіталістичного накопичення. Політичний устрій. Боротьба за республіку. Рух аболіціоністів. Парагвайська війна і Бразилія.

Аргентина. Особливості економічного та соціально-політичного розвитку країни після війни за незалежність. Становлення агро-експортного латифундизму і його роль в буржуазній еволюції Аргентини. Розстановка політичних сил після Тукуманського конгресу. Регіональні протиріччя. Боротьба між унітаріями і федералістами. Характер громадянських воєн 20 – 60-х рр. ХІХ ст.

Реформи Б. Рівадавії. Диктатура Х.М. Росаса, його внутрішня і зовнішня політика. Проблема характеру і ролі в аргентинській історії режиму Росаса. Опозиційні течії і їх боротьба з диктатурою. Е. Ечевєррія, його погляди і діяльність.

Падіння диктатури і політична боротьба в 50 – 60-і рр. ХХ ст. Уркїса і його політика. Конституція 1853 р. і консолідація аргентинської держави. Діяльність урядів Б. Мітрі і Д.Ф. Сарм'єнто. Війна з Парагваєм. Проблема «цивілізації і варварства» в суспільно-політичному житті Аргентини.

Чилі. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку. Політична боротьба 20-х рр. ХІХ ст. Ліберали і консерватори. Характер чилійського консерватизму. Діяльність Д. Порталес і його роль в історії Чилі. Конституція 1833 р.

Соціальна і політична боротьба в середині ХІХ ст. «Товариство рівності». Повстання лівих лібералів. Економічний і політичний розвиток Чилі в 50 – 60 рр. ХІХ ст.

Куба під владою Іспанії. Характерні риси розвитку Куби в колоніальний період. Стратегічне значення острова для Іспанії. Планаційне рабство і його роль в економіці. Куба і війна за незалежність в Іспанській Америці. Початок визвольного руху на Кубі, причини його невдач. Реформізм і анексіонізм. Х. А. Сако. Криза колоніального режиму і рабовласницької системи господарства.

Тема 4. Латиноамериканський регіон на початку ХХ ст.

Основні тенденції соціально-економічного розвитку країн Латинської Америки. Прискорення капіталістичного розвитку. Формування національного промислового капіталу. Роль латифундизму.

Експансія в Латинську Америку, її форми і методи, посилення економічної та фінансової залежності латиноамериканських держав. Особливості залежного «периферійного» капіталізму. Основні напрями і форми експансії США в регіоні. Інтервенціоністська політика США в Центральній і Карибській Америці. «Задній двір». Загострення англо-американського суперництва. «Панамериканізм». Опір країн Латинської Америки експансіоністській політиці США.

Розвиток промислового пролетаріату в країнах Латинської Америки. Сільськогосподарський пролетаріат. Зародження робітничого руху, робітники і соціалістичні організації. Основні течії в латиноамериканському робітничому русі в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Селянство і селянські руху. Активізація середніх шарів.

Соціально-політичний розвиток латиноамериканських республік наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. Типологія політичних режимів у регіоні. Особливості формування політичних партій, їх характер і роль. Консерватори і ліберали в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Проблеми історичного розвитку країн Латинської Америки в 1870–1918 рр. у історіографії.

Куба. Передумови і початок Десятирічної війни. Її характер і етапи. Санхонський мир і «Протест в Барагуа». Підсумки та історичне значення Десятирічної війни. Скасування рабства. Соціально-економічний і політичний розвиток Куби в 1878–1895 рр. Експансія північноамериканського капіталу. Початок формування промислового і сільськогосподарського пролетаріату, зародження робітничого руху. Розвиток визвольної боротьби після Десятирічної війни. Соціально-політичні погляди і діяльність Х. Марті. Створення Кубинської революційної партії. Друга війна за незалежність. Іспано-американська війна і перша американська окупація. Американські військові губернатори Кубі Джон Р. Брук і Леонард Вуд. Установча асамблея. Прийняття першої Конституції Республіки Куба. «Поправка Платта». Президентські вибори. Проголошення Кубинської республіки 20 травня 1902 р. Завершення першої американської окупації. Перетворення Куби на напівколонію США.

Мексиканська революція 1910–1917 рр. Диктатура П. Діаса, її політика та соціальна спрямованість. Проникнення іноземного капіталу і англо-

американське суперництво в Мексиці. Розвиток капіталізму і початок формування промислового пролетаріату. Аграрні відносини. Передумови революції 1910–1917 рр. Її характер і рушійні сили. Етапи революції. Роль і особливості селянського руху в період революції. Інтервенція США. Конституція 1917 р. Підсумки і значення мексиканської революції 1910–1917 рр.

Бразилія. Скасування рабства і падіння імперії. Революція 1889–1891 рр. Затвердження панування кавовій олігархії. Соціально-економічний розвиток Бразилії в кінці XIX – початку XX ст. Експансія іноземного капіталу. Розвиток капіталізму і початок формування промислового пролетаріату. Зародження робітничого руху, його характерні риси в Бразилії. Селянський рух. Особливості політичного режиму в країні.

Соціально-економічний розвиток Аргентини наприкінці XIX – на початку XX ст. Аргентинський латифундизм. Роль іноземного капіталу. Європейська імміграція зі значним італійським компонентом. Розвиток капіталізму, формування промислового капіталу і національної буржуазії. Консолідація режиму «елітарної демократії» в 80 -х рр. XIX ст. і його характер. Політика правлячої еліти в кінці XIX – на початку XX ст. Робітничий рух. Поширення марксизму і утворення соціалістичної партії. Течії в робочому русі і його розвиток на початку XX в. Повстання радикалів. Створення і діяльність партії Радикальний громадянський союз. Виборчий закон 1912 р. Прихід радикалів до влади і його причини.

Чилі. Передумови і початок Тихоокеанської війни, її хід і підсумки. Наслідки війни для Чилі. Розвиток капіталізму. Експансія іноземного капіталу. Громадянська війна 1891 р. і її підсумки. Соціально-економічний і політичний розвиток Чилі в кінці XIX – на початку XX ст. Вихід на політичну сцену країни організованого робітничого руху. Створення Соціалістичної робочої партії Чилі на чолі з Л.Е. Рекабарреном.

Тема 5. Латинська Америка між Першою та Другою світовими війнами.

Латиноамериканські країни після першої світової війни. Перша світова війна і Латинська Америка. Обстановка в регіоні після війни. Масові рухи. Течії в робочому русі. Боротьба за університетську реформу.

Ліберальний реформізм в Латинській Америці і його особливості. Діяльність урядів І. Ірігойєна в Аргентині і А. Алессандрі в Чилі. Батлістські реформи і батлізм в Уругваї. Встановлення режиму «революційного каудильїзму» в Мексиці.

Країни регіону в середині та другій половині 20-х рр. Економічний і політичний розвиток. Подальше посилення позицій іноземного капіталу і англо-американські протиріччя в регіоні. Особливості соціально-політичного розвитку окремих країн. Політика радикальних урядів в Аргентині. Друге президентство Ірігойєна. Внутрішньополітична криза і встановлення диктатури К. Ібаньєса в Чилі. Характер і політика режиму Ібаньєса. Диктатура Х. Мачадо на Кубі. Режим «революційного каудильїзму» в Мексиці в 1920–1928 рр. А. Обрегон і П. Е. Кальєс. «Революційна сім'я», створення в 1929 р.

Національно-революційної партії, режим «максимата». Обстановка в Бразилії в 20-і рр. Рух тенентистів і його оцінка. Повстанська боротьба А. Сандіно проти інтервенції США в Нікарагуа. Пошуки нових концепцій визвольної боротьби. Г. Х. Маріатегі і В. Р. Айя де ла Торре. Апризм.

«Велика депресія» 1929–1933 рр. і загострення обстановки в регіоні. Вплив світової економічної кризи 1929–1933 рр. на Латинську Америку. Загострення соціально-політичної нестабільності. Події в Перу, Сальвадорі і Нікарагуа. Військовий переворот і диктатура Х. Ф. Урібуру в Аргентині. «Ліберальна революція» 1930 р. і прихід Ж. Варгаса до влади в Бразилії. Революційна криза і «Соціалістична республіка» в Чилі.

Латинська Америка в 1933–1939 рр. Посилення ролі держави в економіці. Причини, характер і варіанти державного втручання в економіку в латиноамериканських країнах. Суперництво між США, Великобританією і Німеччиною за вплив у регіоні. Політика «доброго сусіда».

Революція 1933–1934 рр. на Кубі, її передумови, характер, етапи. Перше президентство Р. Грау Сан Мартіна. А. Гітерас і його діяльність. Переворот 1934 р. Обстановка на острові в кінці 30-х рр. Конституція 1940 р.

Перетворення уряду Л. Карденаса в Мексиці (1934–1940). Прихід до влади уряду Л. Карденаса і його діяльність по зміцненню національної незалежності країни, реалізація завдань Конституції 1917 р. в інтересах народних мас. Кінець режиму «максимата», встановлення повновладного президентського правління, при його обмеженні одним терміном. Сутність та підсумки перетворень.

Боротьба за народний фронт в Латинській Америці. Проблеми боротьби з правою небезпекою і фашистським проникненням в регіоні. Особливості руху за народний фронт в Латинській Америці. Бразилія в середині 30-х рр. Народно-визвольний альянс. Утворення альянсу та його розгром. Встановлення режиму «нової держави» Ж. Варгаса. Аргентина в період президентства А. Хусто. Підйом робітничого і демократичного руху. Боротьба за народний фронт і її підсумки в Аргентині. Другий уряд А. Алессандрі в Чилі. Створення Народного фронту і його перемога на президентських виборах. Програма і діяльність уряду Народного фронту. Успіхи лівих, демократичних і національно-патріотичних сил в інших країнах регіону.

Тема 6. Латинська Америка під час та після Другої світової війни (1939 – до другої половини 50-х рр.).

Участь країн Латинської Америки у Другій світовій війні і розвиток Міжамериканського співробітництва в 1939–1945 рр.

Основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку держав регіону в 40 – 50-і рр. Диференціація латиноамериканських країн за рівнем і темпами розвитку. «Імпортозаміщуюча індустріалізація» та її наслідки. Посилення демократичних тенденцій в політичному житті наприкінці війни і в перші повоєнні роки. Наступ правих сил в роки «холодної війни» (кінець 40-х – середина 50-х рр.). Договір Ріо-де-Жанейро. Створення Організації

американських держав (ОАД) та її діяльність. Смуга військових переворотів і диктатур. Проблема їхнього характеру. Теорія «географічного фаталізму». Робочий рух і течії в профспілках в роки «холодної війни».

Гватемальська і Болівійська революції. Їх передумови, характер, етапи. Революційні перетворення в Гватемалі і Болівії. Інтервенція за участю США і придушення Гватемальської революції. Еволюція режиму і правлячої партії Націоналістичний революційний рух у Болівії.

Націонал-реформізм і популізм Латинській Америці 40 – 50-х рр. Причини формування націонал-реформістських партій і рухів, їх ідейна і соціальна основа, програмні положення. Популізм. Націонал-реформістські партії та рухи в окремих країнах.

Націонал-реформістська політика уряду, Мексики 1940–1958 рр. Економічний і соціальний розвиток країни після реформ Л. Карденаса. Еволюція урядової політики в період президентства А. Камачо. Затвердження націонал-реформістського курсу. Характер усталеного в Мексиці в 40-і рр. режиму, причини його стабільності. Політика урядів М. Алемана і Р. Кортінес. Опозиційні течії.

Пероністський режим в Аргентині. Обстановка в країні в роки війни. Військовий переворот 1943 р. і його характер. Х. Д. Перон і створення пероністського руху. Доктрина «хустисіалізму». Політика уряду Е. Фаррел – Х. Д. Перона. Обрання Перона президентом. Характер пероністського режиму. Внутрішня і зовнішня політика Перона. Конституція 1949 р. Криза і повалення режиму Перона.

Націонал-реформізм в Бразилії. Бразилія в період «нової держави» Ж. Варгаса. Економічний і соціальний розвиток. Демократизація політичного життя. Трабальїстська партія Ж. Варгаса. Відсторонення Варгаса від влади. Уряд Е. Г. Дутра, його внутрішня і зовнішня політика. Повернення Варгаса до влади і діяльність його нового уряду. Політична криза 1954–1955 рр. Порівняльна характеристика популістських націонал-реформістських рухів Перона і Варгаса.

Чилі у воєнні та повоєнні роки. Економічний і соціальний розвиток. Уряд Демократичного альянсу 1942–1946 рр. Демократичний альянс 1946 р. і його перемога на президентських виборах. Програма і діяльність коаліційного уряду альянсу (1946–1947 рр.). Розрив президента Г. Відели з комуністами і кінець альянсу. Зміни в розстановці політичних сил. Політика нового уряду Г. Відели. Робочий рух і ліві сили в кінці 40-х – на початку 50-х рр. Виборча кампанія 1952 р. і перемога К. Ібаньеса, його внутрішня і зовнішня політика. Посилення робочого руху. Процес згуртування лівих сил і створення Фронту народного дії (ФПД).

Економічний і соціальний розвиток Куби під час війни і в повоєнні роки. Уряд Ф. Батісти (1940–1944 рр.) і його політика. Зміцнення позицій лівих і демократичних сил. Прихід до влади уряду Р. Грау Сан-Мартіна. Еволюція його політики. Перехід до репресій проти лівих сил. Наростання політичної кризи і встановлення проамериканської диктатури Ф. Батісти, його внутрішня і зовнішня політика.

Тема 7. Перетворення в Латинській Америці у другій половині 50-х – першій половині 70-х рр.

Загальна характеристика періоду. Кубинська революція. Передумови революції. Початок революційної боротьби проти диктатури Батісти. Фідель Кастро і «Рух 26 липня». Програма «Монкади». Народно-соціалістична партія і «Революційний Директорат». Партизанська війна. «Сьєра» і «Льяно». Перемога революції. Перший етап революційних перетворень. Закон про аграрну реформу. Націоналізація американських компаній. Загострення відносин з США. Подальша радикалізація революції і проголошення її соціалістичного характеру. Плайя-Хірон і Карибська криза. Утворення нової єдиної Комуністичної партії Куби (КПК) в 1965 р. Режим революційної диктатури. Економічна та соціальна політика в 60-і рр. Зовнішня політика. Куба в першій половині і середині 70-х рр. І з'їзд КПК в 1975 р. і Конституція 1976 р.

Активізація лівих і демократичних сил в країнах Латинської Америки в другій половині 50-х рр. і першій половині 60-х рр. Криза залежного шляху розвитку. Наростання суспільно-політичної боротьби, її основні напрямки і прояви. Повалення диктатур у ряді країн. Страйковий рух. Партизанська боротьба. Рух солідарності з Кубою. Посилення націонал-реформістських течій. Початок деколонізації в Карибському басейні.

Розвиток соціально-економічної боротьби в окремих країнах. Чилі. Економічний і соціальний розвиток. Виборча кампанія 1958 р. Політика уряду Х. Алесандрі. Християнсько-демократична партія (ХДП) і Фронт народної дії (ФНД) в політичному житті республіки. Політична боротьба в період президентської виборчої кампанії 1964 р. і перемога лідера ХДП Е. Фрея. Значення підсумків виборів.

Аргентина. Соціально-економічний розвиток. Політика військового уряду Е. Арамбуру і боротьба трудящих проти неї. Еволюція пероністського руху в нових умовах. Загальні вибори 1958 р. Внутрішня і зовнішня політика уряду А. Фрондісі. Загострення соціально-політичної обстановки. Військовий переворот 1962 р. «План боротьби» ВКТ. Перемога А. Іл'їа на президентських виборах і діяльність його уряду. Продовження «Плану боротьби» ВКТ. Пероністи в соціально-політичній боротьбі середини 60-х рр. Повалення військовими уряду А. Іл'їа і встановлення військової диктатури Г.Х. Онганія.

Бразилія. Економічний і соціальний розвиток. Уряд Ж. Кубічека. Будівництво нової столиці. Зростання соціального і національно-патріотичного руху. Політична криза 1961 р. Реформістська діяльність уряду Ж. Гуларта і загострення соціально-політичної боротьби. Військовий переворот 1964 р. Причини поразки лівих і демократичних сил в Бразилії.

Реформістська політика «Союзу заради прогресу» в Латинській Америці. «Доктрина ЕКЛА» та програма «Союзу заради прогресу». Здійснення програми. Аграрні реформи. Інтеграційні процеси.

Мексиканський реформізм в 1958–1970 рр. Соціально-економічна і політична обстановка в країні. Реформістська діяльність урядів Л. Матеоса і Д. Ордаса. Аграрні перетворення. Соціальна політика. Опозиційні течії. Студентські виступи 1968 р. Зовнішня політика Мексики.

Поворот вправо в Латинській Америці в середині 60-х рр. Інтервенція США в Домініканській республіці.

Латинська Америка в другій половині 60-х рр. Економічна ситуація. Підсумки «Союзу заради прогресу». Соціально-політичний розвиток латиноамериканських республік. Військові режими в Бразилії та Аргентині та їх політика. Доктрини «національної безпеки» і «ідеологічних кордонів». Опозиційні течії. Аргентинська ВКТ і диктатура Г.Х. Онганія.

Реформістська діяльність уряду Е. Фрея в Чилі. Закон про аграрну реформу. «Чілізація» мідно-рудної промисловості. Соціальна політика. «Соціальна мобілізація». Підсумки діяльності уряду Е. Фрея. Нова розстановка політичних сил до кінця президентства Фрея.

Робочий рух і ліві сили в Латинській Америці в другій половині 60-х рр. Боротьба течій на лівому фланзі суспільно-політичного життя. Лівий радикалізм. Концепція «вогнищ партизанської війни». Че Гевара в Болівії, його загибель. «Че» як символ революційного руху в Латинській Америці. «Теологія визволення» і «народна церква». Камілло Торрес.

Латиноамериканські країни в міжнародному житті в середині та другій половині 60-х рр.

Боротьба за національно-демократичні та соціальні перетворення в Латинській Америці в кінці 60-х – першій половині 70-х рр. Основні напрями нової хвилі суспільних рухів і перетворень. Поширення антиімперіалістичних і антикапіталістичних настроїв. Смуга націоналізації. Реформістська діяльність урядів Р. Кальдери і К. Андреса Переса у Венесуелі. Нові тенденції в політиці урядів карибських країн. Інтеграційні процеси в регіоні. Країни Латинської Америки на міжнародній арені в кінці 60-х – першій половині 70-х рр.

Перуанська революція 1968–1975 рр. Обстановка в Перу в 60-і рр. Прихід до влади Революційного уряду збройних сил під чолі з Веласко Альварадо, його програма і діяльність. Націоналізації. Аграрна реформа. Концепція «перуанського соціалізму». Уряд і масові організації. Характер режиму і його суперечливі риси.

Лівонаціоналістична військові режими в інших країнах. Проблема Панамського каналу. О. Торріхос.

Чилійська революція 1970–1973 рр. Розстановка політичних сил і програми кандидатів в період президентської виборчої кампанії 1970. Наростання соціально-політичного протиборства. Перемога С. Альєнде і прихід до влади уряду Народної єдності, його програма і діяльність. Зовнішня політика. Чилі і США. Розвиток політичної боротьби в країні в період президентства Альєнде. Розбіжності серед лівих сил. Загострення економічної і політичної обстановки в Чилі і військовий переворот 1973 р. Причини поразки Чилійській революції і його наслідки. Історичне значення «чилійського експерименту».

Аргентина в кінці 60-х – середині 70-х рр. Підйом масової боротьби проти військової диктатури. Уряд А. Лануссе. Перемога пероністів на загальних виборах 1973 р. Обстановка в пероністському русі і боротьба течій у ньому. Заходи першого пероністського уряду 1973 р. Обрання президентом Х.Д. Перона

і політика його уряду. Наростання економічної та соціально-політичної кризи в Аргентині після смерті Перона. Військовий переворот 1976 р.

Реформістська діяльність уряду Л. Ечеверії в Мексиці (1970–1976). Його зовнішньополітичний курс.

Перехід правих сил в наступ і зміна ситуації в Латинській Америці в середині 70-х рр. Військовий переворот 1973 р. в Уругваї. Еволюція військового режиму в Перу в період президентства М. Бермудеса.

Значення для регіону періоду другої половини 50-х – середини 70-х рр.

Тема 8. Неоліберальний варіант модернізації: військові режими 70 – 80-х рр. Латинська Америка в останній чверті ХХ ст.

Новий неоконсервативний варіант економічного розвитку.

Новий етап у політиці капіталістичної модернізації. Характерні риси та основні напрямки політики неоконсервативної модернізації в Латинській Америці 70 – 80-х рр. та її наслідки. Загострення проблеми зовнішньої заборгованості. Соціальні зрушення і масова маргіналізація населення. Економічна криза початку 80-х рр. «Втрачене десятиріччя».

Військові режими 70 – 80-х рр. Бразилія в період урядів Г. Медісі і Е. Гайзела. Політичний режим. Політика неоконсервативної модернізації. «Економічне диво» в Бразилії, його причини та результати. Зростання опозиції і початок лібералізації режиму. Еволюція зовнішньої політики Бразилії в 70-і рр.

Військовий режим і його політика в Аргентині в період президентства Х.Р. Відели. Масові репресії. Аргентинський варіант неоконсервативної модернізації, його наслідки.

Встановлення військово-терористичної диктатури А. Піночета в Чилі. Масові репресії. Ідеологічна доктрина режиму. «Шокова терапія». Характерні риси піночетівського варіанту модернізації і його перші результати. Соціальна політика режиму. Зовнішня політика військової хунти і її ізоляція на світовій арені.

Політика капіталістичної модернізації в Мексиці і Венесуелі в другій половині 70-х – на початку 80-х рр. Її спрямованість і результати. Наслідки економічної і фінансової кризи початку 80-х рр. в цих країнах.

Криза і ліквідація військових диктатур в Південній Америці в 80-і рр. Причини і прояви кризи військових режимів. Активізація демократичної опозиції. Перехід до демократичних форм правління.

Підйом боротьби проти військового режиму в Аргентині на рубежі 70 – 80-х рр. Багатопартійний союз. Мальвінська (Фолклендська) криза і падіння уряду Л. Гальтієрі. Демонтаж військового режиму і загальні вибори 1983 р. Оцінка їх підсумків. Радикали і хустісіалісти.

Процес лібералізації військового режиму в Бразилії. Політика уряду Ж. Фігейредо. Пожвавлення робітничого руху і політичної опозиції. Формування нової партійно-політичної структури. Партія трудящих. Поява опозиційного лідера нового типу – І. Лула да Сілва. Перехід до цивільного правління.

Перехід до громадянського конституційного правління в інших країнах.

Боротьба проти диктатури Піночета в Чилі. Еволюція політики військової хунти, курс на «лібералізацію» диктатури. Конституція 1980 р. Економічна криза початку 80-х рр. і його наслідки. Масові виступи проти військового режиму і його політики в 1983–1986 рр. Обстановка і течії в рядах опозиції. Причини невдач опозиції і ослаблення її радикального крила. Зміни в економічній політиці диктатури і її відносні успіхи в другій половині 80-х рр. Процес лібералізації та ерозії режиму. Активізація демократичної опозиції. Поразка Піночета на плебісциті 1988 р. Перемога опозиційних сил на загальних виборах 1989 р. Проблема оцінки диктатури Піночета та її підсумків.

Процес деколонізації в Карибському басейні в кінці 70-х – 80-х рр.

Нікарагуанська революція і Центральноамериканський конфлікт. Загальна оцінка ситуації і характеру подій 70 – 80-х рр. в Центральній Америці.

Сандиністська революція в Нікарагуа. Нікарагуа під час диктатури клану Сомоси. Передумови революції. Сандиністський фронт національного звільнення (СФНО), його програма і боротьба проти диктатури. Початок і хід революції. Повалення диктатури. Встановлення сандиністського революційного режиму і його перетворення. Соціалістичний експеримент. Позитивні та негативні аспекти в розвитку революційного процесу. Рух «контрас». Неоголошена війна проти сандиністської Нікарагуа і загострення обстановки в республіці. США і Нікарагуа. Загальні вибори 1984 р. конституція 1987 р. Положення в Нікарагуа в кінці 80-х рр.

Громадянська війна в Сальвадорі і розростання конфліктної ситуації в Центральній Америці та Карибах. Обстановка в Сальвадорі в 70-і рр. Переверот 1979 р. і його наслідки. Уряд Н. Дуарте і його політика. Створення комуністами Фронту національного звільнення імені Фарабундо Марті (ФНОФМ), його програма. Початок і хід громадянської війни. Партизанський рух в Гватемалі. США і Центральноамериканський конфлікт. Гренадська революція і інтервенція США на Гренаді. Інтернаціоналізація центральноамериканського конфлікту.

Мирне врегулювання конфлікту у Центральній Америці. Пошуки мирного врегулювання. Контадорська група. План миру О. Аріаса. Угоду в Ескіпуласе 1987 р., і реалізація його рішень. Загальні вибори 1990 р. в Нікарагуа. Політичний компроміс. Обстановка в Нікарагуа після приходу до влади уряду В. Б. де Чаморро. Закінчення громадянської війни в Сальвадорі. Нормалізація обстановки в субрегіоні та розвиток співробітництва центральноамериканських республік у 90-і рр.

Панамська криза і інтервенція США в Панамі. Панама в 90-і рр.

Куба після 1976 р. Інституціоналізація. Соціально-економічний розвиток. Наростання труднощів і проблем в 80-і рр. Процес «виправлення помилок» – ідеологічне розмежування з горбачовської моделлю «перебудови» соціалізму. Подальше ускладнення економічної ситуації на острові в кінці 80-х-початку 90-х рр. в умовах кризи «радянського блоку». Зовнішня політика Куби в другій половині 70-х – 80-х рр. Наслідки для Куби змін в СРСР і країнах Східної Європи та згорання ними відносин з Кубою. Посилення політики США щодо революційного режиму Ф. Кастро. Активізація кубинської еміграції. Перехід до стратегії «виживання». Економічні та політичні реформи і їх позитивні

результати. Розвиток економічного співробітництва з капіталістичними країнами. Кубинсько-російські відносини в 90-і рр. Обстановка на Кубі наприкінці 1990-х – на початку 2000 рр. Куба і США. Куба і Латинська Америка. Історична оцінка Кубинської революції і кубинського досвіду. Кубинська соціальна альтернатива для «безальтернативного» світу. Культура Латинської Америки вклад латиноамериканських вчених у світову науку. Проблеми народної освіти. Література: основні течії і найбільші письменники і поети регіону. Музика. Театр. Архітектура (школа архітектурного функціоналізму). Образотворче мистецтво (мексиканський монументальний живопис, новий авангардизм). Проблема традицій і новаторства в латиноамериканській культурі.

Тема 9. Загальні тенденції розвитку країн регіону наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

Соціально-економічний та політичний розвиток. Неоліберальна модернізація 90-х рр. ХХ ст. (Чилі, Аргентина, Бразилія, Мексика). Розвиток соціально-політичної боротьби в нових умовах.

Нові світові реалії (економічний глобалізм, інформаційна революція, наростання екологічних і соціальних проблем і т. д.) і Латинська Америка. Неоліберальна модель глобалізації в регіоні: успіхи і труднощі. «Особливий шлях» соціалістичної Куби: здобутки і проблеми. Нове в регіональному співробітництві. Зміцнення представницької демократії в регіоні. Нове в соціально-політичних рухах. Розвиток екологічного та правозахисного рухів. Зміцнення зв'язків з країнами Європи та Азії. Україна і Латинська Америка в 90-і рр. ХХ–початку ХХІ ст.

Аргентина, Бразилія, Венесуела, Мексика, Уругвай і Чилі в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Демократизація політичного режиму в Аргентині в період президентства Р. Альфонсіна. Засудження військових – винуватців репресій. Зовнішньополітична активність уряду Альфонсіна. Соціально-економічна політика. Погіршення становища в країні до кінця 80-х рр. Прихід до влади уряду К. Менема. Політика «неоліберальної» модернізації, її результати та наслідки. Конституційна реформа та переобрання Менема президентом на другий термін. Зовнішня політика Аргентини за Менема. Аргентина в інтеграційних процесах. Обстановка в країні наприкінці 90-х – на початку 2000-х рр. Крах «неоліберального» експерименту – кінець аргентинського «чуда». Соціальний вибух грудня 2001 – січня 2002 рр. Президентська «чехарда». Обрання президентом в травні 2003 р. лівого хустісіаліста Н. Кіршнера. Діяльність Н. Кіршнера щодо захисту національних інтересів країни.

Бразилія в період президентства Ж. Сарнея. Завершення переходу до конституційного режиму. Прийняття конституції 1988 р. Соціально-економічна політика. Ускладнення економічної ситуації в кінці 80-х рр. Політична боротьба в період президентської виборчої кампанії 1989 р. Феномен Ф. Коллора. «Шокова терапія» уряду Ф. Коллора та її невдача. Політична криза 1992 р. і відсторонення Коллора від влади. Уряд І. Франка, його заходи щодо

виходу з економічної і фінансової кризи. Плебісцит 1993 р. по державному устрою країни. Виборча кампанія 1994 р. Уряд Ф. Е. Кардозо і його політика модернізації бразильського суспільства. Зовнішня політика Бразилії. Бразилія в інтеграційних процесах. Переобрання Кардозо президентом на другий термін. Фінансова криза 1999–2001 рр. Прихід до влади в січні 2003 р. лідера Партії трудящих Л. Інасіо да Сілви. Спадкоємність та інновації у внутрішній і зовнішній політиці Бразилії на початку ХХІ ст.

Крах неоліберальної економічної моделі в Венесуелі. Обрання в 1999 р. президентом країни У. Чавеса, який очолив ліворадикальний блок. Спроба державного перевороту в 2002 р. Референдум 2004 р. Зміна політичного режиму. Курс на будівництво «християнського соціалізму». Здійснення глибоких соціальних програм в інтересах більшості народу. Нова яскраво виражена антиімперіалістична зовнішня політика. Ідея Латиноамериканської конфедерації. Тріумф блоку «V Республіка» У. Чавеса на демократичних парламентських виборах в грудні 2005 р.

Еволюція політики правлячих кіл Мексики в період президентства Мігеля де ла Мадрида. Соціально-економічний курс і стан економіки. Зміни в політичному житті. Загальні вибори 1988 р. і їх результати. Модернізаторської політика уряду К. Салінаса – «салінасбудівництво», його основні напрямки і наслідки. Внутрішньополітична боротьба в країні. Повстання індіанців у Чьупасе і загострення обстановки в Мексиці в 1994 р. Обрання президентом Е. Седільйо. Фінансова та економічна криза грудня 1994 р. Положення в Мексиці в середині 90-х рр. Внутрішня політика уряду Е. Седільйо. Посилення опозиції і еволюція партійно-політичної системи. Зовнішня політика Мексики. Участь Мексики у створенні НАФТА. Розвиток економічних зв'язків з іншими країнами. Кінець сімдесятирічного правління Інституційно-революційної партії, перемога на виборах 2000 р. Альянсу за зміни на чолі з В. Фоксом. Зміни у внутрішній і зовнішній політиці Мексики на початку 2000-х рр.

Перемога Широкого фронту в Уругваї на парламентських і президентських виборах у жовтні 2004 р. Формування лівого уряду на чолі з президентом Таваре Васкесом в січні 2005 р.

Лівоцентристський уряд П. Ейлвін в Чилі і його політика. Заходи щодо демократизації країни. Соціально-економічний курс. Іноземні інвестиції. Чилійське «економічне диво», його причини. Стабілізація суспільно-політичного життя. Соціальні проблеми. Президентські вибори 1993 р. Уряд Е. Фрея. Обрання в 2000 р. президентом країни лідера Соціалістичної партії Рікардо Лагоса. Розширення соціальних програм. Зовнішня політика Чилі в 1990 р. – на початку 2000 рр. Зміцнення зовнішньоекономічних позицій республіки.

Церква в Латинській Америці. Церква і держава. Ідеологічний вплив католицизму. Церква і соціальні проблеми. Церква і захист прав людини. Протестантизм, інші релігійні конфесії в сучасній Латинській Америці.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Трудомісткість курсу

Семестр	Кількість навчальних тижнів	Кількість годин на тиждень	Розподіл годин							
			Усього	Кількість кредитів	К-сть кредитів за ECTS	Аудиторні			Самостійна робота	Індивідуальна робота
						Лекції	Семинар	Усього		
9	12	2	72	1	1,5	12	18	18	22	22
Разом			72	1	1,5	12	18	18	22	22

2.2. Структура та обсяг годин за темами курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1.													
Латинська Америка в XVII – на початку XX ст.													
Тема 1. Вступ до курсу. Народні антиколоніальні рухи в Іспанській Америці (в XVII – на початку XIX століття)		1	2		3	3							
Тема 2. Війна за незалежність іспанських колоній		1	2		2	2							
Тема 3. Латинська Америка після війни за незалежність (1826–1870).		1			1	2							
Тема 4. Латино-американський регіон на початку XX ст.		1	2		2	1							
Разом за змістовим модулем 1		4	6		8	8							

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2. Латиноамериканський регіон в 20-х – першій половині 70-х рр. XX ст.												
Тема 5. Латинська Америка між Першою та Другою світовими війнами		1	2		2	2						
Тема 6. Латинська Америка під час та після Другої світової війни (1939 – до другої половини 50-х рр.		1	2		2	2						
Тема 7. Латинська Америка у другій половині 50-х – першій половині 70-х рр.		2	2		3	3						
Разом за змістовим модулем 2		4	6		7	7						
Змістовий модуль 3. Країни Латинської Америки у другій половині XX – на початку XXI ст.												
Тема 8. Неоліберальний варіант модернізації: військові режими 70 – 80-х рр. Латинська Америка в останній чверті XX ст.		2	2		3	3						
Тема 9. Загальні тенденції розвитку країн регіону наприкінці XX – на початку XXI ст.		2	2		2	2						
Разом за змістовим модулем 3		4	4	-	5	5			-	-	-	
Усього годин	72	12	16		22	22						

2.3. Тематика і зміст лекцій

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА В XVII – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Лекція 1

Вступ

(0,5 год.)

Тема 1. Війна іспанських колоній за незалежність (1810–1826).

(1,5 год.)

Логіка викладу:

1. Іспанська Америка напередодні війни за незалежність. Визвольний рух 1808–1810 рр. в колоніях і початок збройної боротьби.
2. Венесуела і Нова Гранада. С. Болівар. Події на Ріо-де-ла-Платі. Чилі. Нова Іспанія. Звільнення Венесуели і Нової Гранади. Положення на Ла-Платі і звільнення Чилі.
3. Похід Сан-Мартіна в Перу і створення Перуанської республіки. Нова Іспанія і Центральна Америка. Звільнення Перу і закінчення війни.
4. Ставлення європейських держав і США до війни за незалежність. Підсумки і значення війни за незалежність.

Рекомендована література:

1. Альперович М.С. История Латинской Америки : с древнейших времен до начала XX века : Учебное пособие / М.С. Альперович. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
2. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен до XX в. : Уч. пособ. / М.С. Альперович, Л.Ю. Слезкин. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
3. Альперович М.С. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие / М.С. Альперович, Л.Ю. Слезкин. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
4. Гавриков Ю.П. Перу от инков до наших дней / Ю.П. Гавриков. – М. : Наука, 1977. – 135 с.
5. Гонионский С.А. Колумбия : Историко-этнографические очерки / С.А. Гонионский. – М. : Наука, 1973. – 382 с.
6. Григулевич Й. Р. Крест и меч: Католическая церковь в Испанской Америке, XVI–XVIII вв. / Й.Р. Григулевич. – М. : Наука, 1977. – 295 с.
7. История Латинской Америки. Доколумбова эпоха – 70-е годы XIX века. – М. : Наука, 1991. – 520 с.
8. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
9. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
10. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки / Н.С. Леонов. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.

11. Марчук Н.Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. / Н.Н. Марчук. – М. : Наука, 1988. – 90 с.
12. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
13. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
14. Политические деятели античности, средневековья и нового времени: Индивидуальные и социально-типичные черты. Межвузовский сб. – Л. : ЛГУ, 1983. – 121 с.
15. Сеа Л. Философия американской истории. Судьбы Латинской Америки / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1984. – 352 с.
16. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитету : Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII–XX вв.) / Л.В. Скрипникова. – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
17. Слезкин Л.Ю. Земля Святого Креста. Открытие и завоевание Бразилии / Л.Ю. Слезкин. – М. : Наука, 1970. – 159 с.
18. Слезкин Л.Ю. Легенда, утопия, быль в ранней американской истории / Л.Ю. Слезкин. – М. : Наука, 1981. – 160 с.
19. Созина С.А. Тупак Амару – великий индейский повстанец, 1738–1781 / С.А. Созина. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
20. Фонер Ф.С. История Кубы и ее отношений с США, 1492–1895. От завоевания Кубы до «Эскалеры» (XV–XIX вв.) / Ф.С. Фонер. – М. : Изд-во ин. лит., 1963. – 303 с.

Джерела:

1. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – М. : Мысль, 1963. – Т.1. Остров Teneriffe и Венесуэла. – 502 с.
2. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т. 2. Плавание на Ориноко. – М. : Мысль, 1964. – 655 с.
3. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т. 3. Страны Центральной и Южной Америки. Остров Куба. – М. : Мысль, 1969. – 488 с.
4. Крузенштерн И.Ф. Путешествие вокруг света в 1803–1806 гг. / И.Ф. Крузенштерн. – М. : Географгиз, 1950. – 319 с.
5. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. – Т. 1 (1640–1815). – М. : Соцэкгиз, 1963. – 767 с.
6. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова. – Т. 2 (1815–1870). – М. : Соцэкгиз, 1965. – 783 с.

Лекція 2

Тема 2. Соціально-економічний і політичний розвиток країн Латинської Америки в XIX ст.

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Латинська Америка перед невирішеними проблемами після війни з незалежність. Політична ситуація в Латинській Америці.

2. Економічний розвиток регіону.
3. Революційний рух в країнах Латинської Америки. Національна ситуація в Латинській Америці.

Рекомендована література:

1. Альперович М.С. Испанская Америка в борьбе за независимость. – М. : Наука, 1971. – 222 с.
2. Альперович М.С. История Латинской Америки : с древнейших времен до начала XX века: Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
3. Альперович М.С. Революция и диктатура в Парагвае (1810–1840 гг.). – М. : Наука, 1975. – 392 с.
4. Альперович М.С. Рождение мексиканского государства. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
5. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен до XX в. : Уч. пособ. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
6. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
7. Бартли Р.Г. Лансдорф Г.И. и русско-бразильские отношения в первой трети XIX в. // Латинская Америка. – 1976. – № 3. – С. 164–169.
8. Визен Л.И. Хосе Марти. Хроника жизни повстанца. – М. : Молодая гвардия, 1964. – 304 с.
9. Гавриков Ю.П. Перу от инков до наших дней. – М. : Наука, 1977. – 135 с.
10. Гонионский С.А. Колумбия : Историко-этнографические очерки / С.А. Гонионский. – М. : Наука, 1973. – 382 с.
11. Григулевич Й. Р. Хосе Мартин – предвестник кубинской революции. – М. : Наука, 1979. – 286 с.
12. Гусев В.М. Горизонты свободы : Повесть о С. Боливаре (1810–1826 гг.). – М. : Политиздат, 1980. – 358 с.
13. Давыдов Ю.В. Южный крест (Повесть о капитане О.Е. Коцебу). – М. : Географгиз, 1957. – 88 с.
14. История Латинской Америки. Доколумбова эпоха – 70-е годы XIX века. – М. : Наука, 1991. – 520 с.
15. Комиссаров Б.Н. Григорий Иванович Лансдорф, 1774–1852. – Л. : Политиздат, 1975. – 124 с.
16. Комиссаров Б.Н. Становление русско-бразильских отношений // Новая и новейшая история. – 1982. – № 1. – С. 39–55.
17. Кутейщикова В.Н. Боливар : художник действия и слова К 200-летию со дня рождения С. Боливара // Латинская Америка. – 1983. – № 11. – С. 28–45.
18. Лаврецкий И.Р. Боливар (1783–1830). – М. : Молодая гвардия, 1981. – 221 с.
19. Лаврецкий И.Р. Миранда (1750–1816). – М. : Молодая гвардия, 1965. – 272 с.
20. Латинская Америка: Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А–К. – М., 1980. – 575 с.
21. Латинская Америка: Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К–Я. – М., 1981. – 656 с.

22. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
23. Линч Дж. Революции в испанской Америке (1808–1826). – М. : Прогресс, 1979. – 404 с.
24. Марчук Н.Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. – М. : Наука, 1988. – 90 с.
25. Надра Ф., Сан-Мартин. Варела А. Гуэмес. – М. : Молодая гвардия, 1981. – 206 с.
26. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
27. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
28. Очерки новой и новейшей истории Мексики (1819–1945). – М. : Соцэкгиз, 1960. – 511 с.
29. Пасо Л. Исторические корни аргентинской независимости (XIX в.) – М. : Прогресс, 1981. – 192 с.
30. Политические деятели античности, средневековья и нового времени: Индивидуальные и социально-типичные черты. Межвузовский сб. – Л. : ЛГУ, 1983. – 121 с.
31. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время час. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
32. Сеа Л. Философия американской истории. Судьбы Латинской Америки. / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1984. – 352 с.
33. Сімон Болівар // Франко І. Я. Зібрання творів : у 50-ти т. – К. : Наукова думка, 1986. – Т. 47. – С. 339–352.
34. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитет у: Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII–XX вв.). – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
35. Слезкин Л.Ю. Легенда, утопия, быль в ранней американской истории. – М. : Наука, 1981. – 160 с.
36. Слезкин Л.Ю. О солидарности русской общественности с патриотами Латинской Америки // Новая и новейшая история. – 1960. – № 4. – С. 71–80.
37. Созина С.А. Тупак Амару – великий индейский повстанец, 1738–1781. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
38. Сухомлинов Б.Ф. Об установлении русско-бразильских отношений // Новая и новейшая история. – 1965. – № 2. – С. 89–96.
39. Фонер Ф.С. История Кубы и ее отношений с США, 1492–1895. От завоевания Кубы до «Эскалеры» (XV–XIX ст.). – М. : Изд-во ин. лит., 1963. – 303 с.
40. Хосе де Сан-Мартин // Латинская Америка. – 1984. – № 10. – С. 115.

Джерела:

1. Боливар в истории и политике : / К 200-летию со дня рождения борца за свободу латиноамериканского народа. – Ст., документы, материалы // Латинская Америка. – 1983. – № 7. – С. 6–144.
2. Боливар, Симон Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – 279 с.

3. Русские дипломаты о войне за независимость в Латинской Америке : Публикация документов из Архива внешней политики России 1810–1826 гг. // Нова и новейшая история. – 1966. – № 1, 5.
4. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. – Т. 1 (1640–1815). – М. : Соцэкгиз, 1963. – 767 с.
5. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова. – Т. 2 (1815–1870). – М. : Соцэкгиз, 1965. – 783 с.
6. Из манифеста принца-регента Бразилии Педро от 1 августа 1822 г. // Хрестоматия по новой истории / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова: В 3 т. М., 1963. – Т. 1. – С. 456–457.
7. Из договора между Португалией и Бразилией 29 августа 1825 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640–1870 / Сост. В.Г. Сироткин и др. ; Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 96.
8. Из письма каракасца гражданам Новой Гранады («Картахенский манифест») 15 декабря 1812 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 21–27.
9. Из выступления С. Боливара в Ассамблее Венесуэльской республики в Каракасе 2 января 1814 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 37–41.
10. Из донесения американского консула в Буэнос-Айресе К. Роднея 1818 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640–1870 / Сост. В.Г. Сироткин и др.; Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 99–102.
11. Из декрета С. Боливара об уплате индейцам Колумбии налога, именуемого личным налогом для индейцев 15 октября 1828 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 189–193.

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.
ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ РЕГІОН
В 20-Х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 70-Х РР. ХХ СТ.**

Лекція 3

Тема 3. Латинська Америка між двома світовими війнами.

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Особливості соціально-економічного розвитку країн Латинської Америки в роки Першої світової війни.
2. Країни регіону в середині та другій половині 20-х рр.
3. «Велика депресія» 1929–1933 рр. та її вплив на країни Латинської Америки.

Рекомендована література:

1. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен до XX в. : Уч. пособ. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
2. Гонионский С.А. Латинская Америка и США 1939–1959. – М. : Наука, 1960. – 383 с.

3. Ермолаев В.И. Из истории рабочего и коммунистического движения в Латинской Америке. – М. : Мысль, 1982. – 254 с.
4. Коваль Б.И. Рабочее в Латинской Америке (1917–1959 гг.). – М. : Наука, 1979. – 191 с.
5. Коваль Б.И. Революционный XX век. – М. : Мысль, 1987. – 542 с.
6. Латинская Америка в прошлом и настоящем. Сб. ст. по экономике, истории и культуре стран Латинской Америке. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 464 с.
7. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
8. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
9. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
10. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
11. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
12. Очерки новой и новейшей истории Мексики (1819 – 1945). – М. : Соцэкгиз, 1960. – 511 с.
13. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
14. Сизоненко А.И. Непроторенными путями : первые советские дипломаты и ученые в Латинской Америке. – М. : Наука, 1988. – 100 с.
15. Сизоненко А.И. Советский Союз и Латинская Америка 50 лет. – М. : Международные отношения, 1974. – 97 с.
16. Сизоненко А.И. Становление отношений СССР со странами Латинской Америки (1917–1945 гг.). – М. : Наука, 1981. – 199 с.
17. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитету: Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII–XX). – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
18. СССР и Латинская Америка, 1917–1967 / Отв. ред. В.В. Вольский. – М., 1967. – 214 с.
19. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке: Пособие для . – М.: Дрофа, 2002. – 416 с.
20. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М.: Высшая школа, 1995. – 415 с.
21. Фостер У. Очерк политической истории Америки. – М. : Иниздат, 1955. – 918 с.

Джерела:

1. Антивоенный договор о ненападении и мирном урегулировании. 10 октября 1933 года между Аргентиной, Бразилией, Чили, Мексикой, Парагваем и Уругваем (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 562.
2. Антиклерикальный закон правительства Кальеса. 14 июля 1926 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 550–552.

3. Арбитражное решение о разделе Чако. 10 октября 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 577–578.
4. Гаити под американской оккупацией 1922 год (Из доклада о положении на Гаити, составленного группой видных американских юристов.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 547–548.
5. Герой мексиканского народа Эмилиано Сапата об октябрьской революции в России. 1918 год // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 547.
6. Договор о мире, дружбе и границах между Боливией и Парагваем. 21 июля 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 576–577.
7. Закон об экспроприации в Мексике Ноябрь 1936 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 574–575.
8. Из декрета мексиканского правительства Карденаса о национализации нефти. 18 марта 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 575–576.
9. Из Устава Национальной крестьянской лиги. Ноябрь 1926 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 554–556.
10. Иностранное капиталовложение в Аргентине 1940 год // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 584.
11. Капиталовложения США и Англии в Латинской Америке в период между первой и второй мировыми войнами. Таблицы // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 583.
12. Манифест Национально-освободительного Альянса Бразилии. 5 июля 1935 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 569–574.
13. Народный фронт в Чили // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 578–583.
14. Нефтяной закон. Декабрь 1925 года. Принятый Мексиканским конгрессом (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 549.
15. Обращение Луиса Карлоса Престеса к бразильскому народу. Май 1930 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 554–556.

16. Пастырское послание мексиканского епископата. 25 июля 1926 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 552–554.
17. Программа действий кубинских коммунистов. 3 августа 1933 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 559–561.
18. Рекабаррен Л. Э. Заря социальной революции в Чили. Из речей в палате депутатов 15 и 16 июня 1921 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 103–142.
19. Рекабаррен Л. Э. Из речи в палате депутатов 6 мая 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 248–251.
20. Рекабаррен Л. Э. Намечаемые политические реформы не дают никаких гарантий рабочему классу. Из речи в Палате депутатов, февраль 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 230–242.
21. Рекабаррен Л. Э. О закрытии школы на руднике Тольдо. Из речи в палате депутатов 8 мая 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 252–262.
22. Среднесуточная добыча нефти в странах Латинской Америки в 1926–1939 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 584.
23. «Шестилетний план» в Мексике. Декабрь 1933 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917 –1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 563 – 567.

Лекція 4

Тема 4. Країни Латинської Америки в роки Другої світової війни.

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Позиції фашистської Німеччини в країнах Латинської Америки напередодні війни.
2. Політика США в Латинській Америці напередодні і в перший період війни. Консультативна нарада міністрів закордонних справ у Ріо-де-Жанейро в січні 1942 р. Позиція Чилі та Аргентини. Участь країн Латинської Америки в бойових діях.
3. Міжамериканська конференція поліцейської і судової влади. Комітет політичної оборони. Консультативна конференція з проблем війни і миру в Мехіко.

Рекомендована література:

1. Абреу Х.В. Это называлось НБ. (В 1948–1958 гг. тайная полиция в Венесуэле) / Пер с исп. – М. : Прогресс, 1968. – 223 с.
2. Антонов Ю.А. Бразилия : Армия и политика. Ист. очерк. – М. : Наука, 1973. – 256 с.

3. Бойко П.Н. Латинская Америка : экспансия империализма и кризис капиталистического пути развития. – М. : Наука, 1973. – 213 с.
4. Боливия : тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1990. – 219 с.
5. Бушуев В.Г. Латинская Америка – США : революция и контрреволюция. – М. : Международные отношения, 1987. – 276 с.
6. Галеанов Э. Вскрытые вены Латинской Америки. – М. : Прогресс, 1986. – 398 с.
7. Глинкин А.Н. Современная Бразилия. – М. : Знание, 1980. – 64 с.
9. Гонионский С.А. Латинская Америка и США 1939–1959. – М. : Наука, 1960. – 383 с.
10. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – Кн. 1. Роль европейского начала в цивилизационном процессе в Латинской Америке : Проблема соотношения универсального и локального. – М. : Б.и., 1995. – 145 с.
11. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – Кн. 2. Неевропейские цивилизационные традиции и западный универсализм. – М. : Б.и., 1995. – 168 с.
12. Зайцев Н.Г. Латинская Америка: Региональное сотрудничество и борьба за экономическую самостоятельность. – М. : Международная жизнь, 1977. – 184 с.
13. Калужская Т.Г. Боливия: тенденции социально-экономического развития. – М. : Наука, 1979. – 224 с.
14. Коваль Б.И. Бразилия вчера и сегодня. – М. : Наука, 1975. – 175 с.
15. Коваль Б.И. Латинская Америка революция и современность. – М. : Наука, 1981. – 198 с.
16. Коваль Б.И. Рабочее движение в Латинской Америке (1917–1959 гг.). – М. : Наука, 1979. – 191 с.
17. Коваль Б.И. Революционный XX век. – М. : Мысль, 1987. – 542 с.
18. Королев Ю.Н., Кудачкин М.Ф. Латинская Америка : революции XX в. – М. : Политиздат, 1986. – 349 с.
19. Латинская Америка в борьбе за свою подлинную независимость : Материалы встречи, Гавана 4–7 сентября 1981 г. – М. : Прогресс, 1985. – 139 с.
20. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
21. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
22. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
23. Мексика : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1983. – 389 с.
24. Мерин Б.М. Революция и контрреволюция в Латинской Америке. – М. : Политиздат, 1977. – 78 с.

25. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
26. СССР и Латинская Америка, 1917–1967 / Отв. ред. В.В. Вольский. – М., 1967. – 214 с.
27. Страны Латинской Америки. Политико-экономический справочник. – М. : Политиздат, 1969. – 287 с.
28. Страны Центральной Америки : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1986. – 335 с.
29. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
30. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
31. Ториэль Г Гватемала : революция и контрреволюция. / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1956. – 251 с.
32. Щелчков А. У истоков боливийского социализма : судьба Тристана Марофа // Новая и новейшая история. – 2000. – № 5. – С. 30–44.

Джерела:

1. Вступление Бразилии во вторую мировую войну. Официальное коммюнике, распространённое департаментом печати и пропаганды. 22 августа 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 558.
2. Восстановление дипломатических отношений между Советским Союзом и Мексикой. Ноябрь 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 559.
3. Послание президента Мексики М. Авила Камачо И. В. Сталину 7 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 560.
4. Нота министра иностранных дел Уругвая послу СССР в США 27 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 560.
5. Ответная нота советского посла в США министру иностранных дел Уругвая 27 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 561.
6. Из решений I конгресса КТЛА Мехико, 21 – 26 ноября 1941 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 562–563.
7. Из решений пленума центрального комитета КТЛА Гавана, Куба, сентябрь 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 564–568.
8. Из решений II конгресса КТЛА Кали (Колумбия), 10–16 декабря 1944 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 568.
9. Из конституции республики Гватемалы // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 568.

10. Внешняя торговля латиноамериканских республик в 1938–1943 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 570.
11. Доля Латинской Америки в импорте стратегических материалов США в 1943 году. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 571.
12. Экономическая экспансия американского империализма в странах Латинской Америки после Второй мировой войны // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 559.
13. Третий Конгресс Конфедерации трудящихся Латинской Америки Мехико. 28 марта 1948 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 560–564.
14. Резолюция региональной конференции трудящихся сельского хозяйства стран Латинской Америки. Мехико, май 1951 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 564–568.
15. Установление дипломатических отношений между Советским Союзом и Аргентинской Республикой (Советско-аргентинское коммюнике). 6 июня 1946 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 568.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ НА МЕЖІ ХХ–ХХІ СТ.

Лекція 5

Тема 5. Основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку країн Латинської Америки в 60-80-і роки

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Загальні риси еволюції латиноамериканського суспільства після другої світової війни.
2. Країни Латинської Америки в роки «холодної війни».
3. Особливості націонал-реформістської політики в країнах Латинської Америки. Націонал-реформістські течії в Латинській Америці.
4. Неоліберальний варіант модернізації, військові режими 70 – 80-х рр.

Рекомендована література:

1. Галкина А.Д. Чили : Борьба за аграрную реформу. – М., 1972. – 215 с.
2. Квасов А.Г. Чилийские экономические реформы. – М., 1998. – 144 с.
3. Королев Ю.Н. Чилийская революция : проблемы и дискуссии / Ю.Н. Королев. – М. : Мысль, 1982. – 239 с.
4. Лаврецкий И. Р. Сальвадор Альенде. – М., 1975. – 288 с.
5. Островский В.И. Макроэкономические аспекты развития рыночной экономики : Опыт Чили (1973–1990 гг.). – М., 1997. – 169 с.

6. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
7. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
8. Фрей Э. М. Будущее Чили внушает мне надежду : Избр. произведения. – М., 1998. – 298 с.
9. Чили : От диктатуры к демократии. – М., 1991. – 181 с.

Джерела:

1. Альенде С. История принадлежит нам: Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – 382 с.
2. Корвалан Л. Путь победы. – М., 1971. – 117 с.
3. Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избр. ст. и речи. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1978. – 551 с.
4. Корвалан Л. Мы верили в победу : Воспоминания и раздумья. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1985. – 284 с.
5. Корвалан Л. Народ одержит победу : Избр. ст. и речи. 1978–1986. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1987. – 295 с.
6. Корвалан Л. Из пережитого. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1978. – 118 с.

Лекція 6

Тема 6. Соціально-економічний і політичний розвиток країн Латинської Америки в XX ст.

(2 год.)

Логіка викладу:

1. Економічний розвиток регіону.
2. Глобалізація та її вплив на країни Латинської Америки.
3. Зростання національної самосвідомості.
4. Новий виток революційних рухів у країнах Латинської Америки.

Рекомендована література:

1. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – кн. 1. – М., 1995.– 145 с.
2. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – кн. 2. – М., 1995.– 168 с.
3. Давыдов В.М. Латиноамериканская периферия мирового капитализма. – М., 1991. – 448 с.
4. Культура Латинской Америки : Энциклопедия / РАН, Ин-т Латин. Америки; [отв. ред. П. А. Пичугин]. – М. : РОССПЭН, 2000. – 742 с.
5. Латинская Америка и Карибы : политические институты и процессы / Отв. ред. Ивановский З.В. – М., 2000. – 447 с.
6. Латинская Америка : Структурная перестройка хозяйства. – М. : ИЛА РАН, 1994. – 239 с.
7. Латинская Америка: Что принесли неолиберальные преобразования? – Кн.1 / Бобровников А.В., Мазин А.В., Романова З.И., Шереметьев И.К. – М. : Ин-т Латинской Америки, 1997. – 269 с.

8. Матлина А.А. Латинская Америка в меняющемся мире. – М., 1992.
9. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М.: Высшая школа, 1995. – 415 с.
10. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М.: Дрофа, 2002. – 416 с.
11. Сударев В.П. Взаимность и конфликт интересов : США и Латинская Америка (вторая половина XX в.) / В.П. Сударев. – М. : ИЛА, 2000. – 357 с.
12. Хачатуров К. А. Латиноамериканские уроки для истории – М. : Международные отношения, 1999. – 400 с.
13. Шемякин Я.Г. Европа и Латинская Америка взаимодействие цивилизаций в контексте всемирной истории. – М., 2001. – 391 с.

2.4. Зміст семінарських занять та методичні рекомендації до них

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА В XVII – НА ПОЧАТКУ XX СТ.

Семінарське заняття № 1 (2 години)

Тема 1: Народні антиколоніальні рухи в Іспанській Америці (XVII – початку XIX ст.). (2 години)

Мета: Виявити особливості народних рухів в Латинській Америці напередодні війни за незалежність.

Зміст семінарського заняття

1. Визвольна боротьба індіанських народів проти колонізаторів в XVII–XVIII ст.
2. Загострення соціальних протиріч і народних рухів XVIII ст.
3. Антиколоніальні рухи напередодні війни за незалежність.
4. Гаїті: від колонії до утворення незалежної держави (1789–1818 рр.)

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Католицька церква – важливий елемент колоніального апарату в країнах Латинської Америки.

2. Аудиторні завдання:

1. Якими були наслідки активізації революційного руху другої половини XVIII ст. в латиноамериканському регіоні?
2. Охарактеризуйте вплив колоніального режиму на економічний та політичний розвиток країн регіону.
3. Які міжнародні події сприяли піднесенню визвольного руху народів Латинської Америки?
4. Під впливом якої європейської революції відбулася революція негрів-рабів в Сан-Домінго?
5. Які наслідки революції негрів-рабів Сан-Домінго 1791–1803 рр.?

Понятійний апарат

Алькабала, королівський кінто, Ібероамерика, саладерос, креоли, «Пальмова республіка» 1630 р., Канек, Тірадентес (Зубодер), Тупак Амару, Антоніо Наріньо, Туссен Лувертюр, Франсіско Міранда.

Методичні рекомендації

Вивчення цієї теми слід розпочати з визначення періодизації історичного розвитку латиноамериканського регіону. Проаналізувати особливості адміністративного управління колоніями, яку застосовували європейці, прагнучи закріпити своє панування над захопленими територіями. Вказати на те, що важливим етапом колоніального управління була католицька церква. Варто зауважити, що економічний розвиток країн Латинської Америки повністю обумовлювався інтересами метрополій, які розглядали колонії перш за все як джерело дорогоцінних металів і продуктів плантаційного виробництва. Зазначити, що протягом всього колоніального періоду народи Латинської Америки вели вперту боротьбу проти колонізаторів (багаточисельні повстання проходили в XVI–XVIII ст. в Новій Іспанії, Перу, Чилі, Парагваї, Новій Гранаді, Бразилії, Вест-Індії). Далі слід з'ясувати, які революційні події поклали початок розпаду колоніальної системи в регіоні. Детально розглянути передумови та хід подій революції негрів-рабів Сан-Домінго, вказати на наслідки.

Рекомендована література

1. Альперович М.С. История Латинской Америки : с древнейших времен до начала XX века : Учебное пособие / М.С. Альперович. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
2. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен до XX в.: Уч. пособ. / М.С. Альперович, Л.Ю. Слезкин. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
3. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие / М.С. Альперович, Л.Ю. Слезкин. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
4. Гавриков Ю.П. Перу от инков до наших дней / Ю.П. Гавриков. – М. : Наука, 1977. – 135 с.
5. Гонионский С.А. Колумбия: Историко-этнографические очерки / С.А. Гонионский. – М. : Наука, 1973. – 382 с.
6. Григулевич Й. Р. Крест и меч: Католическая церковь в Испанской Америке, XVI–XVIII вв. / Й.Р. Григулевич. – М. : Наука, 1977. – 295 с.
7. История Латинской Америки. Доколумбова эпоха – 70-е годы XIX века. – М. : Наука, 1991. – 520 с.
8. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
9. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
10. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки / Н.С. Леонов. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
11. Марчук Н.Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. / Н.Н. Марчук. – М. : Наука, 1988. – 90 с.

12. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
13. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
14. Политические деятели античности, средневековья и нового времени: Индивидуальные и социально-типичные черты. Межвузовский сб. – Л. : ЛГУ, 1983. – 121 с.
15. Сеа Л. Философия американской истории. Судьбы Латинской Америки / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1984. – 352 с.
16. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитету : Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII – XX вв.) / Л.В. Скрипникова. – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
17. Слезкин Л.Ю. Земля Святого Креста. Открытие и завоевание Бразилии / Л.Ю. Слезкин. – М. : Наука, 1970. – 159 с.
18. Слезкин Л.Ю. Легенда, утопия, быль в ранней американской истории / Л.Ю. Слезкин. – М. : Наука, 1981. – 160 с.
19. Созина С.А. Тупак Амару – великий индейский повстанец, 1738–1781 / С.А. Созина. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
20. Фонер Ф.С. История Кубы и ее отношений с США, 1492–1895. От завоевания Кубы до «Эскалеры» (XV–XIX вв.) / Ф.С. Фонер. – М. : Изд-во ин. лит., 1963. – 303 с.

Джерела

1. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т.1. Остров Teneriffe и Венесуэла. – М. : Мысль, 1963. – 502 с.
2. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т. 2. Плавание на Ориноко. – М. : Мысль, 1964. – 655 с.
3. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т. 3. Страны Центральной и Южной Америки. Остров Куба. – М. : Мысль, 1969. – 488 с.
4. Крузенштерн И.Ф. Путешествие вокруг света в 1803–1806 гг. / И.Ф. Крузенштерн. – М. : Географгиз, 1950. – 319 с.
5. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. – Т. 1 (1640–1815). – М. : Соцэкгиз, 1963. – 767 с.
6. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова. – Т. 2 (1815–1870). – М. : Соцэкгиз, 1965. – 783 с.

Семінарське заняття № 2

(2 години)

Тема 2: Війна за незалежність іспанських колоній

(2 години)

Мета: Прослідкувати причини, перебіг та основні наслідки війни за незалежність Латинській Америці.

Зміст семінарського заняття

1. Революційний рух 1808–1810 рр. і початок збройної боротьби.
2. Перший етап визвольної війни. (Венесуела і Нова Гранада; Революційні події на Ріо-де-Ла-Плате; Чилі; Нова Іспанія).

3. Визволення Іспанської Америки (Венесуела і Нова Гранада; Ріо-де-Ла-Плате і Чилі; Похід Сан-Мартіна і створення Перуанської республіки; Нова Іспанія Центральні Америка; Визволення Перу і завершення війни).
4. Підсумки і значення війни.
5. Росія та війна за незалежність в Іспанській Америці.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Хосе де Сан-Мартін – політичний портрет.

2. Аудиторні завдання:

1. Назвіть причини та передумови війни за незалежність іспанських колоній 1810–1826 р.
2. Охарактеризуйте революційний рух 1808–1810 рр. в колоніях.
3. В якій частині Південної Америки розпочалося збройне повстання 1810 р.?
4. Назвіть основні етапи війни за незалежність іспанських колоній.
5. Охарактеризуйте революційні події на Ріо-де-Ла-Плате, в Чилі та Новій Іспанії.
6. Прослідкуйте процес визволення Венесуели і Нової Гранади.
7. Коли відбувся похід генерала Хосе де Сан-Мартіна і було створено Перуанську республіку?
8. Вкажіть на підсумки та значення війни 1810–1826 рр.
9. Проаналізуйте реакцію європейських держав та США на революційні події в Латинській Америці.

Понятійний апарат

«Патріотичне товариство», С. Болівар, Визволитель, Травнева революція 1810 р., Хосе Мігель Каррера, Мігель Ідальго, Хосе Марія Морелос, «Листи з Ямайки», Сан-Мартін, декрети С.Болівара, Агустін де Ітурбіде, Хосе Антоніо Апонте, доктрина Монро.

Методичні рекомендації

Вивчення цієї теми слід розпочати з визначення періодизації історичного розвитку латиноамериканського регіону. Проаналізувати особливості адміністративного управління колоніями, яку застосовували європейці, прагнучи закріпити своє панування над захопленими територіями. Вказати на те, що важливим етапом колоніального управління була католицька церква. Варто зауважити, що економічний розвиток країн Латинської Америки повністю обумовлювався інтересами метрополій, які розглядали колонії перш за все як джерело дорогоцінних металів і продуктів плантаційного виробництва. Зазначити, що протягом всього колоніального періоду народи Латинської Америки вели вперту боротьбу проти колонізаторів (багаточисельні повстання проходили в XVI–XVIII ст. в Новій Іспанії, Перу, Чилі, Парагваї, Новій Гранаді, Бразилії, Вест-Індії). Далі слід з'ясувати, які революційні події поклали початок розпаду колоніальної системи в регіоні. Детально розглянути передумови та хід подій революції негрів-рабів Сан-Домінго, вказати на наслідки.

Рекомендована література

1. Альперович М.С. Испанская Америка в борьбе за независимость. – М. : Наука, 1971. – 222 с.

2. Альперович М.С. История Латинской Америки : с древнейших времен до начала XX века: Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
3. Альперович М.С. Революция и диктатура в Парагвае (1810-1840 гг.). – М. : Наука, 1975. – 392 с.
4. Альперович М.С. Рождение мексиканского государства. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
5. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен до XX в. : Уч. пособ. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
6. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
7. Бартли Р.Г. Лансдорф Г.И. и русско-бразильские отношения в первой трети XIX в. // Латинская Америка. – 1976. – № 3. – С. 164–169.
8. Визен Л.И. Хосе Марти. Хроника жизни повстанца. – М. : Молодая гвардия, 1964. – 304 с.
9. Гавриков Ю.П. Перу от инков до наших дней. – М. : Наука, 1977. – 135 с.
10. Гонионский С.А. Колумбия: Историко-этнографические очерки / С.А. Гонионский. – М. : Наука, 1973. – 382 с.
11. Григулевич Й. Р. Хосе Мартин – предвестник кубинской революции. – М. : Наука, 1979. – 286 с.
12. Гусев В.М. Горизонты свободы: Повесть о С. Боливаре (1810–1826 гг.). – М. : Политиздат, 1980. – 358 с.
13. Давыдов Ю.В. Южный крест (Повесть о капитане О.Е. Коцебу). – М. : Географгиз, 1957. – 88 с.
14. История Латинской Америки. Доколумбова эпоха – 70-е годы XIX века. – М. : Наука, 1991. – 520 с.
15. Комиссаров Б.Н. Григорий Иванович Лансдорф, 1774–1852. – Л. : Политиздат, 1975. – 124 с.
16. Комиссаров Б.Н. Становление русско-бразильских отношений // Новая и новейшая история. – 1982. – № 1. – С. 39–55.
17. Кутейщикова В.Н. Боливар : художник действия и слова К 200-летию со дня рождения С. Боливара // Латинская Америка. – 1983. – № 11. – С. 28–45.
18. Лаврецкий И.Р. Боливар (1783–1830). – М. : Молодая гвардия, 1981. – 221 с.
19. Лаврецкий И.Р. Миранда (1750–1816). – М. : Молодая гвардия, 1965. – 272 с.
20. Латинская Америка: Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А–К. – М., 1980. – 575 с.
21. Латинская Америка: Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К–Я. – М., 1981. – 656 с.
22. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
23. Линч Дж. Революции в испанской Америке (1808–1826). – М. : Прогресс, 1979. – 404 с.
24. Марчук Н.Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. – М. : Наука, 1988. – 90 с.

25. Надра Ф., Сан-Мартин. Варела А. Гуэмес. – М. : Молодая гвардия, 1981. – 206 с.
26. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
27. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
28. Очерки новой и новейшей истории Мексики (1819–1945). – М. : Соцэкгиз, 1960. – 511 с.
29. Пасо Л. Исторические корни аргентинской независимости (XIX в.) – М. : Прогресс, 1981. – 192 с.
30. Политические деятели античности, средневековья и нового времени: Индивидуальные и социально-типичные черты. Межвузовский сб. – Л. : ЛГУ, 1983. – 121 с.
31. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время час. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
32. Сеа Л. Философия американской истории. Судьбы Латинской Америки. / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1984. – 352 с.
33. Сімон Болівар // Франко І. Я. Зібрання творів. У 50-ти т. – Т. 47. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 339–352.
34. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитету: Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII–XX вв.). – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
35. Слезкин Л.Ю. Легенда, утопия, быль в ранней американской истории. – М. : Наука, 1981. – 160 с.
36. Слезкин Л.Ю. О солидарности русской общественности с патриотами Латинской Америки // Новая и новейшая история. – 1960. – № 4. – С. 71–80.
37. Созина С.А. Тупак Амару – великий индейский повстанец, 1738–1781. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
38. Сухомлинов Б.Ф. Об установлении русско-бразильских отношений // Новая и новейшая история. – 1965. – № 2. – С. 89–96.
39. Фонер Ф.С. История Кубы и ее отношений с США, 1492–1895. От завоевания Кубы до «Эскалеры» (XV–XIX ст.). – М. : Изд-во ин. лит., 1963. – 303 с.
40. Хосе де Сан-Мартин // Латинская Америка. – 1984. – № 10. – С. 115.

Джерела

1. Боливар в истории и политике : / К 200-летию со дня рождения борца за свободу латиноамериканского народа. – Ст., документы, материалы // Латинская Америка. – 1983. – № 7. – С. 6–144.
2. Боливар, Симон Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – 279 с.
3. Русские дипломаты о войне за независимость в Латинской Америке : Публикация документов из Архива внешней политики России 1810–1826 гг. // Новая и новейшая история. – 1966. – № 1, 5.
4. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. – Т. 1 (1640–1815). – М. : Соцэкгиз, 1963. – 767 с.
5. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова. – Т. 2 (1815–1870). – М. : Соцэкгиз, 1965. – 783 с.

6. Из манифеста принца-регента Бразилии Педро от 1 августа 1822 г. // Хрестоматия по новой истории / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова: В 3 т. М., 1963. – Т. 1. – С. 456–457.
7. Из договора между Португалией и Бразилией 29 августа 1825 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640–1870 / Сост. В.Г. Сироткин и др. ; Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 96.
8. Из письма каракасца гражданам Новой Гранады («Картахенский манифест») 15 декабря 1812 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 21–27.
9. Из выступления С. Боливара в Ассамблее Венесуэльской республики в Каракасе 2 января 1814 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 37–41.
10. Из донесения американского консула в Буэнос-Айресе К. Роднея 1818 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640–1870 / Сост. В.Г. Сироткин и др.; Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 99–102.
11. Из декрета С. Боливара об уплате индейцам Колумбии налога, именуемого личным налогом для индейцев 15 октября 1828 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 189–193.

Семінарське заняття № 3

Тема 1. Латиноамериканський регіон на початку ХХ ст.

(2 години)

Мета: Визначити особливості соціально-економічного та політичного розвитку країн регіону в означений період.

Зміст семінарського заняття

1. Економіка.
2. Політичний розвиток.
3. Масові рухи.
4. Експансія США в Центральній Америці і Карибському басейні (1898–1914 рр.) (США і Куба; Політика «Великої дубинки» і «дипломатія долара»; Міжамериканські конференції).

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Латиноамериканський регіон у Першій світовій війні.

2. Аудиторні завдання:

1. Вкажіть на особливості історичного розвитку Латинської Америки на початку ХХ ст.
2. Доведіть, що на початку ХХ ст. економіка регіону носила переважно екстенсивний аграрно-сировинний характер.
3. Чому країни Центральної Америки і Карибського басейну в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. стали об'єктом інтервенціоністської політики США?
4. В чому полягала суть «доктрини Монро»?
5. Що таке «Поправка Платта»?

6. Розкрийте суть терміну «панамериканізм».
7. Охарактеризуйте страйкову боротьбу і масовий рух в Аргентині, Бразилії, Чилі, Уругваї, Перу, на Кубі в кінці 10-х – на початку 20-х рр. ХХ ст.
8. Вкажіть на основний зміст політики «великої дубинки» і «дипломатії долара».

Понятійний апарат

Сапотеки, тараски, отоми, майя, кіче, кечуа, аймара, араукани (мапуче), гуарані, водуїзм, сантерія, кандомбле, шанго, латифундизм, монокультурний характер, Каудільїзм, касікізм, режим «елітарної демократії», регіоналізм, «латиноамерика Швейцарія», марксистський, анархістський і анархо-синдикалістський рухи, політика «великої дубинки», «дипломатія долара», «Юнайтед фронт К°»

Методичні рекомендації

Розгляд даної теми потрібно розпочати із характеристики економічної ситуації в Латинській Америці на початку ХХ ст., зауваживши, що економіка регіону мала переважно екстенсивний аграрно-сировинний характер, а в сільських місцевостях панував латифундизм. Разом з тим тісний зв'язок із світовим ринком прискорив капіталістичну трансформацію латифундистського господарства. Розвиток агроекспортного комплексу призвів до створення обслуговуючих його торгівельної, транспортної і фінансової систем. З'ясовуючи основні аспекти політичного розвитку регіону, варто звернути увагу на посилення інтервенціоністської політики США, яка створила загрозу незалежності центральноамериканських республік. З цією метою США використовували ідею «панамериканізму» і створення союзу американських держав під своїм лідерством.

Рекомендована література

1. Альперович М.С. История Латинской Америки : с древнейших времен до начала XX века : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
2. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен до XX в.: Уч. пособ. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
3. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
4. Бойко П.Н. Латинская Америка : экспансия империализма и кризис капиталистического пути развития. – М. : Наука, 1973. – 213 с.
5. Ермолаев В.И. Из истории рабочего и коммунистического движения в Латинской Америке. – М. : Мысль, 1982. – 254 с.
6. История международного рабочего и национально-освободительного движения / Н.Д. Боголюбова. – Ч. 1. (60 – 80-е гг. XVIII в. – 1917 гг.). – М. : Издательство ВПШ и АОН, 1962. – 648 с.
7. Коваль Б.И. Революционный XX век. – М. : Мысль, 1987. – 542 с.
8. Латинская Америка в прошлом и настоящем. Сб. ст. по экономике, истории и культуре стран Латинской Америки. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 464 с.
9. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
10. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.

11. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
12. Линч Дж. Революции в испанской Америке (1808–1826). – М. : Прогресс, 1979. – 404 с.
13. Москаленко А.П. Пуэрто-Рико и США. – М. : Наука, 1974. – 207 с.
14. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
15. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
16. Очерки новой и новейшей истории Мексики (1819 – 1945). – М. : Соцэкгиз, 1960. – 511 с.
17. Проблемы истории и историографии международных отношений в XIX–XX вв. / Редкол. В.К. Фураев. – Л. : ЛГПИ, 1979. – 132 с.
18. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
19. Сеа Л. Философия американской истории. Судьбы Латинской Америки / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1984. – 352 с.
20. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитету : Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII–XX ст.). – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
21. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
22. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
23. Строганов А.И. Особенности развития капитализма в Аргентине (конец XIX – начало XX вв.) // Латинская Америка. – 1984. – № 5.
24. Хачатуров К.А. Идеологическая экспансия США в Латинской Америке. Доктрины, формы, метод пропаганды США. – М., 1978. – 263 с.

Джерела

1. Рекабаррен Л. Э. Моя присяга. Из брошюры, опубликованной в 1910 году // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 29–49.
2. Рекабаррен Л. Э. Богачи и бедняки. Из лекции прочитанной в городе Ренго 3 сентября 1910 года в связи с празднованием 100-летия со дня независимости Чили // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 50–77.
3. Рекабаррен Л. Э. Программа и устав социалистической партии. Опубликованный в октябре – ноябре 1912 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 78–91.
4. Рекабаррен Л. Э. Родина и патриотизм. Из лекции, прочитанной в городе Икинет 10 мая 1914 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 92–102.
5. Рид Дж. Восставшая Мексика. Рассказы и очерки. Пер с исп. – М. : Госполитиздат, 1959. – 503 с.
6. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. – Т. 1 (1640–1815). – М. : Соцэкгиз, 1963. – 767 с.
7. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова. – Т. 2 (1815–1870). – М. : Соцэкгиз, 1965. – 783 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.
ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКИЙ РЕГІОН
В 20-Х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 70-Х РР. ХХ СТ.

Семінарське заняття № 4

Тема 1. Латинська Америка між Першою та Другою світовими війнами.

(2 години)

Мета: з'ясувати особливості розвитку країн регіону від Першої до Другої світової війни.

Зміст семінарського заняття

1. Вплив Першої світової війни на Латинську Америку.
2. Масові рухи та ліберальний реформізм в кінці 10-х – на початку 20-х рр.
3. Країни регіону в середині – другій половині 20-х рр. (Економіка; соціально-політичний розвиток; повстанські рухи; нові концепції визвольної боротьби; апризм).
4. «Велика депресія» (1929–1939 рр.) і загострення обстановки в регіоні. (Світова економічна криза; політичні зміни в Аргентині і Бразилії; соціально-політична криза в Чилі).
5. Посилення ролі держави в економіці.
6. Революція 1933–1934 рр. на Кубі.
7. Перетворення уряду Л. Карденаса в Мексиці.
8. Боротьба за народний фронт.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Диктаторські режими в латиноамериканському регіоні міжвоєнного періоду.

2. Аудиторні завдання:

1. Коли відбулося і які мало наслідки повстання «тенентистів» у Бразилії?
2. Розкрийте суть поняття «ліберальний реформізм».
3. Вкажіть на особливості політичного розвитку регіону у другій половині 20-х рр.
4. Охарактеризуйте збройні виступи проти інтервенціоністської політики США в Нікарагуа на чолі із С. Сандіно.
5. Як вплинула «велика депресія» 1929–1933 рр. на соціально-економічний розвиток латиноамериканського регіону?
6. Чим було викликано посилення ролі держави в економіці країн Латинської Америки?
7. Коли відбулася революція на Кубі і які вона мала наслідки?
8. Охарактеризуйте демократичні перетворення уряду Л. Карденаса в Мексиці (1934–1940 рр.)

Понятійний апарат

Радикальний громадянський союз, «Ла Корунья», «революційний каудільїзм», кристерос, тенентисти, «Руки геть від Нікарагуа!», Американський революційний народний альянс, апризм, «конструктивний антиімперіалізм», режим «кавової» олігархії, режим «соціальної гармонії», політика

«добросусідства», Міжнародні конференції американських держав, «поправка Платта», аутентики, «Молода Куба», Конфедерація трудящих Мексики, «Пемекс», інтегралісти, режим «нової держави».

Методичні рекомендації

Вивчення теми слід розпочати із характеристики економічного становища в латиноамериканському регіоні після Першої світової війни. Акцентувати увагу на тому, що як наслідок, війна внесла утруднення в традиційні зв'язки Латинської Америки із Західною Європою (різко скоротився приток європейського капіталу і товарів, що викликало труднощі для нормального функціонування економіки в регіоні). Однак у 20-х рр. економічна ситуація в регіоні характеризувалась відносно стабільними темпами економічного розвитку, оскільки сприятлива кон'юнктура світового ринку забезпечувала стійкі прибутки від експорту. Далі слід зазначити, що в ході «великої депресії» 1929–1933 р. країни Латинської Америки виявилися втягнутими в орбіту економічної кризи, в результаті чого різко знизився попит на традиційну експортну продукцію. Варто сконцентрувати свою увагу і на особливостях політичного становища регіону у міжвоєнний період (збройні виступи в Бразилії, Нікарагуа; військовий переворот в Аргентині; революційна криза в Чилі. Проаналізувати причини і наслідки посилення ролі держави в економіці країн регіону, вказати на пошуки суттєвих змін в 1933–1939 рр.

Рекомендована література

1. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен до XX в. : Уч. пособ. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
2. Гонионский С.А. Латинская Америка и США 1939–1959. – М. : Наука, 1960. – 383 с.
3. Ермолаев В.И. Из истории рабочего и коммунистического движения в Латинской Америке. – М. : Мысль, 1982. – 254 с.
4. Коваль Б.И. Рабочее в Латинской Америке (1917–1959 гг.). – М. : Наука, 1979. – 191 с.
5. Коваль Б.И. Революционный XX век. – М. : Мысль, 1987. – 542 с.
6. Латинская Америка в прошлом и настоящем. Сб. ст. по экономике, истории и культуре стран Латинской Америке. – М. : Соцэргиз, 1960. – 464 с.
7. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
8. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
9. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
10. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэргиз, 1961. – 573 с.
11. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
12. Очерки новой и новейшей истории Мексики (1819 – 1945). – М. : Соцэргиз, 1960. – 511 с.
13. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.

14. Сизоненко А.И. Непроторенными путями : первые советские дипломаты и ученые в Латинской Америке. – М. : Наука, 1988. – 100 с.
15. Сизоненко А.И. Советский Союз и Латинская Америка 50 лет. – М. : Международные отношения, 1974. – 97 с.
16. Сизоненко А.И. Становление отношений СССР со странами Латинской Америки (1917–1945 гг.). – М. : Наука, 1981. – 199 с.
17. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитету: Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII–XX). – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
18. СССР и Латинская Америка, 1917–1967 / Отв. ред. В.В. Вольский. – М., 1967. – 214 с.
19. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке: Пособие для . – М.: Дрофа, 2002. – 416 с.
20. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М.: Высшая школа, 1995. – 415 с.
21. Фостер У. Очерк политической истории Америки. – М. : Иниздат, 1955. – 918 с.

Джерела

1. Антивоенный договор о ненападении и мирном урегулировании. 10 октября 1933 года между Аргентиной, Бразилией, Чили, Мексикой, Парагваем и Уругваем (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 562.
2. Антиклерикальный закон правительства Кальеса. 14 июля 1926 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 550–552.
3. Арбитражное решение о разделе Чако. 10 октября 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 577–578.
4. Гаити под американской оккупацией 1922 год (Из доклада о положении на Гаити, составленного группой видных американских юристов.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 547–548.
5. Герой мексиканского народа Эмилиано Сапата об октябрьской революции в России. 1918 год // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 547.
6. Договор о мире, дружбе и границах между Боливией и Парагваем. 21 июля 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 576–577.
7. Закон об экспроприации в Мексике Ноябрь 1936 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 574–575.

8. Из декрета мексиканского правительства Карденаса о национализации нефти. 18 марта 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 575–576.
9. Из Устава Национальной крестьянской лиги. Ноябрь 1926 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 554–556.
10. Иностранное капиталовложение в Аргентине 1940 год // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 584.
11. Капиталовложения США и Англии в Латинской Америке в период между первой и второй мировыми войнами. Таблицы // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 583.
12. Манифест Национально-освободительного Альянса Бразилии. 5 июля 1935 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 569–574.
13. Народный фронт в Чили // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 578–583.
14. Нефтяной закон. Декабрь 1925 года. Принятый Мексиканским конгрессом (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 549.
15. Обращение Луиса Карлоса Престеса к бразильскому народу. Май 1930 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 554–556.
16. Пастырское послание мексиканского епископата. 25 июля 1926 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 552–554.
17. Программа действий кубинских коммунистов. 3 августа 1933 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 559–561.
18. Рекабаррен Л. Э. Заря социальной революции в Чили. Из речей в палате депутатов 15 и 16 июня 1921 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 103–142.
19. Рекабаррен Л. Э. Из речи в палате депутатов 6 мая 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 248–251.
20. Рекабаррен Л. Э. Намечаемые политические реформы не дают никаких гарантий рабочему классу. Из речи в Палате депутатов, февраль 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 230–242.

21. Рекабаррен Л. Э. О закрытии школы на руднике Тольдо. Из речи в палате депутатов 8 мая 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 252–262.
22. Среднесуточная добыча нефти в странах Латинской Америки в 1926–1939 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 584.
23. «Шестилетний план» в Мексике. Декабрь 1933 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 563 – 567.

Семінарське заняття №5

Тема 1. Латинська Америка під час та після Другої світової війни (1939 – до другої половини 50-х рр.) (2 години)

Мета: Охарактеризувати основні тенденції соціально-економічного і політичного розвитку регіону в 40 – 50-ті рр. ХХ ст.

Зміст семінарського заняття

1. Участь країн Латинської Америки у війні. Розвиток міжамериканського співробітництва в 1939 – 1945 рр.
2. Основні тенденції соціально-економічного і політичного розвитку регіону в 40 – 50-ті рр. ХХ ст.
3. Гватемальська революція 1944–1954 рр.
4. Болівійська революція 1952 р.
5. Націонал-реформістські течії в Мексиці, Аргентині, Бразилії.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Міжамериканські конференції 40-х рр., їх наслідки.

2. Аудиторні завдання:

1. За яких обставин країни Латинської Америки вступили у війну? В чому полягала їхня участь у війні?
2. Яким було соціально-економічне становище в регіоні після Другої світової війни?
3. Чи можна вважати, що у післявоєнний період прискорився економічний розвиток в Мексиці, Чилі, Бразилії, Аргентині? Обґрунтуйте свою думку.
4. Якими були наслідки Міжамериканської конференції у Мехіко 1945 р.?
5. Якими були наслідки конференції у Ріо-де-Жанейро 1947 р.?
6. Якими були наслідки Міжамериканської конференції у Боготі 1948 р.?
7. Охарактеризувати процес посилення демократичних рухів під час війни та у перші післявоєнні роки.

Понятійний апарат

«Лімська декларація», Міжамериканська рада оборони, «Економічна хартія», Південний конус, Андські країни, «імпортозаміщуюча індустріалізація», теорія «географічного фаталізму», Міжамериканська регіональна організація трудящих, Міжнародна конфедерація вільних

профспілок, Конгрес виробничих профспілок, націонал-реформіські партії, ідея «перманентної» Мексиканської революції, концепція «хустисіалізму», перонізм, «Фонд Еви Перон», Тралабальїстська партія, «Петробраз», Фронт народної дії, диктатура Батисти.

Методичні рекомендації

Вивчаючи тему, варто звернути увагу на те, що з початком Другої світової війни перед країнами Латинської Америки постало завдання визначити свою позицію у війні в зв'язку з поширенням її на Західну півкулю. Латиноамериканський регіон цікавив воюючі сторони перш за все як сировинна база. Варто зауважити, що після початку війни всі держави регіону оголосили про свій нейтралітет. Однак після нападу Японії на американську базу Перл-Харбор 7 грудня 1941 р., разом із США війну Німеччині оголосили всі країни Центральної Америки і підписали 1 січня 1942 р. Декларацію Об'єднаних Націй про визвольну і антифашистську мету війни. Варто зазначити, що в 1945 р. 19 латиноамериканських країн взяли участь в роботі конференції ООН в Сан-Франциско, яка прийняла устав ООН. Вказати на посилення демократичних тенденцій в кінці війни і в перші післявоєнні роки. Далі слід розглянути причини та наслідки революцій 40-х – 50-х рр. (Гватемальська, Болівійська).

Рекомендована література

1. Абреу Х.В. Это называлось НБ. (В 1948–1958 гг. тайная полиция в Венесуэле) / Пер с исп. – М. : Прогресс, 1968. – 223 с.
2. Антонов Ю.А. Бразилия : Армия и политика. Ист. очерк. – М. : Наука, 1973. – 256 с.
3. Бойко П.Н. Латинская Америка : экспансия империализма и кризис капиталистического пути развития. – М. : Наука, 1973. – 213 с.
4. Боливия : тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1990. – 219 с.
5. Бушуев В.Г. Латинская Америка – США : революция и контрреволюция. – М. : Международные отношения, 1987. – 276 с.
6. Галеанов Э. Вскрытые вены Латинской Америки. – М. : Прогресс, 1986. – 398 с.
7. Глинкин А.Н. Современная Бразилия. – М. : Знание, 1980. – 64 с.
8. Гонионский С.А. Латинская Америка и США 1939–1959. – М. : Наука, 1960. – 383 с.
9. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – Кн. 1. Роль европейского начала в цивилизационном процессе в Латинской Америке : Проблема соотношения универсального и локального. – М. : Б.и., 1995. – 145 с.
10. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – Кн. 2. Неевропейские цивилизационные традиции и западный универсализм. – М. : Б.и., 1995. – 168 с.
11. Зайцев Н.Г. Латинская Америка: Региональное сотрудничество и борьба за экономическую самостоятельность. – М. : Международная жизнь, 1977. – 184 с.

12. Калужская Т.Г. Боливия: тенденции социально-экономического развития. – М. : Наука, 1979. – 224 с.
13. Коваль Б.И. Бразилия вчера и сегодня. – М. : Наука, 1975. – 175 с.
14. Коваль Б.И. Латинская Америка революция и современность. – М. : Наука, 1981. – 198 с.
15. Коваль Б.И. Рабочее движение в Латинской Америке (1917–1959 гг.). – М. : Наука, 1979. – 191 с.
16. Коваль Б.И. Революционный XX век. – М. : Мысль, 1987. – 542 с.
17. Королев Ю.Н., Кудачкин М.Ф. Латинская Америка : революции XX в. – М. : Политиздат, 1986. – 349 с.
18. Латинская Америка в борьбе за свою подлинную независимость : Материалы встречи, Гавана 4–7 сентября 1981 г. – М. : Прогресс, 1985. – 139 с.
19. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
20. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
21. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
22. Мексика : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1983. – 389 с.
23. Мерин Б.М. Революция и контрреволюция в Латинской Америке. – М. : Политиздат, 1977. – 78 с.
24. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
25. СССР и Латинская Америка, 1917 – 1967 / Отв. ред. В.В. Вольский. – М., 1967. – 214 с.
26. Страны Латинской Америки. Политико-экономический справочник. – М. : Политиздат, 1969. – 287 с.
27. Страны Центральной Америки : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1986. – 335 с.
28. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
29. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
30. Ториэльо Г Гватемала : революция и контрреволюция. / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1956. – 251 с.
31. Щелчков А. У истоков боливийского социализма : судьба Тристана Марофа // Новая и новейшая история. – 2000. – № 5. – С. 30–44.

Джерела

1. Вступление Бразилии во вторую мировую войну. Официальное коммюнике, распространённое департементом печати и пропаганды. 22 августа 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 558.

2. Восстановление дипломатических отношений между Советским Союзом и Мексикой. Ноябрь 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 559.
3. Послание президента Мексики М. Авила Камачо И. В. Сталину 7 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 560.
4. Нота министра иностранных дел Уругвая послу СССР в США 27 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 560
5. Ответная нота советского посла в США министру иностранных дел Уругвая 27 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 561
6. Из решений I конгресса КТЛА Мехико, 21 - 26 ноября 1941 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 562–563.
7. Из решений пленума центрального комитета КТЛА Гавана, Куба, сентябрь 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 564–568.
8. Из решений II конгресса КТЛА Кали (Колумбия), 10–16 декабря 1944 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 568.
9. Из конституции республики Гватемалы // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 568.
10. Внешняя торговля латиноамериканских республик в 1938–1943 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 570.
11. Доля Латинской Америки в импорте стратегических материалов США в 1943 году. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 571.
12. Экономическая экспансия американского империализма в странах Латинской Америки после Второй мировой войны // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 559.
13. Третий Конгресс Конфедерации трудящихся Латинской Америки Мехико. 28 марта 1948 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 560–564.
14. Резолюция региональной конференции трудящихся сельского хозяйства стран Латинской Америки. Мехико, май 1951 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 564–568.
15. Установление дипломатических отношений между Советским Союзом и Аргентинской Республикой (Советско-аргентинское коммюнике). 6 июня 1946 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 568.

Семінарське заняття №6
Тема 1. Латинська Америка
у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр.
(2 години)

Мета: Прослідкувати специфіку суспільного розвитку та зовнішньополітичної ситуації в країнах регіону в період.

Зміст семінарського заняття

1. Ліві і реформістські рухи в 50 – 60-ті рр.
2. Реформістська альтернатива («Доктрина ЕКЛА». Програма «Союз заради прогресу»).
3. Інтервенція США в Домініканській республіці 1965 р.
4. Мексиканський реформізм.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Повалення диктаторських режимів періоду 50-х – 60-х рр. ХХ ст.

2. Аудиторні завдання:

1. Вказати на причини активізації боротьби за демократичні перетворення в регіоні в кінці 50-х – на початку 60-х рр.
2. В чому полягає суть «доктрини ЕКЛА»?
3. Проаналізуйте програму «Союз заради прогресу». Яке вона мала значення?
4. Охарактеризуйте політику реформ у Мексиці на початку 60-х рр. ХХ ст.
5. Коли і в зв'язку з чим відбулася інтервенція США в Домініканській республіці?

Понятійний апарат

Монкада, партія Ортодоксів, «Історія мене виправдає», «Рух 26 липня», Гранма, революційний директорат, режим революційної диктатури, віоленсія, Радикальний громадянський союз непримиримих, доктрина десарролізму, «Доктрина Джонсона».

Методичні рекомендації

Розпочати потрібно з того, що у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр. в Латинській Америці спостерігалася криза залежного шляху капіталістичного розвитку. Не дивлячись на успіхи індустріалізації в 30-ті – 50-ті рр. ХХ ст., зберігалася периферійне, підлегле становище країн Латинської Америки в світовому господарстві як постачальників аграрної сировини. Скорочувалися прибутки від зовнішньої торгівлі, зростала інфляція і дорожнеча, відбувся «демографічний вибух» – все це призвело до зростання лівих і реформістських рухів, а також до боротьби за демократичні перетворення. Слід зазначити, що разом з цим активізується визвольна боротьба і розпочинається процес деколонізації володінь Великобританії в Карибському басейні. Вказати на те, що теоретичним обґрунтуванням реформістської політики стала «доктрина ЕКЛА», яка була розроблена в кінці 50-х рр. з метою подолання хронічного відставання і залежного становища регіону.

Рекомендована література

1. Горохов Ю.П. Доминиканская республика и американский империализм. – М., 1970. – 198 с.

2. Кремер Т.И. Доминиканская республика : очерк политической истории. (60 – 70-е гг). – М., 1980. – 119 с.
3. Мексика : капитализм и общество. Противоречия развития. (Отв. ред. : Лапшев Е.Г., Шереметьев И.К). – М. : Наука, 1990. – 191 с.
4. Пестковская Е. С. Эволюция классовой структуры Мексики в период стабильного развития (40 – 60-е гг. XX в.). – М. : Наука, 1979. – 134 с.
5. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
6. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
7. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
8. Шульговский А.Ф. Мексика на крутом повороте своей истории. – М., 1967. – 348 с.
9. Королев Ю.Н. Чили : проблемы единства демократических и антиимпериалистических сил. (1956–1970-е гг.). – М., 1973. – 199 с.

Джерела

1. Конституция Аргентинской Республики (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 568–571.
2. Всеобщая стачка в Аргентине (Из статьи Генерального секретаря Коммунистической партии Аргентины Х. А. Альвареса). 19 - 21 января 1959 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 571–572.
3. Декрет правительства Боливии о национализации собственности иностранных оловянных компаний (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 572.
4. Товарная структура экспорта Бразилии в 1953–1956 гг. // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 574.
5. Роль и деятельность коммунистической партии Бразилии в послевоенный период (Из отчетного доклада Центрального Комитета Коммунистической партии Бразилии IV съезду партии в ноябре 1954 г.) (Докладчик – Генеральный секретарь ЦК Л.К. Престес) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945 – 1961. – М., 1961. – С. 574.
6. Политическое положение в Бразилии после прихода к власти правительства Кубичека (Из доклада Генерального секретаря Центрального Комитета Коммунистической партии Бразилии Л. К. Престеса на пленуме ЦК в апреле 1957 г.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 575–576.
7. Положение собирателей каучука в Бразилии. Советский ученый-географ С.В. Калесник, совершивший в 1956 г. путешествие по Бразилии,

- описывает в своих путевых очерках организацию сбора каучука и условия жизни серингвейро (собирателей каучука) в экваториальных лесах бассейна Амазонки // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 577.
8. Устав Националистической Лиги Бразилии Рио-де-Жанейро. 24 апреля 1959 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 578–580.
 9. Жертвы правительственного террора в Венесуэле // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 580.
 10. Свержение фашистской диктатуры в Венесуэле в январе 1958 г. (Выступление члена Политбюро Центрального Комитета Коммунистической партии Венесуэлы Помпейо Маркеса на XXI съезде КПСС 2 февраля 1959 г.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 581.
 11. Послание министра иностранных дел Гватемалы председателю Совета Безопасности ООН. 18 июня 1954 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 582–584.
 12. Свержение реакционной диктатуры Батисты (Из заявления Народно-социалистической партии Кубы). 1 января 1959 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 585–586.
 13. Народная революция на Кубе и позиция СССР (Из совместного советско-кубинского коммюнике). 13 февраля 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 586.
 14. Аграрная реформа на Кубе (Из брошюры директора Национального института аграрной реформы Кубы Антонио Нуньеса Хименеса). Июнь 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 587–590.
 15. Из приветственного послания Н. С. Хрущева премьер-министру Кубы Фиделю Кастро по случаю революционного праздника – дня 26 июля. 25 июля 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 591.
 16. Гаванская Декларация. 2 сентября 1960 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 591–595.
 17. Империалистам не поставит на колени кубинский народ! (Из выступления Фиделя Кастро на XV сессии Генеральной Ассамблеи ООН). 26 сентября 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 595–596.
 18. Конституционная реформа в Колумбии. 4 октября 1957 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 597.

19. VIII съезд Коммунистической партии Колумбии. 7–13 декабря 1958 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 595–596.
20. Положение Мексики в середине 50-х годов (Из статьи видного политического деятеля Мексики, председателя Конфедерации трудящихся Латинской Америки и лидера мелкобуржуазной Народной партии В. Ломбарде Толедано) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 600.
21. Число и площадь частновладельческих хозяйств в Мексике // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 601.
22. Заявление делегации Мексики на X межамериканской конференции // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 602.
23. XIII съезд Коммунистической партии Мексики (Из общей резолюции съезда). 27–31 мая 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 603–604.
24. Политическая платформа коммунистической партии Уругвая. Монтевидео, август 1958 года (извлечение) (Принята XVII съездом Коммунистической партии Уругвая. – Ред.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 605–607.
25. Из программы коммунистической партии Чили. Апрель 1956 года (Принята X съездом Коммунистической партии Чили, – Ред.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 608–610.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ НА МЕЖІ ХХ–ХХІ СТ.

Семінарське заняття №7

Тема 1. Перетворення в Латинській Америці наприкінці 60-х – першій половині 70-х рр. ХХ ст.

(2 години)

Мета: Простежити особливості соціально-економічного та політичного розвитку регіону в означений період.

Зміст семінарського заняття

1. Особливості соціально-економічного та політичного розвитку регіону.
2. Лівонаціоналістичні військові режими.
3. Уряд Народної єдності в Чилі.
4. Перемога пероністів в Аргентині.
5. Уряд Л. Ечеверрії в Мексиці.
6. Паразка лівих і реформістських сил.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Молоді країни Карибського басейну на початку 70-х рр. ХХ ст.

2. Аудиторні завдання:

1. Що стало новим політичним явищем в регіоні в кінці 60-х – на початку 70-х рр.?
2. Чому реформістська політика в рамках програми «Союз заради прогресу» не дала очікуваних результатів?
3. Яким було економічне становище латиноамериканського регіону в кінці 60-х – на початку 70-х рр.?
4. Дайте характеристику лівонаціоналістичним військовим режимам 60-х – 70-х рр. в Перу, Панамі, Болівії.

Понятійний апарат

Менендас, кавовий король Лунарделлі, транснаціональні корпорації, Доктрина національної безпеки, «ідеологічні кордони», «контрольована демократія», «Колорадо», «Бланке», «бунтівна церква», «Голконда», «Рух імені Каміло Тореса», «Рух на захист третього світу», військові режими лівонаціоналістичної орієнтації, «перуанський соціалізм», Андська група, «Група 77-ми», «План Інка», «Галф ойл», «ідеологічний плюралізм».

Методичні рекомендації

Готуючись до семінарського заняття слід з'ясувати, які результати дала реформістська політика в рамках програми «Союз заради прогресу» в різних країнах регіону (Чилі, Колумбія, Еквадор, Перу, Бразилія, Аргентина, Уругвай, Парагвай, Мексика, Болівія). Вказати на те, що інтеграційні процеси 60-х рр. не виправдали першочергових сподівань, оскільки лібералізація внутрішньої торгівлі у країнах Латинської Америки розвивалася повільно. Далі слід зазначити, що в результаті декількох переворотів 1963–1966 рр. в Центральній Америці було встановлено військово-диктаторські режими (крім Коста-Ріки), а також в Бразилії, Аргентині, Болівії і Парагваї. Разом з тим продовжував розвиватися партизанський рух в Нікарагуа, Гватемалі, Венесуелі, Колумбії, Перу, в якому активну участь брали і ліворадикальні організації, які з'явилися в Латинській Америці під впливом Кубинської революції. Варто вказати на те, що ліві радикали намагалися пов'язати лівонаціоналістичні концепції з марксизмом і на цій основі виробити революційну теорію, яка б відповідала умовам розвитку латиноамериканського регіону. Варто детально охарактеризувати лівонаціоналістичні військові режими.

Рекомендована література

1. Галкина А.Д. Чили : Борьба за аграрную реформу. – М., 1972. – 215 с.
2. Квасов А.Г. Чилийские экономические реформы. – М., 1998. – 144 с.
3. Королев Ю.Н. Чилийская революция : проблемы и дискуссии / Ю.Н. Королев. – М. : Мысль, 1982. – 239 с.
4. Лаврецкий И. Р. Сальвадор Альенде. – М., 1975. – 288 с.
5. Островский В.И. Макроэкономические аспекты развития рыночной экономики : Опыт Чили (1973–1990 гг.). – М., 1997. – 169 с.

6. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
7. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
8. Фрей Э. М. Будущее Чили внушает мне надежду : Избр. произведения. – М., 1998. – 298 с.
9. Чили : От диктатуры к демократии. – М., 1991. – 181 с.

Джерела

1. Альенде С. История принадлежит нам: Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – 382 с.
2. Корвалан Л. Путь победы. – М., 1971. – 117 с.
3. Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избр. ст. и речи. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1978. – 551 с.
4. Корвалан Л. Мы верили в победу : Воспоминания и раздумья. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1985. – 284 с.
5. Корвалан Л. Народ одержит победу : Избр. ст. и речи. 1978–1986. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1987. – 295 с.
6. Корвалан Л. Из пережитого / Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1978. – 118 с.

Семінарське заняття №8

Тема 1. Неоліберальний варіант модернізації: військові режими 70 – 80-х рр.

(2 години)

Мета: Розглянути специфіку неоліберальної модернізації латиноамериканських суспільств в означений період.

Зміст семінарського заняття

1. Новий етап в політиці модернізації.
2. Зміни в соціальній структурі населення.
3. Військово-диктаторські режими.
4. Політика модернізації в Мексиці і Венесуелі.

Завдання для обов'язкового виконання

1. Домашні завдання:

Вплив світової економічної кризи 1981–1983 рр. на латиноамериканський регіон.

2. Аудиторні завдання:

1. Охарактеризувати перші кроки модернізації латиноамериканських суспільств.
2. Вказати на позитивні та негативні наслідки процесу модернізації в регіоні.
3. В чому полягала особливість військово-диктаторських режимів в Чилі, Аргентині, Бразилії?
4. Чим відрізнялася політика модернізації Мексики та Венесуели від інших країн регіону?

Понятійний апарат

Терористичні військово-диктаторські режими, конституційні реформіські режими, масові непартійні рухи, «селища злиднів», Сандіністський фронт

національного звільнення, «контрас», План Миру, Делійська шістка, Аустраль, «гуманний капіталізм», «велика конфіскація», «кокаїнові барони», МЕРКОСУР.

Методичні рекомендації:

Вивчаючи дану тему, студент повинен усвідомити, що в 70–80-ті рр. ХХ ст. уряди латиноамериканських держав зробили нові спроби модернізації економіки з метою наблизитися до рівня розвинених індустріальних країн і усунути можливість революційних рухів. Важливими рисами даного етапу були швидка інтернаціоналізація виробництва, формування єдиного господарського комплексу. Слід зазначити, що політика модернізації призвела до розвитку сучасного виробництва і прискорення НТР. Однак негативним в процесі виявився велика прірва між модернізованими і традиційними секторами економіки. Варто зауважити, що загострення ситуації відбулося в 1981–1983 рр. у зв'язку із світовою економічною кризою.

Рекомендована література

1. Строганов А.И. Латинская Америка в ХХ веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
2. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
3. Фрей Э. М. Будущее Чили внушает мне надежду : Избр. произведения. – М., 1998. – 298 с.
4. Чили : От диктатуры к демократии. – М., 1991. – 181 с.
5. Аграрный капитализм в Латинской Америке: Тенденции 60 – 80-х гг. – М., 1990. – 183 с.

Джерела

1. Дата большого исторического значения. Выступление на торжественном заседании, посвященном 50-летию создания первой марксистско-ленинской партии на Кубе. 22 августа 1975 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 278–289.
2. Исторический анализ Кубинской революции. Из Доклада ЦК Коммунистической партии Кубы I съезду партии. 17 декабря 1975 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 290–324.
3. Во имя взаимного процветания. Речь на открытии 79-го заседания Исполнительного комитета СЗВ. 18 января 1977 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 325–333.
4. Некоторые аспекты Кубинской революции. Интервью советскому журналу «Коммунист». Октябрь 1978 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 334–347.
5. Революционный подвиг кубинского народа. Речь па торжественном заседании Национальной ассамблеи народной власти, посвященном ХХ годовщине победы Кубинской революции. 1 января 1979 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 348–357.
6. За мир и социальное развитие. Из речи на VI Конференции глав государств правительств неприсоединившихся стран в Гаване 3 сентября 1979 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 358–368.

7. Скажем «прощай» оружию. Выступление на XXXIV сессии Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций. 12 октября 1979 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 269–397.
8. Народ Кубы не свернет с пути революции. Из Доклада ЦК Коммунистической партии Кубы II съезду партии. 17 декабря 1980 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 398–409.
9. Борьба за коммунистическое сознание. Из речи на закрытии IV съезда Союза молодых коммунистов Кубы. 4 апреля 1982 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 410–418.
10. Последовательно бороться за укрепление и консолидацию сотрудничества между развивающимися странами Речь на открытии VII Конференции глав государств и правительств неприсоединившихся стран в Дели. 7 марта 1983 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 419–444.
11. Монкада: 30 лет спустя. Речь на массовом митинге, посвященном годовщине штурма казармы Монкада, в Сантьяго-де-Куба. 26 июля 1983 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 445–460.
12. Революции четверть века. Выступление на торжественном митинге посвященном XXV годовщине победы Кубинской революции, присвоению почетного звания «Город-герой Республики Куба» и вручению ордена Антонио Масео городу Сантьяго-де-Куба. 1 января 1984 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 461–475.
13. Экономическая стратегия революции. Выступление на первом национальном форуме по вопросам энергетики. 4 декабря 1984 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 475–510.
14. Неотложная необходимость в новом экономическом порядке Интервью мексиканской газете «Эксельсиор». 21 марта 1985 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 511–544.
15. Экономическое и социальное развитие Кубы Из Доклада ПК Коммунистической партии Кубы III съезду партии. 4 февраля 1986 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 545–558.

3. САМОСТІЙНА ТА ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА

3.1. Методичні рекомендації з організації самостійної роботи

Самостійна робота студентів має на меті більш глибоке засвоєння ними теоретичних та аналітичних основ курсу, розвиток творчого мислення, набуття навиків та вмій у самостійному виборі різних методів пізнання. Самостійна робота тісно узгоджується зі змістом тем спецсемінару і проводиться за всіма основними темами.

Самостійна робота передбачає конкретні визначені викладачем питання теми, які студент готує самостійно. Наслідки самостійної роботи студенти викладають у рефератах, повідомленнях на семінарських заняттях, у співбесідах з викладачем, на консультаціях.

Працюючи самостійно, слід скористатися підручниками, посібниками, рекомендованою літературою, науково-довідниковими виданнями, можливостями Інтернету. Обов'язковою умовою самостійної роботи є застосування знань, набутих при вивченні інших тем курсу, а також інших історичних дисциплін. Важливим є посилання на історичні джерела та наукову літературу.

В процесі самостійної роботи слід проявляти творчість і вміння відстоювати власну точку зору.

3.2. Зміст самостійної та індивідуальної роботи

Тема: Вступ до курсу «Актуальні питання історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI)». Народні антиколоніальні рухи в Іспанській Америці (XVII – початок XIX ст.)

1. Католицька церква як важливий елемент колоніальної політики в країнах Латинської Америки

1. Роль католицької церкви в колонізації Америки і в житті колоніального суспільства. Діяльність єзуїтів в Парагваї.
2. Расова неприязнь до креолів і індіанців в період становлення незалежних держав на території Латинської Америки і ставлення католицької церкви до цієї проблеми
3. Церква і рабство негрів.
4. Економічна могутність церкви.

Методичні рекомендації

Розгляд питання варто розпочати з короткої характеристики соціально-економічного та політичного розвитку латиноамериканського регіону в колоніальний період. Вказати на процес відкриття і завоювання Південної і Центральної Америки Європейцями і чітко зазначити хронологічні межі колоніального періоду (XVII–XVIII ст.). Варто звернути увагу на специфіку і особливості методів управління колоніями та структуру колоніального

адміністративного апарату. Далі слід довести, що одним із важливих елементів колоніального апарату в країнах Латинської Америки була католицька церква, яка під виглядом «спасіння душ» індіанців насильницькими методами нав'язувало їм християнську релігію, використовуючи її як засіб поневолення корінного населення. Вказати на те, священники і ченці примушували індіанців працювати на них, обкладали їх непосильними податками. Церква взяла під свій контроль навчальні заклади, здійснювала цензуру, ввела інквізицію. Разом з тим духовенство володіло різними привілеями, зокрема не обкладалося податками. У висновках зазначити, яку роль відігравала католицька церква у житті населення латиноамериканського регіону.

Джерела

1. Боливар С. Письмо вице-президенту провинций Новой Гранады // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 61.
2. Боливар С. Письмо вице-президенту Кундикамарии // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 61–62.
3. Великая Колумбия. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 63–68.
4. Политический катехизис 1820 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 69–71.
5. Закон о реформе клира в провинции Буэнос-Айрес // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 60–71.
6. Мексика. Законы о реформе (1859 г.) // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 72–74.
7. Амегино Ф. Мое кредо // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 74–79.
8. Политическая конституция Мексиканских Соединенных Штатов 5 февраля 1917 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 85–87.
9. Антиклерикальный закон правительства Кальеса 14 июля 1926 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 88–90.
10. Хиль Э. Портес Борьба государственной власти с духовенством в Мексике // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 94–95.
11. Сикейрос Д. А. Христианское искусство? // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 96–102.

12. Марти Х. Отлучение падре Мак-Глинна // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 103–106.
13. Марти Х. Крестьянин // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 107–109.
14. Рекабаррен Л. Э. Подлинная и лицемерная любовь к ближнему // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 110–112.
15. Рекабаррен Л. Э. Религия, лишенная морали // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 113.
16. Рекабаррен Л. Э. Церковь и ее учения // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 113–114.
17. Рекабаррен Л. Э. Религиозный вопрос в профсоюзах // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 114–116.
18. Эквадор. Меморандум поверенному в делах Ватикана (1898 г.) // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 117–131.
19. Из послания президента республики Эквадор Элоя Альфаро Чрезвычайному конгрессу 1899 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 132–133.
20. Эквадор. Доклад министра по делам культа Хосе Перальты Чрезвычайному конгрессу 1899 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 134–142.

Література

1. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
2. Мирошевский В.М. Освободительные движения в американских колониях Испании от их завоевания до войны за независимость (1492–1810 гг.). – М., 1946. – 156 с.
3. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен и до начала XX века. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
4. Латинская Америка: Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
5. Латинская Америка: Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
6. Лавров Н.М., Сомин Н.И. Национально-освободительное движение народов Америки в конце XVIII – начале XIX века / Н. М. Лавров, Н. И. Сомин. – М. : Просвещение, 1957. – 236 с.

Тема: Війна за незалежність іспанських колоній

1. Визвольний рух в Бразилії на початку ХІХ ст.

1. Особливості боротьби за незалежність у Бразилії.
2. Створення Бразильської імперії.

Методичні рекомендації

Під час вивчення даного питання слід звернути увагу на загальне суспільно-політичне та соціально-економічне становище в латиноамериканському регіоні на початку ХІХст. Далі слід вказати, що в соціальній та адміністративній структурі португальської колонії Бразилія поєднувалися елементи, які були і в Іспанській Америці та французькому Сан-Домінго: соціальні відносини в цій країні являли собою тісне переплетіння феодальних інститутів з рабством. Тому взаємовідносини вільного населення регулювалися нормами феодального права, а в основі взаємовідносин рабовласника і рабів було необмежене право господаря на життя і експлуатацію раба. Зростання невдоволення бразильців існуючими порядками особливо гостро проявилось в 1816 р. Зазначити, що причиною активізації боротьби за незалежність було прискорення розвитку капіталістичних відносин в Бразилії і орієнтація її на світовий ринок. Підкреслити, що однією із найважливіших особливостей бразильського руху за незалежність була участь у ньому майже усіх прошарків вільного населення країни. Однією із специфічних рис визвольного руху в Бразилії було те, що більшість прибічників незалежності сподівалися на мирне вирішення цієї проблеми (доповнення і поправки до конституції, регентство, формальна рівність Бразилії з Португалією як частини Об'єднаного королівства). Варто дати характеристику республіканському повстанню 1823–1824 рр., вказати на наслідки.

Джерела

1. Из манифеста принца-регента Бразилии Педро от 1 августа 1822 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640–1870 / Сост. В.Г. Сиротин и др.; под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 95.
2. Бразилия // Хрестоматия по новой истории. В трёх томах. – Том II. 1815–1870 / Под ред. А.А. Губера и А.В. Ефимова. – М., 1965. – С. 396–399.
3. Бразилия в описаниях участников русской экспедиции 1821–1829 гг. // Новая и новейшая история. – 1966. – № 3.
4. Бразилия начала ХІХ в. В неопубликованном «Журнале кругосветного плавания» М.И. Ратманова // Латинская Америка. – 1969. – № 3.
5. Бразилия и Перу эпохи войны за независимость в неопубликованном дневнике Ф.Ф. Матюшина // Латинская Америка. – 1971. – № 1,2.
6. Закон о реформе клира в провинции Буэнос-Айрес // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в ХVІ–ХХ вв. : Документы и материалы / Отв ред И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 60–71.
7. Коцебу, О.Е. Плаванье к берегам Бразилии // Коцебу О.Е. Новое путешествие вокруг света в 1823–1826 гг. – М. : Наука, 1959. – С. 26–35.
8. Коцебу, О.Е. Рио-Жанейро // Коцебу О.Е. Новое путешествие вокруг света в 1823–1826 гг. – М. : Наука, 1959. – С. 36–48.
9. Коцебу, О.Е. Плавание вокруг мыса Горн пребывание в Чили // Коцебу О.Е. Новое путешествие вокруг света в 1823–1826 гг. – М. : Наука, 1959. – С. 49–68.

Література

1. Альперович М.С. Создание независимых государств в Латинской Америке (1804–1903). – М., 1966. – 243 с.
2. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен и до начала XX века. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
3. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
4. Комиссаров Б.Н. Русские источники по истории Бразилии первой трети XIX века / Б.Н. Комиссаров; ЛГУ. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1977. – 168 с.
5. Манисер Г.Г. Экспедиция академика Г.И. Лангсдорфа в Бразилию (1821–1828 гг.). – М. : ОГИЗ, 1948. – 177 с.
6. Марчук Н.Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. – М. : Наука, 1988. – 90 с.
7. Хачатуров К. А. Латиноамериканские уроки для истории / К. А. Хачатуров. – М. : Междунар. отношения, 1999. – 400 с.
8. Хенкин С.М. Мелкобуржуазная демократия в Бразилии : 20–30 гг. XX в. – М., 1985. – 173 с.

Тема: Мексика в XIX – на початку XX ст.

1. Мексика в 1825–1910 рр.

1. Мексика після війни за незалежність.
2. Внутрішньополітична боротьба з питання буржуазно-демократичних перетворень. Скасування рабства.
3. Роль церкви і військової верхівки.
4. Агресія США проти Мексики. Маріонеткова імперія Максиміліана і її падіння.

Методичні рекомендації

Вивчаючи питання, студент повинен усвідомити, що визволення Мексики від колоніального гніту не супроводжувалося радикальною перебудовою соціально-економічної структури, оскільки позиції латифундистів і церкви не тільки не були порушені, але навіть і зміцнилися. Однак слід зауважити, що встановлення незалежності сприяло зростанню зовнішньої торгівлі і включенню Мексики в орбіту світового господарства (відміна торговельних обмежень, зниження мит). Слід підкреслити, що політична ситуація в країні позначалася відсутністю стабільності в зв'язку жорстокою боротьбою за владу між ворогуючими угрупованнями і воєнними блоками. Вказати на те, що діяльність урядів зазначеного періоду викликала супротив феодално-клерикальних кіл і воєнщини. Проаналізувати причини, хід та наслідки американо-мексиканської війни 1846–1848 рр. Охарактеризувати реформи середини XIX ст.

Джерела

1. Мексика // Хрестоматія по новій історії. В трьох томах. – Том II. 1815–1870 / Под ред. А.А. Губера и А.В. Ефимова. – М., 1965. – С. 403–408.
2. Из декрета Б. Хуареса о национализации церковных имуществ от 12.VII. 1859 г. // Хрестоматія по новій історії. В трьох томах. – Том II. 1815–1870 / Под ред. А.А. Губера и А.В. Ефимова. – М., 1965. – С. 404–406.

3. Из статьи Джона Рида «Мексиканский клубок» // Латинская Америка. – 1974. – № 4. – С. 178–179.

Література

1. Альперович М.С. Создание независимых государств в Латинской Америке (1804–1903). – М., 1966. – 243 с.
2. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен и до начала XX века. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
3. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
4. Очерки новой и новейшей истории Мексики. 1810–1945 / [под ред. М.С. Альперовича и Н.М. Лаврова]. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 511 с.
5. Паркс Г. История Мексики. – М. : Издательство иностранной литературы, 1949. – 374 с.
6. Потокова Н.В. Агрессия США против Мексики. 1846–1848. – М., 1962. – 140 с.

Тема: Латинська Америка між Першою і Другою світовими війнами

1. «Велика депресія» 1929–1933 рр. і загострення обстановки в латиноамериканському регіоні

1. Соціально-економічний розвиток в регіоні.
2. Суспільно-політичний розвиток в регіоні в зазначений період.

Методичні рекомендації:

Вивчення даного питання пов'язане із дослідженням впливу світової економічної кризи на Латинську Америку і з'ясування того, чому разом із провідними центрами капіталістичного світу криза 1929–1933 рр. втягнула в свою орбіту і країни латиноамериканського регіону. Вказати на те, що своєю протекціоністською політикою капіталістичні держави в роки кризи створили додаткові перешкоди експорту держав регіону, чим ще більше поглибили її вкрай скрутне становище (падіння прибутків і валютних надходжень від зовнішньої торгівлі, погіршення торгівельного і платіжного балансу, бюджетний дефіцит, різке скорочення імпорту промислових товарів і згорання виробництва). Далі слід дати детальну характеристику суспільно-політичного та соціально-економічного становища в країнах Латинської Америки в зазначений період (Перу, Мексика, Аргентина, Нікарагуа, Бразилія, Чилі). Вказати на шляхи виходу із економічної кризи та подальший розвиток економіки регіону.

Джерела

1. Обращение Луиса Карлоса Престеса к бразильскому народу. Май 1930 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 556–558.
2. «Шестилетний план» в Мексике. Декабрь 1933 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 563–566.

3. Капиталовложения США и Англии в Латинской Америке в период между первой и второй мировыми войнами. Таблицы // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 583.
4. Среднесуточная добыча нефти в странах Латинской Америки в 1926–1939 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 584.

Література

1. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А–К. – М., 1980. – 575 с.
2. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К–Я. – М., 1981. – 656 с.
3. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
4. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
5. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
6. Строганов А.И. Особенности развития капитализма в Аргентине (XIX–XX вв.) // Латинская Америка. – 1984. – № 5.

Тема: Латинська Америка під час та після Другої світової війни

1. Бразилія і Мексика в роки Другої світової війни

1. Бразилія під час війни.
2. Мексика під час війни.

Методичні рекомендації

Розпочати вивчення питання слід із зазначення дати і причини вступу Мексики і Бразилії у Другу світову війну і, зауважуючи, що вони були першими країнами регіону, які вступили у війну проти Німеччини. Військові підрозділи цих країн регіону брали безпосередню участь у бойових діях на фронтах Другої світової війни. Однак варто звернути увагу на те, що Латинська Америка цікавила воюючі держави перш за все як сировинна база. Вказати на те, що Бразилія також надавала свої території для створення на них військових і військово-морських баз США з метою спільної оборони Західної півкулі. Мексика і Бразилія проводили також і власні оборонні заходи на своїй території, охороняючи узбережжя, конвоюючи судна в Атлантиці і на Тихому океані, беручи участь в боях з німецькими підводними човнами.

Джерела

1. Вступление Бразилии во вторую мировую войну. Официальное коммюнике, распространённое департаментом печати и пропаганды. 22 августа 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 558.
2. Восстановление дипломатических отношений между Советским Союзом и Мексикой. Ноябрь 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 559.

3. Внешняя торговля латиноамериканских республик в 1938–1943 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 570.
4. Доля Латинской Америки в импорте стратегических материалов США в 1943 году. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 571.

Література

1. Глинкин А.Н. Новейшая история Бразилии (1939–1959 гг.). – М., 1961. – 403 с.
2. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А–К. – М., 1980. – 575 с.
3. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К–Я. – М., 1981. – 656 с.
4. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
5. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
6. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.

Тема: Латинська Америка у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр. XX ст.

1. Венесуела в кінці 50-х рр. XX ст.

1. Загострення соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації у Венесуелі в середині 50-х рр. XX ст.
2. Скиннення диктатури П. Хіменаса.

Методичні рекомендації

Вивчаючи питання, варто звернути увагу на те, що в кінці 50-х рр. в усьому латиноамериканському регіоні спостерігалось піднесення визвольної боротьби, яке було викликане невдоволенням серед населення існуючим становищем і усвідомленням необхідності змін. Відбувся потужний підйом революційного і демократичного руху за участі майже всіх прошарків населення. Далі слід вказати на те, що в Венесуелі в 1957 р. було створено Патріотичну хунту з метою боротьби проти диктатури П. Хіменаса. Зазначити, що 21 січня 1958 р. в Каракасі розгорілося народне повстання, в результаті якого було скинуто диктатуру П. Хіменаса. З'ясувати, які демократичні перетворення було здійснено новим урядом на чолі з лідером націонал-реформістської партії Р. Бетанкуром.

Джерела

1. Жертвы правительственного террора в Венесуэле // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 580.
2. Свержение фашистской диктатуры в Венесуэле в январе 1958 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 581.

Література

1. Венесуэла : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М., 1984. – 325 с.
2. Демушкина Е.В. Венесуэла после второй мировой войны 1945–1958 гг. – М., 1969. – 239 с.
3. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А–К. – М., 1980. – 575 с.
4. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К–Я. – М., 1981. – 656 с.
5. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
6. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
7. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.

Тема: Неоліберальний варіант модернізації: військові режими 70 – 80-х рр.

1. Чилійська революція 1970–1973 рр.

1. Наростання соціально- політичною протиборства.
2. Перемога С. Альєнде і прихід до влади уряду Народної єдності.
3. Загострення економічної і політичної обстановки в Чилі і військовий переворот 1973 р.
4. Причини поразки Чилійській революції і її наслідки. Історичне значення «чилійського експерименту».

Методичні рекомендації

Дане питання пов'язане із боротьбою за демократичні і соціальні перетворення в кінці 60-х – першій половині 70-х рр. XX ст., коли обмежені наслідки перетворень початку 60-х рр. не задовольнили очікувань. Репресивна політика урядів, невирішеність і наростання соціальних, економічних і політичних проблем призвели до нового піднесення визвольної боротьби. Слід вказати на те, що Чилійська революція 1970–1973 рр. стала головною подією зазначеного періоду. Далі слід детально розглянути причини, події і наслідки Чилійської революції, яка спричинила відгомін в усіх країнах регіону і стимулювала активізацію лівих сил.

Джерела

1. Выступление на митинге в Сантьяго 5 сентября 1970 г. // Альєнде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 19–24.
2. Речь на Национальном стадионе в Сантьяго 5 ноября 1970 г. // Альєнде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 25–40.
3. Из речи на открытии «Дней народной дискуссии» в Вальпараисо 11 января 1971 г. // Альєнде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 41–59.

4. Речь на митинге в городе Ла Серена, посвященном открытию съезда Социалистической партии Чили 28 января 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 60–78.
5. Речь на митинге в городе Мачали 7 февраля 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 79–90.
6. Речь на митинге в Сантьяго 1 мая 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 91–110.
7. Из первого послания совместному заседанию палат конгресса 21 мая 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 111–133.
8. Речь на митинге в Сантьяго 16 июня 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 134–145.
9. Речь на митинге в день национализации меди в городе Ранкагуа 11 июля 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 146–167.
10. Речь на XXV съезде радикальной партии 29 июля 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 168–179.
11. Речь в конгрессе Колумбии в Боготе 30 августа 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 180–192.
12. Речь на совещании работников государственного аппарата 30 сентября 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 193–210.
13. Речь на Национальном стадионе в Сантьяго в связи с первой годовщиной образования народного правительства 4 ноября 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 211–243.
14. Речь на Национальном стадионе в Сантьяго в связи с окончанием визита в Чили премьер-министра Кубы Фиделя Кастро 4 декабря 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 244–257.
15. Письмо президента республики доктора Сальвадора Альенде Генеральному секретарю Коммунистической партии Чили товарищу Луису Корвалану 2 января 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 258–260.
16. Речь на торжественном митинге на Национальном стадионе в Сантьяго, посвященном 50-летию Коммунистической партии Чили 8 января 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 261–271.
17. Речь на третьей сессии Конференции ООН по торговле и развитию (ЮНКТАД) в Сантьяго 13 апреля 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 272–296.
18. Выступление по радио и телевидению 10 июля 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 297–307.

19. Письмо руководителям партий Народного единства 31 июля 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 308–316.
20. Речь в Институте общественных и гуманитарных наук университета города Гвадалахары во время визита в Мексику 2 декабря 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 317–330.
21. Речь на сессии Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций 4 декабря 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 331–358.
22. Речь на церемонии приведения к присяге нового кабинета 9 августа 1973 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 363–369.
23. Последнее обращение к чилийскому народу 11 сентября 1973 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 378.
24. Будучи едиными, мы победили в сентябре, будучи едиными, мы победим в предстоящих сражениях. Речь на митинге в Вальпараисо, посвященном совместному выдвижению кандидатов Народного единства на выборах в муниципальные советы, 24 января 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 7–13.
25. Выступление на XXIII съезде социалистической партии Чили в Ла-Серена. 30 января 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 14–17.
26. Аграрная реформа проводится в соответствии с действующим законом. Интервью газете «Сигло», опубликованное 14 февраля 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 18–22.
27. Исторический день. Выступление на совместном, заседании палат Национального конгресса Чили 11 июля 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 45–48.
28. Еще теснее сплотим ряды рабочего класса. Речь на митинге в театре «Кауполикан» 21 августа 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 49–67.
29. Беседа с кубинскими журналистами в Гаване. Опубликована в газете «Гранма» 17 ноября 1972 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 234–241.
30. Рабочий класс располагает необходимыми силами, чтобы связать руки тем, кто стремится к гражданской войне. Выступление по национальной радиосети 28 февраля 1973 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 314–321.
31. Письмо кардиналу Р. Сильве Энрикесу. 17 июля 1973 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 377.

32. Ответы на вопросы корреспондента итальянского радио и телевидения во время заключения в военном училище в Сантьяго. Опубликовано в итальянской газете «Упитан 11 октября 1973 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 390–391.
33. Интервью, данное в концлагере на острове Досон корреспонденту издающегося в Бразилии журнала «Визау». Опубликовано 21 февраля 1974 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 392–394.
34. Заявление членам делегации комиссии по правам человека организации американских государств, посетившим концлагерь «Ритоке» в июле 1974 года. Опубликовано в мексиканской газете «Эксельсиор» 6 августа 1974 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 395–396.
35. Интервью, данное в концлагере «Трес Аламос» корреспонденту итальянской газеты «Коррьере Делла Сера». Опубликовано 2 июля 1976 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 400–402.
36. Чилийская католическая церковь и фашистские преследования. Написано в концлагере «Трес Аламос» в октябре–ноябре 1976 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 403–412.

Література

1. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А–К. – М., 1980. – 575 с.
2. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К–Я. – М., 1981. – 656 с.
3. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
4. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
5. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.

Тема: Латиноамериканські республіки в останній чверті XX ст.

Повалення диктаторських режимів

в латиноамериканському регіоні у 80-хх рр. XX ст.

1. Новий неоконсервативної варіант економічного розвитку.
2. Криза і ліквідація військових диктатур в Південній Америці в 80-і рр.
3. Причини і прояви кризи військових режимів.
4. Активізація демократичної опозиції. Перехід до демократичних форм правління.

Методичні рекомендації

Перш за все, студент повинен з'ясувати, що спричинило кризу військово-диктаторських режимів у регіоні у 80-х рр. XX ст., акцентуючи свою увагу на поглибленні протиріч між модернізованим і традиційним секторами економіки

та посиленні соціальної напруги в суспільстві. Зазначити, що на початку 80-х рр. почала зростати кількість страйків і вуличних виступів з вимогами змін в соціальній та економічній політиці, припинення репресій і встановлення демократії. Далі слід детально проаналізувати революційні події кінця 80-х – початку 90-х рр., наслідком яких стало скасування або повалення диктатур (наприклад, у Болівії, 1982; Аргентині, 1983; Уругваї, 1984; Бразилії і Гватемалі, 1985; Чилі і Парагваї, 1989; Нікарагуа, 1990).

Література

1. Аргентина : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М., 1980. – 336 с
2. Боливия: тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1990. – 219 с.
3. Бразилия: Тенденции экономического и социально-политического развития. – М., 1983. – 367 с.
4. Булычев И.М. Никарагуанская революция. – М., 1986. – 63 с.
5. Венесуэла: Тенденции экономического и социально-политического развития. – М., 1984. – 361 с.
6. Волков А.В. Уругвай. – М. : Мысль, 1974. – 125 с.
7. Глинкин А.Н. Современная Бразилия. – М., 1980. – 64 с.
8. Королев Ю.Н., Кудачкин М.Ф. Латинская Америка : революции XX в. – М., 1986. – 349 с.
9. Латинская Америка в 80-х гг. Страны южного конуса : Современное положение и перспективы развития. – М., 1989. – 176 с.
10. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
11. Страны Карибского бассейна : Тенденции экономического и социально-политического развития. (Отв. ред. Вольский В.В.). – М. : Наука, 1985. – 349 с.
12. Страны Центральной Америки : Тенденции экономического и социально-политического развития. (Отв. ред. Вольский В.В.). – М.: Наука, 1986. – 336 с.
13. Фрей Э. М. Будущее Чили внушает мне надежду : Избр. произведения / Э. Фрей. – М., 1998. – 241 с.

3.3. Тематика рефератів і методичні рекомендації до них

Написання рефератів. Навчальний реферат – це письмова робота, в якій у стислій формі на основі опрацювання наукової та методичної літератури розкривається конкретна проблема чи окремий аспект теми дисципліни.

Реферат складається з плану і таких складових частин: вступ, основна частина (включає розділи і підрозділи), висновки, список використаних джерел і літератури.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми, її значення для поглибленого опанування програмного матеріалу, визначається мета та дослідницькі завдання реферату, об'єкт дослідження, загальні методи розкриття теми.

Основна частина може складатися з кількох розділів. В одному з них, як правило, розглядаються рівень дослідженості, характеризуються різні точки зору на проблему. В інших розділах розкривається зміст обраної теми, подається опис та аналіз опрацьованого матеріалу, оцінка тих чи інших процесів і явищ, робляться узагальнення щодо окремих аспектів проблеми.

Важливою структурною частиною реферату є висновки. В них лаконічно, без аналізу і обґрунтування робляться узагальнення і формулюються результати виконаної роботи. Висновки засвідчують здатність студента до самостійних узагальнень.

В кінці реферату наводиться список використаної літератури та джерел. Студенти можуть використовувати рекомендовану викладачем літературу, а також самостійно добирати літературу до досліджуваної теми.

Оформлення реферату. Обсяг реферату 10–15 сторінок. Подається у друкованому вигляді. Розмір лівого поля до 30 мм, правого, верхнього та нижнього – 1,5 мм.

1. Тема: «Католицька церква – важливий елемент колоніальної політики в країнах Латинської Америки»

Методичні рекомендації:

Дослідження даної теми варто розпочати з короткої характеристики соціально-економічного та політичного розвитку латиноамериканського регіону в колоніальний період. Вказати на процес відкриття і завоювання Південної і Центральної Америки Європейцями і чітко зазначити хронологічні межі колоніального періоду (XVI–XVIII ст.). Варто звернути увагу на специфіку і особливості методів управління колоніями та структуру колоніального адміністративного апарату. Далі слід довести, що одним із важливих елементів колоніального апарату в країнах Латинської Америки була католицька церква, яка під виглядом «спасіння душ» індіанців насильницькими методами нав'язувало їм християнську релігію, використовуючи її як засіб поневолення корінного населення. Вказати на те, священники і ченці примушували індіанців працювати на них, обкладали їх непосильними податками. Церква взяла під свій контроль навчальні заклади, здійснювала цензуру, ввела інквізицію. Разом з тим духовенство володіло різними привілеями, зокрема не обкладалося податками. У висновках зазначити, яку роль відігравала католицька церква у житті населення латиноамериканського регіону.

2. Тема: «Хосе де Сан-Мартін – політичний портрет»

Методичні рекомендації:

Працюючи над даною темою реферату, студент повинен з'ясувати, чому в латиноамериканському суспільстві часто згадують імена своїх героїв, таких як Сімон Болівар (на його честь навіть названо одну з держав регіону – Болівію), Че Гевара, а ім'я скромної людини, але грандіозної особистості, герала Хосе де Сан-Мартіна на світовій арені з'являється не так часто. Проте у невеличкому містечку Сан-Мігель-де-Тукуман є невелика одноповерхова

будівля, якою пишається кожен мешканець цього містечка – «Будинок незалежності». Саме тут 9 червня 1816 р. завдяки зусиллям генерала Хосе де Сан-Мартіна була офіційно проголошена незалежність від Іспанії Об'єднаних провінцій Ла-Плати, названих пізніше Аргентинською республікою (Тукуманський договір). Далі слід розглянути біографію генерала, прослідкувати основні події його життєвого шляху. Характерною рисою Сан-Мартіна було те, що він умів вибирати собі соратників по революційній боротьбі, при цьому нещадно ставився до ворогів визвольного руху. Важливою рисою характеру Хосе де Сан-Мартіна було й те, що він ніколи не втрачав віри у свій народ, у будь-який важкий момент свого життя він звертався до співвітчизників, простих людей, і вони ніколи його не зраджували.

3. Тема: «Мексиканська конституція 1917 р.»

Методичні рекомендації:

При написанні реферату на цю тему, студент повинен в першу чергу усвідомити, що прийняття мексиканської конституції 1917 р. стало завершальним етапом революції 1910–1917 рр., яка відіграла важливу роль у подальшому історичному розвитку Мексики. Слід вказати на те, що вона завдала серйозного удару по феодальному землеволодінню і католицькій церкві, послабила позиції іноземних монополій і обмежила їх подальше проникнення, створила сприятливі умови для розвитку капіталізму в Мексиці. Далі варто зазначити, нова конституція сприяла проведенню прогресивних реформ в економічній, політичній і культурній сферах. Однак залишалися невирішеними ряд проблем, таких як аграрне питання, здійснення корінних демократичних перетворень. Для розкриття даної теми слід проаналізувати деякі статті Конституції, надати їм оцінку, використовуючи рекомендовані джерела.

4. Тема: «Латиноамериканський регіон у Першій світовій війні»

Методичні рекомендації:

Дослідження теми слід розпочати із твердження про те, що з початком Першої світової війни держави Латинської Америки і США оголосили про свій нейтралітет. Однак вступ США у війну на боці Антанти в квітні 1917 р., а також напади німецьких підводних човнів на морські торговельні комунікації в Атлантиці спричинили оголошення війни Німеччині країнами Центральної Америки і Бразилії. Далі варто зазначити, що участь цих держав у війні обмежилася постачанням союзників, особливо США, стратегічною сировиною і продовольством, охороною свого узбережжя. Прослідкувати, які наслідки мала Перша світова війна для латиноамериканського регіону і як вплинула на її подальший розвиток. Акцентувати увагу на тому, що як наслідок, війна внесла утруднення в традиційні зв'язки Латинської Америки із Західною Європою (різко скоротився приток європейського капіталу і товарів, що викликало труднощі для нормального функціонування економіки в регіоні).

5. Тема: «Диктаторські режими в латиноамериканському регіоні міжвоєнного періоду»

Методичні рекомендації:

Опрацювавши достатню кількість літератури та джерел, студент має змогу дати детальну характеристику диктаторським режимам міжвоєнного періоду в країнах Латинської Америки. Розпочати варто із військового перевороту 1924 р. в Чилі. Військова хунта не змогла втриматися, оскільки не мала міцної опори, що призвело до розколу і протиріччя, в результаті яких було здійснено новий військовий переворот 1925 р. (було відновлено конституційний режим і прийнято нову конституцію Чилі 1925 р. На Кубі в 1925 р. президент республіки генерал Херардо Мачало-і-Моралес встановив терористичний диктаторський режим, застосувавши до учасників демократичного руху жорстокі репресії. В Мексиці в 1924–1928 рр. укріпився режі «революційного каудильїзму» на чолі з генералом П.Е. Кальесом. Порівняти діяльність цих режимів, зробити відповідні висновки.

6. Тема: «Міжамериканські конференції 40-х рр. ХХ ст., їх наслідки»

Методичні рекомендації:

Розкриваючи тему слід звернути увагу на три основні міжамериканські конференції другої половини 40-х рр. ХХ ст.:

- Міжамериканська конференція у Мехіко 1945 р. – на конференції був прийнятий акт, що проголошував, що будь-який акт агресії проти будь-якої латиноамериканської країни буде розглядатися як акт агресії проти всіх держав, що підписали цей документ.
- Міжамериканська конференція у Ріо-де-Жанейро 1947 р. – на конференції було укладено Міжамериканський договір про взаємну оборону Західної півкулі.
- Міжамериканська конференція у Боготі 1948 р. – на конференції створено Організацію американських держав (ОАД), мета якої полягала у розвитку співробітництва країн-учасниць у воєнній, економічній, культурній сферах. Прийнято декларацію про захист демократії.

7. Тема: «Політична постать Ернеста Че Гевари».

Методичні рекомендації:

Ернесто Че Гевара де ла Серна (відоміший як Че) – був активним учасником ідейно-політичної і збройної боротьби в латиноамериканському регіоні 50-х – 60-х рр. ХХ ст. Його постать викликає масовий інтерес серед сучасників, що, безперечно, робить цю тему реферату актуальною сьогодні. Че був одним із керівників кубинської революції 1959 р. та одним із небагатьох революційних діячів минулого, який користується великою популярністю в усьому світі. В рефераті варто подати біографічні відомості про легендарного революціонера і проаналізувати його політичну діяльність.

8. Тема: «Повалення диктаторських режимів періоду 50-х – 60-х рр. ХХ ст.»

Методичні рекомендації:

Розпочинаючи дослідження даної теми, слід зазначити, що процес повалення диктаторських режимів у латиноамериканському регіоні розпочався у другій половині 50-х рр. ХХ ст. і носив специфічний характер та особливості для кожної окремої країни латиноамериканського регіону. Далі слід детально розглянути цей процес за хронологією (Перу – 1956 р.; Колумбія – 1957 р.; Венесуела – 1958 р.; Куба – 1959 р.) Разом з тим варто зауважити, що в 60-х рр. ХХ ст. у ряді країн Латинської Америки відбулися військові перевороти, утворилися диктатури (Еквадор, Гватемала, Гондурас, Домініканська республіка). Дати порівняльну характеристику диктаторських режимів і зробити відповідні висновки.

9.Тема: «Молоді країни Карибського басейну на початку 70-х рр. ХХ ст.»

Методичні рекомендації:

Розпочати написання реферату слід з визначення країн Карибського басейну, про які йтиме мова. Рекомендується акцентувати увагу на Гайані, Ямайці, Багамських островах. Вказати на те, що на початку 70-х рр. ХХ ст. в політиці урядів цих країн визначилися ліві тенденції. Так, в Гайані уряд Форбса Бернхема в 1970 р. проголосив країну «Кооперативною республікою», а своєю метою обрав побудову «кооперативного соціалізму», що передбачав націоналізацію основних форм господарювання. В Ямайці в 1972 р. уряд Майкла Менли проголосив про своє дотримання принципів «демократичного соціалізму». Варто порівняти політичні курси молодих країн Карибського басейну.

10. Тема: «Вплив світової економічної кризи 1981–1983 рр. на латиноамериканський регіон»

Методичні рекомендації:

Працюючи над даною темою, варто звернути увагу на те, що з початком економічної кризи ситуація в регіоні загострилася: зменшилися прибутки від експорту, погіршився торгівельний і платіжний баланси. Країни регіону виявилися нездатними сплачувати борги, тому довелося значно скоротити імпорт. Становище значно ускладнювали протекціоністські заходи країн-покупців латиноамериканської продукції. Зазначити, що в цей період відбувся спад виробництва, який поширився і на модернізований сектор. З'ясувати, чому найбільш глибоким спад економіки виявився в країнах із диктаторськими режимами (Чилі, Аргентина, Уругвай).

11. Тема: «Розвиток Чилі після повалення військової диктатури Піночета»

Методичні рекомендації:

Дана тема реферату пов'язана з одним із найважливіших періодів в історії Чилі, коли відбувався перехід від військової диктатури до демократії. Варто зазначити, що уряд Патрісіо Ейлвіна в своїй політиці намагався не

застосовувати «шокових» варіантів у трансформації чилійського суспільства. Важливою відмінністю соціально-економічної політики нового уряду було його прагнення поєднати економічне зростання з вирішенням найгостріших соціальних проблем (значні маси населення жили за межею бідності). Вказати на те, що уряду П. Ейлвіна вдалося досягти соціально-економічної стабільності в республіці і зміцнення своїх позицій. Зазначити, що рішення зміни відбулися також і в зовнішній політиці Чилі, яка після повалення диктатури Піночета вийшла із міжнародної ізоляції.

12. Тема: «Сучасні гострі проблеми в країнах Латинської Америки»

Методичні рекомендації:

Розглядаючи тему, слід зазначити, що сучасні проблеми існування і розвитку всього людства полягають у запобіганні світової термоядерної війни і забезпеченні миру для всіх народів; подоланні розриву в рівні соціально-економічного розвитку між розвиненими країнами і тими, що розвиваються, подоланні голоду, убогості і неписьменності; регулюванні стрімкого зростання населення в країнах, що розвиваються; запобіганні катастрофічному забрудненню навколишнього середовища; забезпеченні людства необхідними ресурсами. Слід зауважити, що глобальні проблеми породжені протиріччями суспільного розвитку, масштабами впливу діяльності людства на навколишній світ і пов'язані також із нерівномірністю соціально-економічного і науково-технічного розвитку країн та регіонів. Розв'язання глобальних проблем вимагає розгортання міжнародного співробітництва. Проаналізувати детально гострі проблеми розвитку країн Латинської Америки: уповільнення темпів економічного розвитку, зростання безробіття, інфляції, посилення корупції, мафії, створення нелегальних виробництв (наприклад, наркотиків – яскравий приклад – Колумбія).

3.4. Додаткова тематика рефератів з курсу

1. Становлення системи експлуатації Латинської Америки.
2. Особливості колоніального суспільства Латинської Америки.
3. Іспанська Америка в колоніальний період. Специфіка соціально-економічного розвитку. Сучасні дискусії з цієї проблеми.
4. Бразилія в колоніальний період (плантаційне рабство, своєрідність соціальної структури і населення).
5. Культура Латинської Америки в XVII–XVIII ст.: Факти, імена, основні тенденції розвитку.
6. Освіта першої незалежної держави в Латинській Америці.
7. Франсіско Міранда – предтеча латиноамериканської незалежності. характеристика діяльності та поглядів
8. Причини, хід і результати Війни за незалежність в Іспанській Америці. Сучасні оцінки.
9. Симон Болівар – політичний, громадський діяч. Військові кампанії Болівара.
10. Визвольний рух в Бразилії в першій чверті XIX в. Його специфіка.

11. Типологія латиноамериканських революцій кінця XVIII ст. – першої чверті XIX ст. Сучасні оцінки.
12. Основні причини і цілі війни за незалежність Латинської Америки.
13. Видатні діячі війни за незалежність в Латинській Америці (С.Болівар, Ф.Міранда, Сан-Мартін, О'Хіггінс і т.д.).
14. Панамський конгрес 1826 р. і його значення.
15. Великі держави і Війна за незалежність в Іспанській Америці.
16. Аболіціоністський і республіканський рух в Бразилії в XIX ст.
17. Особливості визвольної революції на Гаїті. Туссен Лувертюр.
18. Парагвай в період правління Х.Г. де Франсії (1814–1840). Особливості соціально-економічного і політичного ладу.
19. Ідеологія Латиноамериканського консерватизму в XIX ст.
20. Буржуазні перетворення в Уругваї (1830–1870 рр.).
21. Правління А. Санта-Ани в Мексиці (1835–1855 рр.).
22. Буржуазна революція в Бразилії в другій половині XIX ст.
23. Передумови ліберальних реформ в Латинській Америці в другій половині XIX ст.
24. Буржуазна революція 1855–1867 рр. в Мексиці.
25. Національно-визвольна війна кубинського народу 1895–1898 рр.
26. Класова та етнічна структура латиноамериканських країн в XIX–XX ст.
27. Диктатура Х.М. Росаса в Аргентині (1835–1852 рр.).
28. Диктатура П. Діаса в Мексиці.
29. Традиції європейського гуманізму і духовне самоствердження Нового Світу.
30. Індіанський театр, музика і фольклор.
31. Ідеї держави соціальної справедливості в творах Симона Болівара.
32. Андрес Бельо і ідеї американізму.
33. Основні ідеї Ресіфської школи.Тобіас Баррету і його «Нариси і дослідження з філософії та критики» (1875).
34. Основні риси костюмбрізма в Латинській Америці.
35. Креольське бароко в літературі, архітектурі, живописі, музиці.
36. Основні риси іспаноамериканського модернізму.
37. Афро-американський фольклор в Бразилії і на Антильських островах.
38. Вплив європейської культури на архітектуру, живопис і театр Нового Світу.
39. Система шкільного навчання Нового Світу.
40. Особливості системи освіти єзуїтів в країнах Латинської Америки.
41. Розвиток університетів в колоніальний період в країнах Латинської Америки.
42. Університет Сан-Маркос і його роль у розвитку культури Перу.
43. Особливості історико-культурного синтезу в Перу в колоніальну епоху.
44. Особливості історико-культурного синтезу в Мексиці в колоніальну епоху.
45. Д.Ф.Сармьєнто і формування аргентинської культури.
46. Концепція «варварство-цивілізація» в роботі Д.Ф. Сармьєнто «Факундо, або цивілізація і варварство. Життя Хуана Факундо Кірога». (1845).

47. Хосе Інхеньерос і розвиток суспільно-політичної думки Аргентини початку ХХ ст.
48. Архітектура і образотворче мистецтво Аргентини.
49. Архітектура, образотворче мистецтво та театр Мексики.
50. Архітектура, образотворче мистецтво та театр Куби.
51. Архітектура Бразилії. Новаторські ідеї Оскара Німейєра.
52. Бразильська національна музична культура.
53. Життя і творчість Хосе Марті.
54. Погляди А. Гумбольта на історичну сутність Америки і Європи.
55. Відображення латиноамериканської специфіки в роботах Маріано Пікон Саласа (Венесуела).
56. Проблема етнокультурного дуалізму в роботах Альфонсо Рейеса (Мексика).
57. Х.К. Маріатегі і його «Сім нарисів тлумачення перуанської дійсності».
58. «Войовничий індеанізм» Л.Е. Валькарселя.
59. Ідеї культурної своєрідності Латинської Америки в роботах Аїя де ла Торре.
60. Латинська Америка в роботі О. Шпенглера «Занепад Європи».
61. Поезія Пабло Неруди.
62. Творчий шлях Жоржі Амаду.
63. Філософія латиноамериканської сутності в працях Леопольдо Сеа.
64. Особливості творчості Г.Г. Маркеса. («Сто років самотності», «Осінь патріарха», «Генерал у лабіринті»).
65. Характерні риси та особливості індієнізму Перу і Болівії.
66. Наука і освіта в Перу, Мексиці, Аргентині, Бразилії, Уругваї, Венесуелі і т.д.
67. Образ Куби у творчості Е. Гемінгвея
68. МЕРКОСУР: завдання, проблеми та перспективи розвитку.
69. Проблема зовнішнього боргу країн Латинської Америки в 1980 – 1990-і рр.
70. Куба в умовах виходу з економічної кризи (1991–1999 рр.)
71. Реформи освіти в країнах Латинської Америки в 1990-і рр.
72. Приватизація в країнах Латинської Америки в 1980 – 1990-і рр.
73. Політика США відносно Куби.
74. Латиноамериканська політика США в повоєнний період.
75. Чилійська революція 1970–1973 рр. Диктатура Піночета. Сучасні оцінки.
76. Бразилія: військові при владі (1964–1984). Їх внутрішня і зовнішня політика. Проблеми і досягнення.
77. Неоліберальні реформи в регіоні. (Бразилія, Аргентина, Мексика, Чилі). Загальне і особливе.
78. США – Латинська Америка: «особливі відносини» в ХІХ–ХХ ст.
79. Вклад латиноамериканців у світову культуру в ХІХ–ХХ ст. (факти, імена).
80. Країни Латинської Америки і Перша світова війна.
81. Країни Латинської Америки і Друга світова війна.
82. Уго Чавес і «соціалізм ХХІ ст.»
83. Ліберальні реформи А. Гусмана – Бланко у Венесуелі.
84. Сіпріано Кастро і його перетворення.
85. Е. Че Гевара і теорія «вогнищ партизанської війни».

3.5. Теми для індивідуальної роботи студентів (повідомлення по персоналіям)

1. Алесандра Пальма Артуро (1868–1950 рр., Чилі)
2. Альєнде-Госсенс Сальвадор (1908–1973 рр., Чилі)
3. Амаду Жоржи (1912–2001 рр., Бразилія)
4. Артїгас Хосе Хервасїо (1764–1850 рр., Уругвай)
5. Болївар Сїмон (1783–1830 рр., Венесуела)
6. Варела Альфредо Мартїн Педро (1914–1984 рр., Аргентина)
7. Вїлья Франсїско (Панчо Вїлья) (1877–1923 рр., Мексика)
8. Гевара Ернесто Че (Гевара де ла Серна Ернесто) (1928–1967 рр., Аргентина)
9. Герреро Вісенте (1783–1831 рр., Мексика)
10. Гуадалупе Вікторїя (1786–1843 рр., Мексика)
11. Дуарте Хуан Пабло (1813–1876 рр., Домїніканська республіка)
12. Ідальго-ї-Костїлья Мігель (1753–1811, Мексика)
13. Ітурбїде Агестїн де (1783–1824, Мексика)
14. Кастро Рус Фїдель (1926, Куба)
15. Коллонтай (Домонтович) Олександра (1872–1952 рр., СРСР)
16. Кондорканкі Хосе Габріель (Тупак Амару II) (1738–1781 рр., Перу)
17. Корвалан Луїс (1916–2010 рр., Чилі)
18. Коцебу О.Е. (1788–1846 рр., рос. капїтан)
19. Кубїчек ді Олівера Хуселїну (1902–1976 рр., Бразилія)
20. Лавальєха Хуан Антонїо (1786–1853 рр., Уругвай)
21. Лансдорф Григорий Іванович (1774–1852 рр., російський етнограф)
22. Ліпшиц Алехандро (1883–1980 рр., Чилі)
23. Лопес Карлос Антонїо (1792–1862 рр., Парагвай)
24. Лопес Контрерас Елеасар (1883–1973 рр., Венесуела)
25. Лопес Франсїско Солано (1827–1870 рр., Парагвай)
26. Мачадо Вентура Хосе Рамон (1930 р.н., Куба)
27. Мачадо Густаво (1898–1983 рр., Венесуела)
28. Мачадо-ї-Моралес Херардо (1871–1939 рр., Куба)
29. Медина Ангарїта Ісаяс (1897–1953 рр., Венесуела)
30. Мелу Франку (1905–1990 рр., Бразилія)
31. Мелья Рамон (1816–1864 рр., Домїніканська республіка)
32. Мелья Хуліо Антонїо (1903–1929 рр., Куба)
33. Мендес Монтенегро Хуліо Сесар (1915–1996 рр., Гватемала)
34. Мендоса Вісенте Торїбіо (1894–1964, Мексика)
35. Міранда Франсїско де (1750–1816, Венесуела)
36. Містраль Габрієла (1889–1957 рр., Чилі)
37. Мітре Бартоломе (1821–1906 рр., Аргентина)
38. Морасан Франсїско (1792–1842 рр., Центральна Америка)
39. Море лос-ї-Павон Хосе Марїя (1765–1815 рр., Мексика)
40. Неруда Пабло (Нефталї Рїкардо Рейес Басоальто) (1904–1973 рр., Чилі)
41. О'Хїгїнс Бернардо (1778–1842 рр., Чилі)

42. Овандо Кандія Альфредо (1918 р.н., Болівія)
43. Одрія Мануель (1897–1997 рр., Перу)
44. Олівер Марія Роса (1898–1977 рр., Аргентина)
45. Паес Хосе Антоніо (середина ХІХ ст., Венесуела)
46. Педро ІІ (1825–1891 рр., Бразилія)
47. Перес де Куельяр Хав'єр (1920 р.н., Перу)
48. Перон де ла Соса Хуан Домінго (1895–1974 рр., Аргентина)
49. Перон Ева (1919–1952 рр., Аргентина)
50. Піно Суарес Хосе Марія (1869–1913 рр., Мексика)
51. Піночет Угарте Августо (1915–2006 рр., Чилі)
52. Порталес Паласуелес Дієго (1793–1837 рр., Гватемала)
53. Рекабаррен Серрано Луїс Еміліо (1867–1924 рр., Чилі)
54. Рівадавія Бернардіно (1780–1845 рр., Аргентина)
55. Роблес Марко Ауреліо (50-ті рр. ХІХ ст., Гватемала)
56. Ортіс де Росас Хуан Мануель (1793–1877 рр., Аргентина)
57. Сандіно Аугусто Сесар (1895–1934 рр., Нікарагуа)
58. Сан-Мартін Хосе де (1778–1850 рр., Аргентина)
59. Санта-Крус Андрес де (1792–1865, Болівія і Перу)
60. Сантана Педро (1801–1863 рр., Домініканська республіка)
61. Сеспедес-і-Борхес Карлос Мануель де (1819–1874 рр., Куба)
62. Сикейрос Давид Альфаро Хосе (1896–1874 рр., Мексика)
63. Сукре-і-де Алькала Антоніо Хосе де (1795–1830 рр., Болівія)
64. Тейтельбойм Володя (1916–2008 рр., Чилі)
65. Туссен-Лувертюр Франсуа (1743–1803 рр., Гаїті)
66. Флорес Хуан Хосе (1801–1864 рр., Еквадор)
67. Франсія Х.Г. Родрігес де (1766–1840 рр., Парагвай)
68. Хосе Карлос Маріатеги (1895–1930 рр., Перу)
69. Хуарес Беніто Пабло (1806–1872 рр., Мексика)
70. Родрігес Лара Гільєрмо (1923 р. н., Еквадор)

4. КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

4.1. Питання для самоконтролю

1. Визвольна боротьба індіанських народів проти колонізаторів в XVI–XVII ст.
2. Загострення соціальних протиріч і народних рухів XVIII ст. в Іспанській Америці.
3. Антиколоніальні рухи напередодні війни за незалежність в Іспанській Америці.
4. Гаїті: від колонії до утворення незалежної держави (1789–1818 рр.)
5. Революційний рух 1808–1810 рр. і початок збройної боротьби в Іспанській Америці
6. Перший етап визвольної війни в Іспанській Америці. (Венесуела і Нова Гранада; Революційні події на Ріо-де-Ла-Плате; Чилі; Нова Іспанія)
7. Визволення Іспанської Америки (Венесуела і Нова Гранада; Ріо-де-Ла-Плате і Чилі; Похід Сан-Мартіна і створення Перуанської республіки; Нова Іспанія Центральні Америка; Визволення Перу і завершення війни)
8. Підсумки і значення війни за незалежність іспанських колоній.
9. Росія та війна за незалежність в Іспанській Америці
10. Буржуазна революція і громадянська війна в Мексиці (1854–1860 рр.).
11. Боротьба проти іноземної інтервенції в Мексиці (1861–1867 рр.)
12. Причини мексиканської революції 1910–1917 рр.
13. Скиннення диктатури П. Діаса. Контрреволюційний заколот. Диктатура І.П. Уерти.
14. Громадянська війна в Мексиці 1914–1916 рр. Конституція 1917 р.
15. Латиноамериканський регіон на початку XX ст. Економічний та соціально-політичний розвиток.
16. Експансія США в Центральній Америці і Карибському басейні (1898–1914 рр.) (США і Куба; Політика «Великої дубинки» і «дипломатія долара»; Міжамериканські конференції).
17. Вплив Першої світової війни на Латинську Америку.
18. Масові рухи та ліберальний реформізм в Латинській Америці в кінці 10-х – на початку 20-х рр. XX ст.
19. Країни регіону в середині – другій половині 20-х рр. XX ст. (Економіка; соціально-політичний розвиток; повстанські рухи; нові концепції визвольної боротьби; априм).
20. «Велика депресія» (1929–1939 рр.) і загострення обстановки в регіоні. (Світова економічна криза; політичні зміни в Аргентині і Бразилії; соціально-політична криза в Чилі).
21. Революція 1933–1934 рр. на Кубі.
22. Перетворення уряду Л. Карденаса в Мексиці.
23. Боротьба за народний фронт в Латинській Америці.

24. Участь Країн Латинської Америки у Другій світовій війні, розвиток міжамериканського співробітництва в 1939–1945 рр.
25. Основні тенденції соціально-економічного і політичного розвитку регіону в 40–50-ті рр. ХХ ст.
26. Гватемальська революція 1944–1954 рр.
27. Болівійська революція 1952 р.
28. Націонал-реформістські течії в Мексиці, Аргентині, Бразилії.
29. Скинення диктатури Батисти в Кубі 1959 р.
30. Перший етап перетворень, радикалізація режиму на Кубі.
31. Куба в першій половині 70-х рр. Загострення труднощів на кінець ХХ ст.
32. Ліві і реформістські рухи в 50–60-ті рр. ХХ ст. в Латинській Америці.
33. Реформістська альтернатива. («Доктрина ЕКЛА», Програма «Союз заради прогресу»).
34. Інтервенція США в Домініканській республіці 1965 р.
35. Мексиканський реформізм у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр. ХХ ст.
36. Особливості соціально-політичного розвитку регіону наприкінці 60-х – першій половині 70-х рр. ХХ ст.
37. Лівонаціоналістичні військові режими в Латинській Америці наприкінці 60-х – першій половині 70-х рр. ХХ ст.
38. Уряд Народної єдності в Чилі.
39. Перемога пероністів в Аргентині.
40. Уряд Л.Ечеверрії в Мексиці.
41. Неоліберальний варіант модернізації: військові режими 70 – 80х рр. ХХ ст.
42. Сандіністський революційний режим в Нікарагуа 1979–1990 рр.
43. Громадянська війна в Сальвадорі 1980–1992 рр.
44. Панамська криза і інтервенція 1989 р. США в Панамі
45. Економічний розвиток країн регіону наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.
46. Соціально-політичний розвиток країн регіону наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.
47. Неоліберальна модернізація 90-х рр. ХХ ст. (Чилі, Аргентина, Бразилія, Мексика).
48. Інтеграційні і зовнішньополітичні проблеми регіону наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

4.2. Тести для поточного контролю

Тест для поточного контролю № 1.

1. Війна за незалежність іспанських колоній:
 - а) 1808–1810 рр.;
 - б) 1810–1826 рр.;
 - в) 1808–1826 рр.
2. Назвіть найвідоміших лідерів війни за незалежність:
3. Яка подія в Іспанії послугувала поштовхом до початку визвольного руху в іспанських колоніях?

4. Повстання у Венесуелі розгорілося в:
 - а) 19 квітня 1810 р.;
 - б) 19 квітня 1809 р.;
 - в) 19 квітня 1808 р.
5. Які республіки було створено в ході визвольної війни?
6. Об'єднані провінції Ріо-де-ла-Плати розпалися в:
 - а) 1820 р.;
 - б) 1822 р.;
 - в) 1821 р.
7. Яка країна утворилася на території Об'єднаних провінцій Ріо-де-ла-Плати в 1826 р.?
8. Війна між Бразилією та Аргентиною:
 - а) 1824–1827 рр.;
 - б) 1825–1827 рр.;
 - в) 1825–1828 рр.
9. В якому році розпалася Федерація Центральної Америки і які держави утворилися внаслідок цього?
10. Коли було утворено незалежну державу Домініканська республіка?
11. Великобританія визнала незалежність Мексики та Колумбії в:
 - а) 1823 р.;
 - б) 1824 р.;
 - в) 1825 р.
12. Яке головне питання розглядалося на Тукуманському конгресі Об'єднаних провінцій Ріо-де-ла-Плати 24 березня 1816 р.?

Тест для поточного контролю № 2.

1. Вкажіть ознаки, що характеризують економічний розвиток країн Латинської Америки у міжвоєнний період:
 - а) залежність економіки від іноземного капіталу;
 - б) СРСР надавав цим країнам довгострокові кредити і технічну допомогу у будівництві текстильних комбінатів;
 - в) високий рівень життя населення за рахунок ведення активної торгівлі;
 - г) створення фабричної промисловості та поява національної буржуазії;
 - д) монокультурність економіки;
 - е) боротьба з монополіями, введення антитрестівського законодавства;
 - є) слаборозвинутий внутрішній ринок і низький рівень життя населення;
 - ж) латифундизм.
2. Назвіть країни Латинської Америки, у яких в міжвоєнний період були встановлені диктаторські режими:
 - а) Бразилія;
 - б) Коста-Ріка;
 - в) Еквадор;
 - г) Венесуела;
 - д) Куба;

- е) Сальвадор;
 - є) Колумбія.
3. Вкажіть особливості розвитку країн Латинської Америки після Другої світової війни:
- а) нерівномірність розвитку країн регіону;
 - б) нестабільність політичного життя, значний вплив військових, наркомафії;
 - в) експортний агросировинний характер економіки, її підпорядкованість зовнішньому ринку;
 - г) відсутність гострих суспільних протиріч;
 - д) швидка урбанізація за рахунок зростання маргінальних прошарків суспільства;
 - е) низький рівень життя населення;
 - є) формування постіндустріального суспільства;
 - ж) латифундизм.
4. Вкажіть, чому у багатьох країнах, які звільнились від колоніального панування, продовжує зберігатися політична нестабільність і постійно знижується рівень життя:
- а) передчасне проголошення незалежності;
 - б) збереження економічної залежності від метрополії;
 - в) трайбалізм;
 - г) низький рівень політичної і правової свідомості населення;
 - д) збереження економічної залежності від метрополії;
 - е) штучність кордонів нових держав і, як наслідок, територіальні суперечки з сусідами;
 - є) еміграція кваліфікованих спеціалістів;
 - ж) монокультурність економік країн, що розвиваються.

4.3. Модульна контрольна робота

Варіант 1

1. В якому році було утворено віце-королівство Нова Гранада?
 - а) 1739;
 - б) 1740;
 - в) 1738.
2. Революція негрів-рабів на о. Сан-Домінго:
 - а) 1790–1810;
 - б) 1791–1800;
 - в) 1791–1803.
3. Яка країна утворилася на території Об'єднаних провінцій Ріо-де-ла-Плати в 1826 р.?
4. Великобританія визнала незалежність Мексики та Колумбії в:
 - а) 1823 р.;
 - б) 1824 р.;
 - в) 1825 р.

5. Війна за незалежність іспанських колоній закінчилась визволенням:
 - а) Перу;
 - б) Чилі;
 - в) Венесуели.
6. У 1815 р. Бразилії було надано статус:
 - а) республіки;
 - б) королівства;
 - в) домініону.
7. Об'єднання північної, південної і східної частин о. Гаїті відбулося в:
 - а) 1823;
 - б) 1821;
 - в) 1822.
8. Мексиканська революція:
 - а) 1911–1918;
 - б) 1910–1917;
 - в) 1911–1917.
9. Договір між США і Панамою про будівництво каналу був підписаний в:
 - а) 1902;
 - б) 1903;
 - в) 1904.
10. Який американський президент сформулював суть політики «великої дубинки»:
 - а) В.Г. Тафт;
 - б) Т. Рузвельт;
 - в) К. Кулідж.
11. У країнах Латинської Америки починається процес встановлення диктаторських режимів з:
 - а) 1920;
 - б) 1919;
 - в) 1918.
12. В 20-ті рр. ХХ ст. в країнах латиноамериканського регіону зростає вплив:
 - а) Англії;
 - б) Франції;
 - в) США.
13. Диктатуру Варгаса у Бразилії було встановлено в:
 - а) 1930;
 - б) 1933;
 - в) 1931.
14. Виділіть країни Латинської Америки, в яких у міжвоєнний період були встановлені диктаторські режими:
 - а) Коста-Ріка, Бразилія, Еквадор, Куба;
 - б) Бразилія, Венесуела, Куба, Сальвадор;
 - в) Еквадор, Коста-Ріка, Сальвадор, Колумбія.

15. Яка форма Руху Опору була притаманна країнам Латинської Америки під час Другої світової війни:
- а) створення масових організацій – Народний фронт;
 - б) створення партизанських загонів і підпільних організацій;
 - в) збройні напади і повстання.
16. Міжамериканська конференція у Мехіко відбулася в:
- а) 1946;
 - б) 1945;
 - в) 1947
17. Вкажіть особливості розвитку країн Латинської Америки після Другої світової війни:
- а) нерівномірність розвитку країн регіону;
 - б) експортний агросировинний характер економіки;
 - в) відсутність гострих суспільних протиріч;
 - г) формування постіндустріального суспільства.
18. США здійснили політичні та економічні санкції проти Куби в:
- а) 1959;
 - б) 1958;
 - в) 1960.
19. В яких країнах в 40-60-х рр. ХХ ст. відбувається гостра боротьба за встановлення комуністичних режимів:
- а) Чилі, Гватемала, Мексика;
 - б) Болівія, Колумбія, Гватемала;
 - в) Сальвадор, Коста-Ріка, Мексика
20. Диктаторський режим у Нікарагуа було повалено у:
- а) 1989;
 - б) 1990;
 - в) 1988

Дайте визначення таким термінам:

Іberoамерика

Політика «доброго сусіда»

Перонізм

Капітанія

Енкомньєнда

Латифундизм

Варіант 2

1. Віце-королівство Ріо-де-ла-Плата було утворено в:
- а) 1777;
 - б) 1776;
 - в) 1778.
2. Повстання Тупака Амару II в Перу:
- а) 1780–1783;
 - б) 1780–1781;
 - в) 1782–1783.

3. Війна за незалежність іспанських колоній:
 - а) 1808–1810 рр.;
 - б) 1810–1826 рр.;
 - в) 1808–1826 рр.
4. Об'єднані провінції Ріо-де-ла-Плати розпалися в
 - а) 1820 р.;
 - б) 1822 р.;
 - в) 1821 р.
5. Яку державу було названо на честь Сімона Болівара?
6. Проголошення незалежності о. Гаїті:
 - а) 1 січня 1804 р.;
 - б) 1 лютого 1804 р.;
 - в) 1 січня 1803 р.
7. Окупація Домініканської Республіки США відбулася в:
 - а) 1905;
 - б) 1906;
 - в) 1907
8. Падіння диктатури П. Діаса відбулося внаслідок:
 - а) проголошення незалежності Панамської Республіки;
 - б) мексиканської революції 1910–1917 рр.;
 - в) національної війни на Кубі 1895–1898 рр.
9. Який американський президент сформулював суть політики «дипломатії долара»:
 - а) В.Г. Тафт;
 - б) Т. Рузвельт;
 - в) К. Кулідж
10. В яких країнах на початку ХХ ст. було проведено буржуазно-демократичні реформи:
 - а) Колумбія, Куба, Мексика, Парагвай, Еквадор, Чилі;
 - б) Перу, Гватемала, Уругвай, Чилі, Сальвадор;
 - в) Нікарагуа, Мексика, Парагвай, Домініканська республіка, Бразилія.
11. Причетність США до державних заколотів міжвоєнного періоду у:
 - а) Чилі, Мексиці, Парагваї, Уругваї;
 - б) Панамі, Нікарагуа, Мексиці, Кубі, Домініканській республіці;
 - в) Сальвадорі, Гватемалі, Кубі, Панамі, Перу.
12. Диктатуру Батисти на Кубі було встановлено в:
 - а) 1935;
 - б) 1934;
 - в) 1933.
13. В першій половині ХХ ст. США окупували:
 - а) Нікарагуа,
 - б) Мексику;
 - в) Чилі; Кубу;
 - б) Нікарагуа, Домініканську республіку, Кубу, Панаму;
 - в) Кубу, Панаму, Мексику, Гватемалу.

14. Зовнішньополітичний курс США з країнами Латинської Америки в 30-ті рр. XX ст.:
 - а) політика «великої дубинки»;
 - б) політика «дипломатії долара»;
 - в) політика «доброго сусіда».
15. Після Другої світової війни доктрину «масованої відплати» було висунуто президентом США:
 - а) Дж. Далласом;
 - б) Г. Труменом;
 - в) Дж. Кеннеді.
16. Міжамериканська конференція у Ріо-де-Жанейро відбулася в:
 - а) 1945;
 - б) 1946;
 - в) 1947.
17. Американські війська були введені в Гватемалу в:
 - а) 1955;
 - б) 1954;
 - в) 1956.
18. Назвіть наслідки Карибської кризи:
 - а) зміцнення радянського тоталітарного режиму;
 - б) створення НАТО країнами Заходу;
 - в) зміцнення міжнародних позицій Куби;
 - г) усвідомлення безперспективності ядерного протистояння.
19. Латиноамериканську асоціацію інтеграції було утворено в:
 - а) 1980;
 - б) 1981;
 - в) 1982
20. Диктаторський режим у Чилі і Парагваї було повалено у:
 - а) 1990;
 - в) 1991

Дайте визначення таким термінам:

Панамериканізм

Маруни

Аккультарація

Креоли

Тенентизм

Пеонаж

4.4. Методичні рекомендації до модульної контрольної роботи

Виконуючи модульну контрольну роботу студенти повинні усвідомити, що Латиноамериканський регіон – це історико-географічний комплекс країн з подібними тенденціями економічного, політичного, соціального і культурного історичного розвитку, спорідненими мовами, перевагою католицької релігії, спільними елементами у культурі.

Важливо, щоб студенти не забували, що колоніальний період (XVII–XVIII ст.) хронологічно відповідає пізньому середньовіччю та початку нового часу і характеризується поступовим розвитком в ході колонізації багатокладної економічної структури. Варто пам'ятати, що початок довготривалому процесу розпаду колоніальної системи в регіоні поклали революційні події 1791–1803 рр. на о. Сан-Домінго, а потім і війна за незалежність іспанських колоній 1810–1826 рр. В кінці XIX – на початку XX ст. спостерігається активне проникнення іноземних монополій в країни Латинської Америки, загострення суперечностей, в результаті чого зросла економічна залежність латиноамериканського регіону від США, Англії та інших європейських держав.

На початку XX ст. спостерігалось зростання революційного руху. Розкриваючи питання контрольної роботи, студенти повинні з'ясувати, що у XX ст. відбулася активізація масових рухів та впровадження політики ліберального реформізму в кінці 10-х на – початку 20-х рр. XX ст. Країни регіону в середині – другій половині 20-х рр. характеризувались низкою повстанських рухів і новою концепцією визвольної боротьби. Слід звернути увагу на те, як вплинула «велика депресія» (1929–1939 рр.) на подальше загострення обстановки в регіоні. Охарактеризувати процес посилення ролі держави в економіці, звернути увагу на боротьбу за створення народного фронту, прослідкувати участь країн Латинської Америки у Другій світовій війні.

Для неупередженої оцінки подій минулого студентам необхідно розуміти, що після Другої світової війни у країнах Латинської Америки активізувався розвиток міжамериканського співробітництва в 1939–1945 рр., з'явилися націонал-реформістські течії в Мексиці, Аргентині, Бразилії.

Розглянути основні події Кубинської революції, яка призвела до повалення диктатури Батисти 1959 р. З'ясувати, чому відбулася радикалізація режиму на Кубі в першій половині 70-х рр. XX ст.

Розкрити суть перетворень в Латинській Америці наприкінці 60-х – першій половині 70-х рр. XX ст. Студентам слід проаналізувати неоліберальний варіант модернізації регіону і дослідити суть військово-диктаторських режимів 70 – 80х рр. XX ст.

Варто зосередити увагу на загальних тенденціях соціально-економічного та політичного розвитку країн регіону наприкінці XX ст. – на початку XXI ст. Прослідкувати інтеграційні і зовнішньополітичні проблеми регіону.

4.5. Питання для підсумкового контролю (залік)

1. Історіографія і періодизація курсу «Актуальні питання історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.)»
2. Відкриття і завоювання Вест-Індії, Південної та Центральної Америки європейцями.
3. Особливості розвитку латиноамериканського регіону у колоніальний період (XVI – XVIII ст.).

4. Визвольна боротьба індіанських народів проти колонізаторів в XVI–XVII ст.
5. Загострення соціальних протиріч і народних рухів XVIII ст. в Іспанській Америці.
6. Антиколоніальні рухи напередодні війни за незалежність в Іспанській Америці.
7. Гаїті: від колонії до утворення незалежної держави (1789–1818 рр.)
8. Революційний рух 1808–1810 рр. і початок збройної боротьби в Іспанській Америці.
9. Революція негрів-рабів о. Сан-Домінго 1791–1803 рр.
10. Вина за незалежність іспанських колоній 1810–1826 рр.
11. Визвольний рух у Бразилії на початку XX ст.
12. Аргентина в XIX – на початку XX ст.
13. Парагвай в кінці XIX ст.
14. Чилі в кінці XIX – на початку XX ст.
15. Перу в кінці XIX – на початку XX ст.
16. Венесуела в 1830–1914 рр.
17. Колумбія в 1830–1914 рр.
18. Центральна Америка в кінці XIX – на початку XX ст.
19. Визвольна війна кубинського народу в XIX ст. і в перші роки республіки.
20. Буржуазна революція і громадянська війна в Мексиці (1854–1860 рр.).
21. Боротьба проти іноземної інтервенції в Мексиці (1861–1867 рр.)
22. Громадянська війна в Мексиці 1914–1916 рр. Конституція 1917 р.
23. Мексиканська революція 1910–1917 рр., її наслідки.
24. Політика США в Латинській Америці в кінці XIX – на початку XX ст.
25. Латиноамериканський регіон на початку XX ст. Економічний та соціально-політичний розвиток.
26. Експансія США в Центральній Америці і Карибському басейні (1898–1914 рр.)
27. Країни Латинської Америки в роки Першої світової війни.
28. Масові рухи і ліберальний реформізм в кінці 10-х – на початку 20-х рр. XX ст.
29. «Велика депресія» 1929–1933 рр. і загострення обстановки в регіоні.
30. Революція 1933–1934 рр. на Кубі.
31. Перетворення уряду Карденаса в Мексиці.
32. Боротьба за народний фронт в Латинській Америці.
33. Участь країн Латинської Америки у Другій світовій війні і розвиток міжамериканського співробітництва.
34. Основні тенденції соціально-економічного і політичного розвитку держав регіону у перше післявоєнне десятиліття.
35. Гватемальська революція 1944–1954 рр.
36. Революція в Болівії 1952 р.
37. Кубинська революція 1959 р.
38. Куба в першій половині 70-х рр. Загострення труднощів на кінець XX ст.
39. Ліві і реформістські рухи в 50 – 60-ті рр. XX ст. в Латинській Америці.

40. Реформістська альтернатива («Доктрина ЕКЛА». Програма «Союз заради прогресу»).
41. Інтервенція США в Домініканській республіці 1965 р.
42. Мексиканський реформізм у другій половині 50-х – першій половині 60-х рр.
43. Латиноамериканський регіон в 60 – 70-ті рр. ХХ ст.: боротьба за демократичні перетворення.
44. Уряд Народної єдності в Чилі.
45. Перемога пероністів в Аргентині.
46. Уряд Л.Ечеверрії в Мексиці.
47. Карибська криза 1963 р.
48. Військові режими 70-80-х рр. ХХ ст.
49. Нікарагуанська революція 1978–1979 рр. і центральноамериканський конфлікт.
50. Сандіністський революційний режим в Нікарагуа 1979–1990 рр.
51. Громадянська війна в Сальвадорі 1980–1992 рр.
52. Панамська криза 1989 р. і інтервенція США в Панамі.
53. Повалення диктатури А. Піночета в Чилі.
54. Розвиток Аргентини, Бразилії і Мексики в умовах представницької демократії (середина 80-х – початок 90-х рр. ХХ ст.).
55. Соціально-політичний розвиток країн регіону наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.
56. Неоліберальна модернізація 90-х рр. (Чилі, Аргентина, Бразилія, Мексика).
57. Інтеграційні і зовнішньополітичні проблеми регіону наприкінці ХХ ст. – на початку ХХІ ст.

4.6. Комплексні контрольні роботи (ККР)

Комплексна контрольна робота

Варіант 1.

1. Революція негрів-рабів о. Сан-Домінго 1791–1803 рр.
2. Мексика в 1825–1910 рр.
3. Панамська криза 1989 р. і інтервенція США в Панамі.

Комплексна контрольна робота

Варіант 2.

1. Особливості розвитку латиноамериканського регіону у колоніальний період (XVII–XVIII ст.)
2. Мексиканська революція 1910–1917 рр., її наслідки.
3. Військові режими 70–80-х рр. ХХ ст.

Комплексна контрольна робота

Варіант 3.

1. Війна за незалежність іспанських колоній 1810– 826 рр.
2. «Велика депресія» 1929–1933 рр. і загострення обстановки в регіоні.
3. Нікарагуанська революція 1978–1979 рр. і центральноамериканський конфлікт.

Комплексна контрольна робота

Варіант 4.

1. Політика США в Латинській Америці в кінці XIX – на початку XX ст.
2. Кубинська революція 1959 р.
3. Латинська Америка в кінці XX – на початку XXI ст.

4.7. Комплексні контрольні завдання (ККЗ)

Комплексні контрольні завдання

Варіант 1.

1. Участь країн Латинської Америки у Другій світовій війні і розвиток міжамериканського співробітництва.
2. Карибська криза 1963 р.
3. Військові режими 70–80-х рр. XX ст.

Комплексні контрольні завдання

Варіант 2.

1. Буржуазна революція і громадянська війна в Мексиці (1854–1860 рр.).
2. Розвиток міжамериканського співробітництва в 1939–1945 рр.
3. Інтеграційні і зовнішньополітичні проблеми регіону наприкінці XX ст. – на початку XXI ст.

Комплексні контрольні завдання

Варіант 3.

1. Експансія США в Центральній Америці і Карибському басейні (1898–1914 рр.)
2. Лівонаціоналістичні військові режими в Латинській Америці наприкінці 60-х – першій половині 70-х рр. XX ст.
3. Соціально-політичний розвиток країн регіону наприкінці XX ст. – на початку XXI ст.

Комплексні контрольні завдання

Варіант 4.

1. Революція 1933–1934 рр. на Кубі.
2. Інтервенція США в Домініканській республіці 1965 р.
3. Сандіністський революційний режим в Нікарагуа 1979–1990 рр.

4.8. Форми контролю

Контроль знань здійснюється з метою встановлення рівня засвоєння студентами теоретичного матеріалу та практичних навичок, що передбачені навчальною програмою дисципліни і включає такі форми:

- поточний контроль;
- модульний контроль;
- підсумковий контроль;
- ректорський контроль.

Поточний контроль передбачає перевірку знань на семінарах (обговорення, доповнення до відповіді, повідомлення по персоналіям, реферати, тести для поточного контролю тощо).

Модульний контроль передбачає проведення модульних контрольних робіт за наслідками вивченого матеріалу з навчальних тем спецсемінару.

Підсумковий контроль передбачає залік. Для студентів всіх форм навчання передбачається обов'язкове написання модульної контрольної роботи і реферату.

4.9. Система, форми, критерії та шкала оцінювання знань

Оцінювання знань з дисципліни здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового контролю знань за **100-бальною** шкалою. Завдання *поточного контролю* оцінюється в межах від **0** до **50** балів, а завдання, що виносяться на *залік* – в **50** балів.

Впродовж вивчення курсу студент має брати активну участь у обговоренні програмних питань на семінарських заняттях, виконанні модульних контрольних робіт, завдань для самостійного вивчення дисципліни.

Рівень знань студентів з усіх тем спецсемінару «Актуальні питання історії країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.)» оцінюється методом усного опитування на семінарських заняттях, а також за наслідками виконання поточних тестів, модульних контрольних робіт, рефератів з визначеної проблематики. Основними підсумковими формами оцінювання знань з усієї програми спецсемінару є врахування роботи студентів впродовж семестру (за модульно-рейтинговою системою) та співбесіди з ними при допущенні до заліку і рівень знань, виявлений під час складання заліку. Оцінюється також наукова робота студентів (участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах, написання статей).

На залік виносяться питання, які охоплюють теоретичні основи навчального курсу, особливості історичного процесу в регіоні у контексті історії країн Латинської Америки в XVII – на початку XXI ст. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами всіх видів робіт впродовж вивчення курсу.

Порядок оцінювання знань та визначення рейтингу студента за кредитно-модульною системою організації навчального процесу

1. Основні терміни і визначення

Поточно-модульний контроль (ПМК) – це один з видів контролю стану засвоєння знань та вмінь студента з модуля навчальної дисципліни. Поточно-модульний контроль включає оцінювання знань студента під час проведення семінарських занять, виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи, тестування, колоквиуму, контрольної роботи і проведення модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль (ПК) – це контроль рівня засвоєння знань та вмінь студента в цілому з навчальної дисципліни, для якої навчальним планом передбачений екзамен.

Підсумковий контроль може здійснюватися у двох варіантах.

Перший варіант – підсумковий контроль проводиться в усній і (або) письмовій формі за вибором кафедри.

Другий варіант – захист результатів виконання індивідуального навчально-дослідницького завдання з поданням відповідного звіту.

З навчальних дисциплін, для яких навчальним планом передбачений залік, контроль рівня засвоєння знань та вмінь студента в цілому визначається за результатами поточно-модульного контролю.

Індивідуальне навчально-дослідницьке завдання (ІНДЗ) – специфічний вид позааудиторної індивідуальної роботи студента навчального, наукового чи навчально-дослідницького характеру, яке використовується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Результатами ІНДЗ може бути підготовка наукових звітів, участь (з публікацією тез доповідей) у науково-практичних конференціях, конкурсах і олімпіадах, публікація наукових статей тощо. Зміст, форми, звітність, порядок і критерії оцінювання ІНДЗ встановлюється згідно пропозицій викладачів кафедри.

Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни – це числова величина, яка дорівнює сумі набраних студентом балів під час вивчення та контролю знань з усіх модулів дисципліни за встановленою для дисципліни шкалою розподілу балів.

Рейтинг студента – це порядкова позиція студента в академічній групі за результатами навчання з навчальної дисципліни. Оцінка, отримана студентом у разі повторного оцінювання результатів навчання, на сукупний рейтинг студента не впливає.

Шкала оцінювання знань студента встановлює взаємозв'язки між рейтинговим показником з дисципліни, національною шкалою оцінювання знань студента і шкалою оцінок ECTS.

Шкала оцінювання знань

Рейтинговий показник	Оцінка у національній шкалі	Оцінка ECTS	
90–100	Зараховано	5 (відмінно)	
82–89		4 (добре)	B (добре)
75–81			C (добре)
68–74		3 (задовільно)	D (задовільно)
60–67			E (задовільно)
35–59	Незараховано	2 (незадовільно)	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1–34			F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням

Критерії визначення оцінок

5 (відмінно) А – «відмінно» – студент глибоко і досконало знає матеріал усіх тем дисципліни, повністю засвоїв теоретичні основи курсу, уміє визначати причини і наслідки суспільно-політичних та соціально-економічних процесів, що відбулися в історії.

4 (добре) В – «дуже добре» – студент добре засвоїв теоретичний матеріал дисципліни і здобув практичні навички на рівні, який дає можливість виконувати завдання на рівні вище середнього з окремими неточностями (у визначенні характеристики подій і явищ зарубіжної історії тощо).

С – «добре» – студент засвоїв теоретичний матеріал дисципліни і здобув практичні навички на рівні, який дає можливість виконувати завдання на рівні вище середнього з кількома помилками.

3 (задовільно) D – «задовільно» – студент в цілому засвоїв теоретичний матеріал і набув практичних навичок, що дозволяє йому непогано виконувати завдання, проте кількість суттєвих помилок становить більше трьох.

Е – «задовільно» – студент ознайомлений в загальних рисах з теоретичним матеріалом і має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімальних вимог.

2 (незадовільно) FX – «незадовільно» – студент має уявлення про теоретичний матеріал дисципліни, але при виконанні практичних завдань допускається дуже грубих помилок. Необхідно повторно опрацювати матеріал і повторно скласти іспит.

F – «незадовільно» – студент не засвоїв матеріал навчальної дисципліни не розуміє теоретичного матеріалу та не має практичних навичок для виконання поставлених завдань. Необхідна подальша робота з обов'язковим повторним опрацюванням курсу.

2. Розподіл балів на поточно-модульний і підсумковий контроль знань

Загальна кількість балів, що відводиться на навчальну дисципліну – 100 балів. З дисциплін, для яких навчальним планом передбачено проведення підсумкового контролю (екзамену) на поточно-модульний контроль виділяється 50 балів, на підсумковий контроль – 50 балів. З дисциплін, для яких підсумковий контроль передбачено у формі заліку, на поточно-модульний контроль виділяється 100 балів.

2.1. Поточно-модульний контроль

Розподіл і затвердження за кожними видом роботи балів поточно-модульного контролю здійснюється з урахуванням наступних підходів.

Кількість балів, що припадає на поточно-модульний контроль (100 або 75 балів), розподіляється відповідно по модулях відповідно до їх кількості і змісту згідно з робочою програмою навчальної дисципліни.

У межах кожного модулю кількість балів розподіляється по змістових модулях за різними видами навчальної діяльності студента і на модульну контрольну роботу.

В межах змістового модулю кількість балів розподіляється за такими видами навчальної діяльності студента:

- усна відповідь на семінарських заняттях та колоквіумах;
- поточні контрольні роботи;
- тестування;
- публікації у наукових виданнях;
- участь у наукових гуртках та проблемних групах;
- участь у розробці навчально-методичних матеріалів;
- підготовка рефератів, доповідей;
- розв'язання завдань;
- самостійна та індивідуальна робота із змістового модулю;
- доповіді та повідомлення на наукових конференціях різного рівня.

Модульна контрольна робота проводиться у письмовій формі після вивчення всіх змістових модулів у формі опитування, тестування, поточних контрольних робіт тощо. Форма і зміст модульної контрольної роботи визначається кафедрою.

Певну кількість балів студент одержує за виконання завдань самостійної та індивідуальної роботи з окремого модулю і підготовку відповідного звіту про її виконання.

Бали за відвідування занять не нараховуються, водночас зменшується кількість балів за пропуск занять без поважних причин.

2.2. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль є обов'язковим окремим модулем у навчальних дисциплінах, для яких навчальним планом передбачено проведення екзамену. Загальна кількість балів, яка виділяється на підсумковий контроль становить 50 балів.

3. Організація і порядок проведення поточно-модульного і підсумкового контролю

Загальний порядок оцінювання знань студента за кредитно-модульною системою, порядок розподілу балів, форми і види завдань, критерії оцінювання знань тощо для кожної навчальної дисципліни доводяться викладачем до відома студентів на початку навчального семестру.

3.1. Організація і проведення поточного контролю

Поточно-модульний контроль передбачає перевірку стану засвоєння визначеної системи елементів знань та вмінь студентів з того чи іншого модулю.

Оцінювання знань з того чи іншого змістового модулю проводиться за результатами проведення семінарських занять, виконання студентами самостійної роботи та інших завдань, передбачених робочою навчальною програмою та обов'язкового виконання студентом модульної контрольної роботи.

Результати поточно-модульного контролю виставляються в журналах обліку роботи академічних груп.

3.2. Організація і проведення модульної контрольної роботи

До модульної контрольної роботи допускаються студенти у разі виконання ними усіх передбачених видів робіт і завдань, передбачених робочою навчальною програмою для даного модулю, в тому числі завдання самостійної роботи, реферати, контрольні роботи, тестування тощо.

Модульні контрольні роботи проводяться у письмовій формі.

У разі, коли студент не з'явився на проведення модульної контрольної роботи без поважних причин, він отримує нуль балів.

Перездача модульної контрольної роботи допускається у строки, які встановлюються викладачем.

3.3. Організація і проведення підсумкового контролю

До підсумкового контролю допускаються студенти, які виконали усі модульні контрольні роботи, передбачені для навчальної дисципліни і за рейтинговим показником набрали не менш як 35 балів (з 50 балів).

У разі, коли рейтинговий показник з навчальної дисципліни (за поточно-модульним контролем) не менш ніж 61 бал, студент має право не складати підсумковий контроль з навчальної дисципліни. Рейтинговий показник студента при цьому виставляється відповідно до набраної кількості балів.

За результатами підсумкового контролю рейтинговий показник з навчальної дисципліни не може бути зменшений.

3.4. Визначення рейтингового показника з навчальної дисципліни

Підсумковий рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни, для якої навчальним планом передбачено екзамен встановлюється як сума набраних студентом балів під час вивчення та контролю знань з усіх модулів дисципліни і підсумкового контролю за встановленою шкалою розподілу балів.

Підсумковий рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни, для якої навчальним планом передбачено залік встановлюється як сума набраних студентом балів за поточно-модульним контролем.

Якщо студент не погоджується з результатами контрольних заходів, він може протягом двох днів після ознайомлення з результатами, звернутися з апеляцією до завідувача кафедри. Завідувач кафедри протягом трьох днів разом з викладачем, розглядає апеляцію і приймає остаточне рішення, про яке повідомляється студент.

За результатами апеляції кількість виставлених балів не зменшується.

Якщо у підсумку студент отримав за рейтинговим показником оцінку «FX», то він допускається до повторного складання підсумкового контролю з дисципліни. Студент, допущений до повторного складання підсумкового контролю зобов'язаний у терміни, визначені деканатом, перездати невиконані (або виконані на низькому рівні) завдання поточно-модульного контролю, виконати модульні контрольні роботи і скласти підсумковий контроль. Рейтинговий показник студента з навчальної дисципліни при цьому визначається за результатами повторного складання підсумкового контролю і не впливає на загальний рейтинг студента.

У разі отримання студентом за рейтинговим показником оцінки «F», то він повинен пройти повторний курс вивчення цієї дисципліни протягом наступного семестру (навчального року) за графіком, встановленим деканатом. Бали, отримані студентом при вивченні дисципліни у попередній період, анулюються.

Розподіл балів при оцінюванні знань студентів

№	Об'єкт контролю	Оціночні нормативи в балах	Примітки
1.	Робота на семінарських заняттях: – виступ – доповнення	«відм.» – 5 балів «добре» – 4 бали «задов.» – 3 бали «незадов.» – 0 балів 1 – 2 бали	
2.	Поточні контрольні роботи: контрольні роботи тестування	«відм.» – 5 балів «добре» – 4 бали «задов.» – 3 бали «незадов.» – 0 балів	
3.	Модульний контроль: Контрольні роботи	«відм.» – 25 балів «добре» – 18 балів «задов.» – 15 балів «незадов.» – 0 балів	
4.	Підготовка та захист рефератів	«відм.» – 8 балів «добре» – 6 бали «задов.» – 4 бали «незадов.» – 0 балів	Враховується використання джерел та наукової літератури. За оригінальність судження можливе заохочення до 5 балів.
5.	Самостійна та індивідуальна робота	«відм.» – 5 балів «добре» – 4 бали «задов.» – 3 бали «незадов.» – 0 балів	
6.	Доповіді та повідомлення на наукових конференціях різного рівня	5 – 25 балів	
7.	Публікації в наукових виданнях	25 балів	
8.	Участь в наукових гуртках та проблемних групах	6 – 10 балів	
9.	Участь у розробці навчально-методичних матеріалів	10 балів	

**Розподіл балів при рейтинговій системі оцінювання
з навчальної дисципліни «Актуальні питання історії
країн Латинської Америки (XVII – початок XXI ст.)»,
для якої передбачено підсумковий контроль – залік
(5 курс, 9 семестр)**

	Модуль 1				Загальна сума балів
Кількість балів за модуль	100				100
Змістові модулі (ЗМ)	ЗМ 1-1	ЗМ 1-2	ЗМ 1-3	Модульна контрольна робота № 1	
Кількість балів за змістовим модулем	25	25	25	25	
В тому числі за видами робіт:					
Лекції					
Практичні заняття	15	15	15		
СРС	8	8	8		
Інші види, в тому числі індивідуальне	2	2	2		

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

5.1. Джерела

1. Аграрная реформа на Кубе (Из брошюры директора Национального института аграрной реформы Кубы Антонио Нуньеса Хименеса). Июнь 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 587–590.
2. Аграрная реформа проводится в соответствии с действующим законом. Интервью газете «Сигло», опубликованное 14 февраля 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М.: Политиздат, 1978. – С. 18–22.
3. Александр VI. Булла «Интер Цэтера» № 2 (4 мая 1493 г.) // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 30–34.
4. Альберди. Х. Б. Преступление войны / Х.Б. Альберди. – М.: Иноиздат, 1960. – 256 с.
5. Альенде С. История принадлежит нам: Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – 382 с.
6. Амегино Ф. Мое кредо // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 74–79.
7. Антивоенный договор о ненападении и мирном урегулировании. 10 октября 1933 года между Аргентиной, Бразилией, Чили, Мексикой, Парагваем и Уругваем (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 562.
8. Антиклерикальный закон правительства Кальеса 14 июля 1926 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 88–90.
9. Антиклерикальный закон правительства Кальеса. 14 июля 1926 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 550–552.
10. Арбитражное решение о разделе Чако. 10 октября 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 577–578.
11. Беседа с кубинскими журналистами в Гаване. Опубликована в газете «Гранма» 17 ноября 1972 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М.: Политиздат, 1978. – С. 234–241.
12. Блас Рока Основы социализма на Кубе. – М., 1961. – 244 с.
13. Блас Рока. Куба – свободная территория Америки. – М., 1961. – 151 с.
14. Боливар в истории и политике: / К 200-летию со дня рождения борца за свободу латиноамериканского народа. – Ст., Документы, материалы // Латинская Америка. – 1983. – № 7. – С. 6–144.

15. Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – 279 с.
16. Боливар С. Письмо вице-президенту Кундикамарии // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 61–62.
17. Боливар С. Письмо вице-президенту провинций Новой Гранады // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 61.
18. Борьба за коммунистическое сознание. Из речи на закрытии IV съезда Союза молодых коммунистов Кубы. 4 апреля 1982 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 410–418.
19. Будучи едиными, мы победили в сентябре, будучи едиными, мы победим в предстоящих сражениях. Речь на митинге в Вальпараисо, посвященном совместному выдвижению кандидатов Народного единства на выборах в муниципальные советы, 24 января 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 7–13.
20. Великая Колумбия. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 63–68.
21. Внешняя торговля латиноамериканских республик в 1938–1943 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 570.
22. Во имя взаимного процветания. Речь на открытии 79-го заседания Исполнительного комитета СЗВ. 18 января 1977 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 325–333.
23. Военному губернатору Тунхи // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 184–185.
24. Воззвание к солдатам Освободительной армии // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 71.
25. Восстановление дипломатических отношений между Советским Союзом и Мексикой. Ноябрь 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 559.
26. Восьмой съезд Коммунистической партии Колумбии. 7–13 декабря 1958 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 595–596.
27. Всеобщая стачка в Аргентине (Из статьи Генерального секретаря Коммунистической партии Аргентины Х.А. Альвареса). 19–21 января 1959 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 571–572.
28. Вступление Бразилии во вторую мировую войну. Официальное коммюнике, распространённое департаментом печати и пропаганды. 22 августа 1942 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 558.

29. Выступление на XXIII съезде социалистической партии Чили в Ла-Серена. 30 января 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 14–17.
30. Выступление на митинге в Сантьяго 5 сентября 1970 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 19–24.
31. Выступление по радио и телевидению 10 июля 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 297–307.
32. Выступления в Ассамблее, состоявшейся 2 января 1814 года в Каракасе, в церкви монастыря францисканцев // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 37–41.
33. Гаванская Декларация. 2 сентября 1960 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 591–595.
34. Гаити под американской оккупацией 1922 год (Из доклада о положении на Гаити, составленного группой видных американских юристов.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 547–548.
35. Гасмури Х. Действующее подполье Чили // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 247–251.
36. Гевара Э. Че Эпизоды революционной войны : Воспоминания Пер. с исп. – М. : Воениздат, 1973. – 247 с.
37. Гевара Э. Че. Задачи нашей революции в области промышленности. Март 1962 г. // Гевара Э.Че. Экономические воззрения : Сб. избр. ст. и выступлений / Пер. с исп. – М. : Экономика, 1990. – С. 33–50.
38. Гевара Э. Че. Коллективное обсуждение, решение и ответственность персональные. Июль 1961 г. // Гевара Э. Че. Экономические воззрения : Сб. избр. ст. и выступлений / Пер. с исп. – М. : Экономика, 1990. – С. 190–210.
39. Гевара Э. Че. Куба, ее экономика, внешняя торговля и значение в современном мире. Декабрь 1964 г. // Гевара Э. Че. Экономические воззрения : Сб. избр. ст. и выступлений / Пер. с исп. – М. : Экономика, 1990. – С. 33–50.
40. Гевара Э. Че. Лекции на курсах повышения квалификации в Министерстве промышленности. 23 июня 1961 г. // Гевара Э.Че. Экономические воззрения : Сб. избр. ст. и выступлений / Пер. с исп. – М. : Экономика, 1990. – С. 33–50.
41. Гевара Э. Че. Речь на выпускном вечере в школе им. Патриса Лумумбы. 21 декабря 1962 г. // Гевара Э. Че. Экономические воззрения : Сб. избр. ст. и выступлений / Пер. с исп. – М. : Экономика, 1990. – С. 33–50.
42. Гевара Э. Че. Экономические воззрения : Сб. избр. ст. и выступлений / Пер. с исп. – М. : Экономика, 1990. – 256 с.
43. Гевара, Эрнесто. Партизанская война : пер. с исп. / Э. Че Гевара. – М. : Издательство иностр. лит., 1961. – 136 с.

44. Генеральный эдикт веры // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 38–39.
45. Герой мексиканского народа Эмилиано Сапата об октябрьской революции в России. 1918 год // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 547.
46. Гиольди Р. Католики и политика единства действий // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 152–157.
47. Господину издателю «Ройал-газетт» // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М.: Наука, 1983. – С. 45–48.
48. Господину редактору или издателю «Ройал-газетт» // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М.: Наука, 1983. – С. 65–68.
49. Гражданскому губернатору Тунхи // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М.: Наука, 1983. – С. 186.
50. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т.1. Остров Тенерифе и Венесуэла. – М.: Мысль, 1963. – 502 с.
51. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т. 2. Плавание на Ориноко. – М.: Мысль, 1964. – 655 с.
52. Гумбольдт А. Путешествие в равноденственные области Нового света в 1799–1804 гг. – В 3-х т. – Т. 3. Страны Центральной и Южной Америки. Остров Куба. – М.: Мысль, 1969. – 488 с.
53. Да здравствует социалистическая революция! Из речи, произнесенной в Гаване на похоронах жертв бомбардировки американскими наемниками. 16 апреля 1961 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 82–83.
54. Дата большого исторического значения. Выступление на торжественном заседании, посвященном 50-летию создания первой марксистско-ленинской партии на Кубе. 22 августа 1975 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 278–289.
55. Декларация IX Аргентинской встречи священников «третьего мира» // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 203–208.
56. Декларация Сопения коммунистических партий стран Латинской Америки и Карибского бассейна, состоявшегося в Гаване с 10 по 13 июня 1975 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 160.
57. Декрет о защите индейцев Кундинамарки // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М.: Наука, 1983. – С. 182–183.

58. Декрет о передаче заброшенных шахт в руки государства // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 196.
59. Декрет о распределении общинных земель // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 187–188.
60. Декрет об обязанностях и полномочиях Генерального директора по делам общественного образования // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 194–195.
61. Декрет об уплате индейцами Колумбии налога, именуемого личным налогом для индейцев // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 189–193.
62. Декрет правительства Боливии о национализации собственности иностранных оловянных компаний (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 572.
63. Договор о мире, дружбе и границах между Боливией и Парагваем. 21 июля 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 576–577.
64. Доля Латинской Америки в импорте стратегических материалов США в 1943 году. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 571.
65. Еще теснее сплотим ряды рабочего класса. Речь на митинге в театре «Кауполикан» 21 августа 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 49–67.
66. Жертвы правительственного террора в Венесуэле // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 580.
67. За мир и социальное развитие. Из речи на VI Конференции глав государств правительств неприсоединившихся стран в Гаване 3 сентября 1979 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 358–368.
68. Заключительная декларация I Чилийской встречи представителей «Молодой церкви» // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 242–244.
69. Закон о распределении национальных имуществ республики // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 180–181.
70. Закон о реформе клира в провинции Буэнос-Айрес // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 60–71.
71. Закон об экспроприации В Мексике Ноябрь 1936 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 574–575.

72. Заявление делегации Мексики на X межамериканской конференции // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 602.
73. Заявление Педро Касалдалита, епископ Сан-Фелиса // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв.: Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 228–231.
74. Заявление членам делегации комиссии по правам человека организации американских государств, посетившим концлагерь «Ритоке» в июле 1974 года. Опубликовано в мексиканской газете «Эксельсиор» 6 августа 1974 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М.: Политиздат, 1978. – С. 395–396.
75. Зрелость партии определяется ее отношением к собственным ошибкам. Выступление по телевидению по вопросу о работе ОРО. 26 марта 1962 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 155–202.
76. Из выступления С. Боливара в Ассамблее Венесуэльской республики в Каракасе 2 января 1814 г. // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 37–41.
77. Из выступления С. Боливара в Ассамблее Венесуэльской республики в Каракасе 2 января 1814 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 37–41.
78. Из декрета Б. Хуареса о национализации церковных имуществ от 12.VII. 1859 г. // Хрестоматия по новой истории. В трёх томах. – Том II. 1815–1870 / Под ред. А.А. Губера и А.В. Ефимова. – М., 1965. – С. 404–406.
79. Из декрета мексиканского правительства Карденаса о национализации нефти. 18 марта 1938 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 575–576.
80. Из декрета С. Боливара об уплате индейцам Колумбии налога, именуемого личным налогом для индейцев 15 октября 1828 г. // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 189–193.
81. Из договора между Португалией и Бразилией 29 августа 1825 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640 – 1870 / Сост. В.Г. Сироткин и др.; Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 96.
82. Из договора между Португалией и Бразилией 29 августа 1825 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640–1870 / Сост. В.Г. Сироткин и др.; Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 96.
83. Из донесения американского консула в Буэнос-Айресе К. Роднея 1818 г. // Хрестоматия по новой истории, 1640–1870 / Сост. В.Г. Сироткин и др.; Под ред. В.Г. Сироткина. – М., 1990. – С. 99–102.
84. Из конституции республики Гватемалы // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 568.
85. Из манифеста принца-регента Бразилии Педро от 1 августа 1822 г. // Хрестоматия по новой истории / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова : В 3 т. М., 1963. – Т. 1. – С. 456 – 457.

86. Из первого послания совместному заседанию палат конгресса 21 мая 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 111–133.
87. Из письма каракасца гражданам Новой Гранады («Картахенский манифест») 15 декабря 1812 г. // Боливар, Симон. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания (1812–1830 гг.). – М., 1983. – С. 21–27.
88. Из послания президента республики Эквадор Элоя Альфаро Чрезвычайному конгрессу 1899 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 132–133.
89. Из приветственного послания Н. С. Хрущева премьер-министру Кубы Фиделю Кастро по случаю революционного праздника – дня 26 июля. 25 июля 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 591.
90. Из программы коммунистической партии Чили. Апрель 1956 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 608–610.
91. Из речи на открытии «Дней народной дискуссии» в Вальпараисо 11 января 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 41–59.
92. Из решений I конгресса КТЛА Мехико, 21–26 ноября 1941 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 562–563.
93. Из решений II конгресса КТЛА Кали (Колумбия), 10–16 декабря 1944 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 568.
94. Из решений пленума центрального комитета КТЛА Гавана, Куба, сентябрь 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 564–568.
95. Из статьи Джона Рида «Мексиканский клубок» // Латинская Америка. – 1974. – № 4. – С. 178–179.
96. Из Устава Национальной крестьянской лиги. Ноябрь 1926 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 554–556.
97. Империалистам не поставит на колени кубинский народ! (Из выступления Фиделя Кастро на XV сессии Генеральной Ассамблеи ООН). 26 сентября 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 595–596.
98. Иностранное капиталовложение в Аргентине 1940 год // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 584.
99. Интервью, данное в концлагере «Трес Аламос» корреспонденту итальянской газеты «Коррьере Делла Сера». Опубликовано 2 июля 1976 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 400–402.

100. Интервью, данное в концлагере на острове Досон корреспонденту издающегося в Бразилии журнала «Визау». Опубликовано 21 февраля 1974 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 392–394.
101. Исторический анализ Кубинской революции. Из Доклада ЦК Коммунистической партии Кубы I съезду партии. 17 декабря 1975 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 290–324.
102. Исторический день. Выступление на совместном, заседании палат Национального конгресса Чили 11 июля 1971 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 45–48.
103. История меня оправдает. Речь па судебном процессе по делу участников нападения на казарму Монкада в городе Сантьяго-де-Куба 16 октября // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 6–60.
104. Камара Х. Латинская Америка – христианская часть слабо развитого мира // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 223–226.
105. Капиталовложения США и Англии в Латинской Америке в период между первой и второй мировыми войнами. Таблицы // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 583.
106. Касас Б. де Лас Мемориал Совету по делам Индий // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 35–37.
107. Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986.
108. Кастро Ф. Католики и революция // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 262–263.
109. Кастро Ф. Октябрьская революция и Кубинская революция : Речи и выступления, 1960–1977. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1978. – 328 с.
110. Кастро Ф. Отмена внешнего долга и установление нового международного порядка единственно верная альтернатива : Интервью мексиканской газете «Эксель сиор». – М., 1985. – 310 с.
111. Кастро Ф. Речи и выступления, 1952–1960. – М. : Изд. иностранной литературы, 1960. – 576 с.
112. Кастро Ф. Речи и выступления, 1960–1977. Пер. с исп. – М. : Изд. иностранной литературы, 1963. – 815 с.
113. Кастро Ф. Речь на XV сессии Генеральной Ассамблеи ООН. 26 сентября 1960. Пер. с исп. – М. : Изд. иностранной литературы, 1960. – 63 с.
114. Кастро Ф. Сила революции в единстве. Речи, выступления, интервью во время визита в Чили. 10 ноября – 4 декабря 1971 года. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1972. – 422 с.
115. Кастро Ф. Социализм или смерть : Речь на траурном митинге 7 декабря 1989 года. – Гавана, 1989. – 17 с.

116. Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – 296 с.
117. Кодовилья В. За единство в борьбе против диктатуры, за подлинно демократическое народное правительство // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 158–159.
118. Кодовилья В. Коммунисты, католики и национальное единство // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 147–152.
119. Коммюнике генерального секретариата Епископской конференции // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 247–248.
120. Конституционная реформа в Колумбии. 4 октября 1957 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 597.
121. Конституция Аргентинской Республики (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 568–571.
122. Корвалан Л. Из пережитого. Пер с исп.. – М. : Политиздат, 1978. – 118 с.
123. Корвалан Л. Коммунизм и религия // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 234.
124. Корвалан Л. Мы верим в победу : Воспоминания и раздумия / Пер с исп. – М. : Политиздат, 1985. – 284 с.
125. Корвалан Л. Народ одержит победу : Избр. ст. и речи, 1978–1986. – М. : Политиздат, 1987. – 295 с.
126. Корвалан Л. Народ одержит победу : Избр. ст. и речи. 1978–1986. Пер. с исп. – М. : Политиздат, 1987. – 295 с.
127. Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – 551 с.
128. Коцебу О.Е. Новое путешествие вокруг света в 1823–1826 гг. – М. : Наука, 1959. – 351 с.
129. Коцебу, О.Е. Плавание вокруг мыса Горн пребывание в Чили // Коцебу О.Е. Новое путешествие вокруг света в 1823–1826 гг. – М. : Наука, 1959. – С. 49–68.
130. Коцебу, О.Е. Плавание к берегам Бразилии // Коцебу О.Е. Новое путешествие вокруг света в 1823–1826 гг. – М. : Наука, 1959. – С. 26–35.
131. Коцебу, О.Е. Рио-Жанейро // Коцебу О.Е. Новое путешествие вокруг света в 1823–1826 гг. – М. : Наука, 1959. – С. 36–48.
132. Краткое жизнеописание генерала Сукре // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 117–121.
133. Крузенштерн И.Ф. Путешествие вокруг света в 1803–1806 гг. – М. : Географгиз, 1950. – 319 с.

134. Куба за единство неприсоединившихся стран. Выступление на IV Конференции глав государств и правительств неприсоединившихся стран в Алжире. 7 сентября 1973 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 262–268.
135. Лафарг П. Поселения иезуитов в Парагвае // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 41–44.
136. Манифест «Молодой церкви» // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 241–242.
137. Манифест Национально-освободительного Альянса Бразилии. 5 июля 1935 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 569–574.
138. Мариатеги Х. К. Религиозный фактор // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 21–29.
139. Мариатеги Х.К. Семь очерков истолкования перуанской действительности. – М., 1963.
140. Марти Х. Крестьянин // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 107–109.
141. Марти Х. Отлучение падре Мак-Глинна // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 103–106.
142. Мартинес Вердуго А. Политическая реформа для демократических преобразований // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 162–164.
143. Мексика // Хрестоматия по новой истории. В трёх томах. – Том II. 1815–1870 / Под ред. А.А. Губера и А.В. Ефимова. – М., 1965. – С. 403–408.
144. Мексика. Законы о реформе (1859 г.) // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 72–74.
145. Меры по защите и лучшему использованию лесных богатств государства // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 197–198.
146. Метод, которому надлежит следовать при воспитании моего племянника Фернандо Боливар // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 101–102.
147. Мильяс О. Новые условия идеологической борьбы коммунистов и католиков // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 238–240.
148. Министру иностранных дел Колумбии // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 113.

149. Мое видение на вершине Чимборасо // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 110.
150. Монкада : 30 лет спустя. Речь на массовом митинге, посвященном годовщине штурма казармы Монкада, в Сантьяго-де-Куба. 26 июля 1983 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 445–460.
151. Народ Кубы не свернет с пути революции. Из Доклада ЦК Коммунистической партии Кубы II съезду партии. 17 декабря 1980 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 398–409.
152. Народная революция на Кубе и позиция СССР (Из совместного советско-кубинского коммюнике). 13 февраля 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 586.
153. Народный фронт в Чили // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 578–583.
154. Некоторые аспекты Кубинской революции. Интервью советскому журналу «Коммунист». Октябрь 1978 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 334–347.
155. Неотложная необходимость в новом экономическом порядке Интервью мексиканской газете «Эксельсиор». 21 марта 1985 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 511–544.
156. Неруда П. Кормчие страха // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 232–233.
157. Неруда П. О христианских демократах // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 234–237.
158. Нефтяной закон. Декабрь 1925 года. Принятый Мексиканским конгрессом (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 549.
159. Нота министра иностранных дел Уругвая послу СССР в США 27 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 560
160. О запрете ввоза из-за рубежа морской соли во все портовые города юга Республики // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 199.
161. О запрете импорта иностранных тканей в защиту интересов эквадорской промышленности // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 200–201.
162. О политике Коммунистической партии Кубы об отношении религии, церкви и верующим // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 271–284.

163. Об общественном образовании // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 131–136.
164. Обращение к армии от 22 октября 1813 года // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 36.
165. Обращение к венесуэльцам // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 153.
166. Обращение к жителям провинции Каракас // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 69.
167. Обращение к испанским войскам // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 100.
168. Обращение к колумбийцам // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 162.
169. Обращение к народу Колумбии // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 179.
170. Обращение к нациям всего мира // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 29–35.
171. Обращение к победителям при Аякучо // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 116.
172. Обращение к согражданам // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 28–29.
173. Обращение Луиса Карлоса Престеса к бразильскому народу. Май 1930 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 554–556.
174. Ответ одного южноамериканца – кабальеро с этого острова // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 49–64.
175. Ответная нота советского посла в США министру иностранных дел Уругвая 27 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 561
176. Ответы на вопросы корреспондента итальянского радио и телевидения во время заключения в военном училище в Сантьяго. Опубликованы в итальянской газете «Упитан» 11 октября 1973 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 390–391.
177. Открытое письмо латиноамериканских трудящихся папе Павлу VI // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 187–202.
178. Пастырское послание мексиканского епископата. 25 июля 1926 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 552–554.

179. Первая латиноамериканская встреча «Христиане за социализм» // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 209–211.
180. Письма из тюрьмы на острове Пинос // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 61–81.
181. Письмо аббату де Прадту // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 148.
182. Письмо архиепископу Д. Нарсисо Колль-и-Прату // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 42.
183. Письмо Гаспару Родригесу Франсии // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 109.
184. Письмо генералу Даниэлю Ф. О’Лири // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 170–173.
185. Письмо генералу Мариано Реновалесу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 75.
186. Письмо генералу О. Хиггинсу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 103.
187. Письмо генералу Сантандеру // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 98–99.
188. Письмо генералу Сантандеру // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 106–108.
189. Письмо генералу Сантандеру // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 149–152.
190. Письмо генералу Хосе Антонио Паэсу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 153.
191. Письмо генералу Хосе Антонио Паэсу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 138–139.
192. Письмо доктору Хосе Мануэлю Рестрепо // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 161.
193. Письмо доктору Эстанислао Вергаре // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 164–166.
194. Письмо каракасца гражданам Новой Гранады // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 21–27.

195. Письмо кардиналу Р. Сильве Энрикесу. 17 июля 1973 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 377.
196. Письмо Ленъяльверу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 104–105.
197. Письмо Луису Лопесу Мендесу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 72–74.
198. Письмо Педро Брисеньо Мендесу и его товарищам // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 70.
199. Письмо племяннику Анаклето Клементе // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 148.
200. Письмо полковнику Патрику Кэмпбеллу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 168–169.
201. Письмо президента республики доктора Сальвадора Альенде Генеральному секретарю Коммунистической партии Чили товарищу Луису Корвалану 2 января 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 258–260.
202. Письмо президенту Гаити Александру Петию // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 69.
203. Письмо Роберту Вильсону // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 167.
204. Письмо руководителям партий Народного единства 31 июля 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 308–316.
205. Письмо Сантандеру // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 121–124.
206. Письмо Симону Родригесу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 111–112.
207. Письмо Хоакину Ольмедо // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 126–128.
208. Письмо Хосе Хоакину Ольмедо // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 125.
209. Письмо Эстанислао Вергаре // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 163.
210. Письмо Эстебану Паласиосу // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 129.
211. Политическая конституция Мексиканских Соединенных Штатов 5 февраля 1917 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 85–87.

212. Политическая платформа коммунистической партии Уругвая. Монтевидео, август 1958 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 605–607.
213. Политический катехизис 1820 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 69–71.
214. Политическое положение в Бразилии после прихода к власти правительства Кубичека (Из доклада Генерального секретаря Центрального Комитета Коммунистической партии Бразилии Л.К. Престеса на пленуме ЦК в апреле 1957 г.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 575–576.
215. Положение Мексики в середине 50-х годов (Из статьи видного политического деятеля Мексики, председателя Конфедерации трудящихся Латинской Америки и лидера мелкобуржуазной Народной партии В. Ломбарде Толедано) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 600.
216. Положение собирателей каучука в Бразилии. Советский ученый-географ С.В. Калесник, совершивший в 1956 г. путешествие по Бразилии, описывает в своих путевых очерках организацию сбора каучука и условия жизни серингвейро (собирателей каучука) в экваториальных лесах бассейна Амазонки // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 577.
217. Послание 18 епископов «третьего мира» // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 181–186.
218. Послание министра иностранных дел Гватемалы председателю Совета Безопасности ООН. 18 июня 1954 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 582 – 584.
219. Послание Национальному конвенту в Оканье // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 154–160.
220. Послание президента Мексики М. Авила Камачо И. В. Сталину 7 января 1943 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 2. 1939–1945. – М., 1960. – С. 560.
221. Послание Учредительному конгрессу Боливии // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 140–147.
222. Послание Учредительному конгрессу Республики Колумбия // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 174–178.
223. Последнее обращение к чилийскому народу 11 сентября 1973 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 378.

224. Последовательно бороться за укрепление и консолидацию сотрудничества между развивающимися странами Речь на открытии VII Конференции глав государств и правительств неприсоединившихся стран в Дели. 7 марта 1983 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 419–444.
225. Приглашение правительствам Колумбии, Мексики, Рио-де-ла-Платы, Чили и Гватемалы принять участие в Панамском конгрессе // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 114–115.
226. Провозглашение гражданских прав индейцев // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 186.
227. Программа действий кубинских коммунистов. 3 августа 1933 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 559–561.
228. Рабочий класс располагает необходимыми силами, чтобы связать руки тем, кто стремится к гражданской войне. Выступление по национальной радиосети 28 февраля 1973 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 314–321.
229. Разгром фашизма создал новые условия для всего мира. Речь на торжественном собрании в Гаване, посвященном 30-й годовщине победы над фашизмом. 8 мая 1975 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 269–277.
230. Размышления о современном положении в Европе и Америке // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 43–44.
231. Размышления по поводу Панамского конгресса // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 137.
232. Революции четверть века. Выступление на торжественном митинге посвященном XXV годовщине победы Кубинской революции, присвоению почетного звания «Город-герой Республики Куба» и вручению ордена Антонио Масео городу Сантьяго-де-Куба. 1 января 1984 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 461–475.
233. Революционный подвиг кубинского народа. Речь па торжественном заседании Национальной ассамблеи народной власти, посвященном XX годовщине победы Кубинской революции. 1 января 1979 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 348–357.
234. Резолюция региональной конференции трудящихся сельского хозяйства стран Латинской Америки. Мехико, май 1951 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 564–568.
235. Рекабаррен Л. Э. Богачи и бедняки. Из лекции прочитанной в городе Ренго 3 сентября 1910 года в связи с празднованием 100-летия со дня независимости Чили // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 50–77.

236. Рекабаррен Л. Э. Заря социальной революции в Чили. Из речей в палате депутатов 15 и 16 июня 1921 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 103–142.
237. Рекабаррен Л. Э. Из речи в палате депутатов 6 мая 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 248–251.
238. Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – 263 с.
239. Рекабаррен Л. Э. Моя присяга. Из брошюры, опубликованной в 1910 году // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 29–49.
240. Рекабаррен Л. Э. Намечаемые политические реформы не дают никаких гарантий рабочему классу. Из речи в Палате депутатов, февраль 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 230–242.
241. Рекабаррен Л. Э. О закрытии школы на руднике Тольдо. Из речи в палате депутатов 8 мая 1924 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 252–262.
242. Рекабаррен Л. Э. Подлинная и лицемерная любовь к ближнему // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 110–112.
243. Рекабаррен Л. Э. Программа и устав социалистической партии. Опубликованный в октябре – ноябре 1912 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 78–91.
244. Рекабаррен Л. Э. Религиозный вопрос в профсоюзах // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 114–116.
245. Рекабаррен Л. Э. Религия, лишённая морали // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 113.
246. Рекабаррен Л. Э. Родина и патриотизм. Из лекции, прочитанной в городе Икинет 10 мая 1914 года // Рекабаррен Л. Э. Избранные статьи и речи. – М. : Политиздат, 1977. – С. 92–102.
247. Рекабаррен Л. Э. Церковь и ее учения // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 113–114.
248. Речь в Ангостуре // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 76–95.
249. Речь в Институте общественных и гуманитарных наук университета города Гвадалахары во время визита в Мексику 2 декабря 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 317–330.
250. Речь в конгрессе (Ангостура, 14 декабря 1819 года) // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 96–97.

251. Речь в конгрессе Колумбии в Боготе 30 августа 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 180–192.
252. Речь в Потоси 26 октября 1825 года, обращенная к товарищам по оружию и к аргентинской делегации во главе с генералом Альвеаром // Боливар С. Избранные произведения. Речи, статьи, письма, воззвания. (1812–1830 гг.). – М. : Наука, 1983. – С. 130.
253. Речь на XXV съезде радикальной партии 29 июля 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 168–179.
254. Речь на митинге в городе Ла Серена, посвященном открытию съезда Социалистической партии Чили 28 января 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 60–78.
255. Речь на митинге в городе Мачали 7 февраля 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 79–90.
256. Речь на митинге в день национализации меди в городе Ранкагуа 11 июля 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 146–167.
257. Речь на митинге в Сантьяго 1 мая 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 91–110.
258. Речь на митинге в Сантьяго 16 июня 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 134–145.
259. Речь на Национальном стадионе в Сантьяго 5 ноября 1970 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 25–40.
260. Речь на Национальном стадионе в Сантьяго в связи с окончанием визита в Чили премьер-министра Кубы Фиделя Кастро 4 декабря 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 244–257.
261. Речь на Национальном стадионе в Сантьяго в связи с первой годовщиной образования народного правительства 4 ноября 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 211–243.
262. Речь на сессии Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций 4 декабря 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 331–358.
263. Речь на совещании работников государственного аппарата 30 сентября 1971 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 193–210.
264. Речь на торжественном митинге на Национальном стадионе в Сантьяго, посвященном 50-летию Коммунистической партии Чили 8 января 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 261–271.
265. Речь на третьей сессии Конференции ООН по торговле и развитию (ЮНКТАД) в Сантьяго 13 апреля 1972 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 272–296.

266. Речь на церемонии приведения к присяге нового кабинета 9 августа 1973 г. // Альенде С. История принадлежит нам : Речи и статьи 1970–1973 гг. – М., 1974. – С. 363–369.
267. Рид Дж. Восставшая Мексика. Рассказы и очерки. Пер с исп. – М. : Госполитиздат, 1959. – 503 с.
268. Рока Б. Католики и коммунисты // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 143–146.
269. Роль и деятельность коммунистической партии Бразилии в послевоенный период (Из отчетного доклада Центрального Комитета Коммунистической партии Бразилии IV съезду партии в ноябре 1954 г.) (Докладчик – Генеральный секретарь ЦК Л.К. Престес) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 574.
270. Росалес Х. Наша рука, протянутая христианам. Коммунисты и религия // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 160–161.
271. Росалес Х. «Битва» в Пуэбле // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 212–219.
272. Русские дипломаты о войне за независимость в Латинской Америке : Публикация документов из Архива внешней политики России 1810–1826 гг. // Нова и новейшая история. – 1966. – № 1, 5.
273. Русские дипломаты о войне за независимость в Латинской Америке : Публикация документов из Архива внешней политики России 1810–1826 гг. // Нова и новейшая история. – 1966. – № 1, 5.
274. Свержение реакционной диктатуры Батисты (Из заявления Народно-социалистической партии Кубы). 1 января 1959 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 585–586.
275. Свержение фашистской диктатуры в Венесуэле в январе 1958 г. (Выступление члена Политбюро Центрального Комитета Коммунистической партии Венесуэлы Помпейо Маркеса на XXI съезде КПСС 2 февраля 1959 г.) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 581.
276. Сикейрос Д. А. Христианское искусство? // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 96–102.
277. Силва М. «Документ национальной конференции бразильского епископата» – определенный этап борьбы демократов // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 228–231.
278. Скажем «прощай» оружию. Выступление на XXXIV сессии Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций. 12 октября 1979 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 269–397.

279. Среднесуточная добыча нефти в странах Латинской Америки в 1926–1939 годах. Таблица // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 584.
280. Текст отречения узника инквизиции в испанских владениях Америки // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 40.
281. Товарная структура экспорта Бразилии в 1953–1956 гг. // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 574.
282. Ториэльо Г. Гватемала : революция и контрреволюция. Пер с исп.. – М. : Прогресс, 1983. – 251 с.
283. Ториэльо Гильермо. Битва за Гватемалу / Г. Ториэльо. - М. : [б. и.], 1956. – 300 с.
284. Торрес К. Лекция, прочитанная в помещении Баварского профсоюза в Боготе // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 165–180.
285. Третий Конгресс Конфедерации трудящихся Латинской Америки Мехико. 28 марта 1948 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 560–564.
286. Тринадцатый съезд Коммунистической партии Мексики (Из общей резолюции съезда). 27 - 31 мая 1960 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 603–604.
287. Устав Националистической Лиги Бразилии Рио-де-Жанейро. 24 апреля 1959 года (извлечение) // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 578–580.
288. Установление дипломатических отношений между Советским Союзом и Аргентинской Республикой (Советско-аргентинское коммюнике). 6 июня 1946 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 568.
289. Участие христиан в строительстве социализма в Чили. Заявление для прессы группы «80 священников» // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 245–246.
290. Фако Р. Церковь и государство в Бразилии // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 220–222.
291. Фидель Кастро Рус Первый секретарь ЦК Компартии Кубы Председатель Государственного совета и Совета Министров Республики Куба (Биографическая справка) // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 475–510.

292. Хиль Э. Портес Борьба государственной власти с духовенством в Мексике // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 94–95.
293. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. – Т. 1 (1640–1815). – М. : Соцэкгиз, 1963. – 767 с.
294. Хрестоматия по новой истории. В 3-х т. / Под ред. А.А. Губера, А.В. Ефимова. – Т. 2 (1815–1870). – М. : Соцэкгиз, 1965. – 783 с.
295. Чилийская католическая церковь и фашистские преследования. Написано в концлагере «Трес Аламос» в октябре–ноябре 1976 года // Корвалан Л. Нас ждут новые битвы. Избранные ст. и речи. – М. : Политиздат, 1978. – С. 403–412.
296. Число и площадь частновладельческих хозяйств в Мексике // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 601.
297. «Шестилетний план» в Мексике. Декабрь 1933 года // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах. – Т. 1. 1917–1939. Документы и материалы / Под ред. Б.Г. Гафурова. – М., 1960. – С. 563–567.
298. Эдуардо Мачадо. Нефть в Венесуэле. – М., 1960. – 84 с.
299. Эквадор. Доклад министра по делам культа Хосе Перальты Чрезвычайному конгрессу 1899 г. // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 134–142.
300. Эквадор. Меморандум поверенному в делах Ватикана (1898 г.) // Католицизм и свободомыслие в Латинской Америке в XVI–XX вв. : Документы и материалы / Отв. ред. И.Р. Григулевич. – М., 1980. – С. 117–131.
301. Экономическая стратегия революции. Выступление на первом национальном форуме по вопросам энергетики. 4 декабря 1984 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 475–510.
302. Экономическая экспансия американского империализма в странах Латинской Америки после Второй мировой войны // Хрестоматия по новейшей истории. В трёх томах / Под ред. Б.Г. Гафурова и др. – Т. 3. 1945–1961. – М., 1961. – С. 559.
303. Экономическое и социальное развитие Кубы Из Доклада ПК Коммунистической партии Кубы III съезду партии. 4 февраля 1986 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 545–558.
304. Это не революция, а разбойное нападение! Манифест, написанный через несколько часов после военного переворота. 10 марта 1952 года // Кастро Ф. Избранные произведения. 1952–1986. – М., 1986. – С. 3–5.

5.2. Література

1. Абреу Рамиро Х. Куба : канун революции / Рамиро Х. Абреу; Под ред. О.Т. Дарусенкова. – М., 1987. – 301 с.
2. Абреу Х.В. Это называлось НБ. (В 1948–1958 гг. тайная полиция в Венесуэле) / Х.В. Абреу; Пер с исп. – М. : Прогресс, 1968. – 223 с.

3. Аграрный капитализм в Латинской Америке: Тенденции 60 – 80-х гг. – М., 1990. – 183 с.
4. Алексеев В.А. Скромный кондотьер : Феномен Че Гевары / В.А. Алексеев. – М. : Политиздат, 1991. – 303 с.
5. Альперович М.С. Испанская Америка в борьбе за независимость / М.С. Альперович. – М. : Наука, 1971. – 222 с.
6. Альперович М.С. История Латинской Америки : с древнейших времен до начала XX века : Учебное пособие / М.С. Альперович. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
7. Альперович М.С. Революция и диктатура в Парагвае (1810–1840 гг.) / М.С. Альперович. – М. : Наука, 1975. – 392 с.
8. Альперович М.С. Рождение мексиканского государства / М.С. Альперович. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
9. Альперович М.С. Создание независимых государств в Латинской Америке (1804–1903) / М.С. Альперович. – М., 1966. – 243 с.
10. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. История Латинской Америки : С древнейших времен и до начала XX века / М.С. Альперович, Л.Ю. Слезкин. – М. : Высшая школа, 1991. – 285 с.
11. Альперович М.С., Слезкин Л.Ю. Новая история стран Латинской Америки : Учебное пособие / М.С. Альперович, Л.Ю. Слезкин. – М. : Высшая школа, 1970. – 384 с.
12. Амаду Ж. Луис Карлос Престес / Ж. Амаду. – М., 1951. – 310 с.
13. Андропова В.П. Колумбия : Церковь и общество / В.П. Андропова. – М. : Наука, 1970. – 232 с.
14. Андропова В.П. Церковь и просвещение в Латинской Америке / В.П. Андропова. – М. : Наука, 1972. – 119 с.
15. Антонов Ю.А. Бразилия : Армия и политика. Ист. очерк / Ю.А. Антонов. – М. : Наука, 1973. – 256 с.
16. Аргентина после Мальвин : кризис социально-экономической системы. – М. : Наука, 1987. – 188 с.
17. Аргентина : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М., 1980. – 336 с.
18. Бартли Р.Г. Лансдорф Г.И. и русско-бразильские отношения в первой трети XIX в. / Р.Г. Бартли, Г.И. Лансдорф // Латинская Америка. – 1976. – № 3. – С. 164–169.
19. Беленький А.Б. Разгром мексиканским народом иностранной интервенции (1861–1867 гг.) / А.Б. Беленький. – М. : Изд-во Акад. Наук СССР, 1959. – 155 с.
20. Бойко П.Н. Латинская Америка : экспансия империализма и кризис капиталистического пути развития / П.Н. Бойко. – М. : Наука, 1973. – 213 с.
21. Боливар в истории и политике: / К 200 летию со дня рождения борца за свободу латиноамериканского народа. – Ст., документы, материалы // Латинская Америка. – 1983. – № 7. – С. 6–144.
22. Боливия : тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1990. – 219 с.

23. Болховитинов Н.Н. Русско-американские отношения, 1815–1832 гг. / Н.Н. Болховитинов. – М. : Наука, 1975. – 626 с.
24. Болховитинов Н.Н. Становление русско-американских отношений, 1775–1815 / Н.Н. Болховитинов. – М. : Наука, 1966. – 639 с.
25. Бороздина Р.И. Аграрная реформа в Мексике / Р.И. Бороздина. – М. : Наука, 1976. – 163 с.
26. Бразилия: реформы и прогресс (структурные преобразования переходного периода в государствах-гигантах : опыт Бразилии и возможности его использования / Отв. ред. Глинкин А.Н. – М. : ИЛА РАН, 1997. – 215 с.
27. Бразилия : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М., 1983. – 367 с.
28. Булычев И.М. Никарагуанская революция / И.М. Булычев. – М., 1986. – 63 с.
29. Бушуев В.Г. Латинская Америка – США : революция и контрреволюция / В.Г. Бушуев. – М. : Международные отношения, 1987. – 276 с.
30. Венесуэла : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М., 1984. – 325 с.
31. Визгунова Ю.И. Рабочий класс в освободительном движении Мексики 60–80 год / Ю.И. Визгунова. – М.: Наука, 1989. – 143 с.
32. Визен Л.И. Хосе Марти. Хроника жизни повстанца / Л.И. Визен. – М. : Молодая гвардия, 1964. – 304 с.
33. Война за независимость в Латинской Америке (1810–1826 гг.). – М., 1964. – 324 с.
34. Волков А.В. Уругвай / А.В. Волков. – М. : Мысль, 1974. – 125 с.
35. Гавриков Ю.П. История изумрудной страны (история Колумбии) / Ю.П. Гавриков. – М. : Наука, 1985. – 125 с.
36. Гавриков Ю.П. Перу от инков до наших дней / Ю.П. Гавриков. – М. : Наука, 1977. – 135 с.
37. Галеанов Э. Вскрытые вены Латинской Америки / Э. Галеанов. – М. : Прогресс, 1986. – 398 с.
38. Галкина А.Д. Чили : Борьба за аграрную реформу / А.Д. Галкина. – М., 1972. – 215 с.
39. Гаранин Ф.А. Народный фронт в Чили. 1936–1941 гг. / Ф.А. Гаранин. – М., 1973.
40. Гвоздарев Б.И. Эволюция и кризис межамериканской системы / Б.И. Гвоздарев. – М., 1976.
41. Глинкин А.Н., Мартынов Б.Ф., Яковлев П.П. Эволюция латиноамериканской политики США. – М., 1982.
42. Глинкин А.Н. Новейшая история Бразилии (1939–1959 гг.) / А.Н. Глинкин. – М., 1961. – 403 с.
43. Глинкин А.Н. Современная Бразилия / А.Н. Глинкин. – М. : Знание, 1980. – 64 с.
44. Глинкин А.Н. Современная Бразилия / А.Н. Глинкин. – М., 1980. – 64 с.
45. Гонионский С.А. Гаитянская трагедия / С.А. Гонионский. – М. : Наука, 1974. – 162 с.

46. Гонионский С.А. Колумбия : Историко-этнографические очерки / С.А. Гонионский. – М. : Наука, 1973. – 382 с.
47. Гонионский С.А. Колумбия : Историко-этнографические очерки / С.А. Гонионский. – М., 1973.
48. Гонионский С.А. Латинская Америка и США 1939–1959 / С.А. Гонионский. – М. : Наука, 1960. – 383 с.
49. Гонионский С.А. Очерки Новейшей истории стран Латинской Америки. – М. : Просвещение, 1964. – 384 с.
50. Гонионский С.А. Сандино / С.А. Гонионский. – М. : Молодая гвардия, 1965. – 160 с.
51. Гончарова Т.В. «Амаута»: Издательская и публицистическая деятельность Х. К. Мариатеги / Т.В. Гончарова. – М. : Москомплекс, 1993. – 141 с.
52. Гончарова Т.В. Индеанизм : Идеология и политика. Боливия, Перу, Эквадор. 50-60-е годы XX века / Т. В. Гончарова. – М. : Наука, 1979. – 199 с.
53. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – Кн. 1. Роль европейского начала в цивилизационном процессе в Латинской Америке : Проблема соотношения универсального и локального. – М. : Б.и., 1995. – 145 с.
54. Гончарова Т.В., Стеценко А.К., Шемякин Я.Г. Универсальные ценности и цивилизационная специфика Латинской Америки : В 2-х кн. – Кн. 2. Неевропейские цивилизационные традиции и западный универсализм. – М. : Б.и., 1995. – 168 с.
55. Горохов Ю.П. Доминиканская республика и американский империализм / Ю.П. Горохов. – М., 1970. – 198 с.
56. Григорьян Ю. М. Германский империализм в Латинской Америке (1933–1945 гг.) / Ю.М. Григорьян. – М. : Наука, 1974. – 207 с.
57. Григулевич Й. Р. Крест и меч: Католическая церковь в Испанской Америке, XVI–XVIII вв. / Й.Р. Григулевич. – М. : Наука, 1977. – 295 с.
58. Григулевич Й. Р. Сикейрос / Й.Р. Григулевич. – М. : Искусство, 1980. – 248 с.
59. Григулевич Й. Р. Хосе Мартин – предвестник кубинской революции / Й.Р. Григулевич. – М. : Наука, 1979. – 286 с.
60. Гусев В.М. Горизонты свободы : Повесть о С. Боливаре (1810–1826 гг.) / В.М. Гусев. – М. : Политиздат, 1980. – 358 с.
61. Гусев В.М. Горизонты свободы: Повесть о С. Боливаре (1810–1826 гг.) / В.М. Гусев. – М. : Политиздат, 1980. – 358 с.
62. Дабагян Э.С. Венесуэла : кризис власти и феномен Уго Чавеса (генезис, эволюция, перспектива) / Э.С. Дабагян. – М., 2000. – 120 с.
63. Дабагян Э.С. Национал-реформизм в современной Венесуэле. Партия «Демократическое действие» : идеология и политика / Э.С. Дабагян. – М. : Наука, 1972. – 273 с.
64. Давыдов В.М. Латиноамериканская периферия мирового капитализма / В.М. Давыдов. – М., 1991. – 448 с.
65. Давыдов Ю.В. Южный крест (Повесть о капитане О.Е. Коцебу) / Ю.В. Давыдов. – М. : Географгиз, 1957. – 88 с.

66. Демушкина Е.В. Венесуэла после второй мировой войны 1945–1958 гг. – М., 1969. – 239 с.
67. Демушкина Е.В. Венесуэла после второй мировой войны. 1945–1958 гг. / Е.В. Демушкина. – М., 1969. – 239 с.
68. Диас Р. Х. Характер гватемальской революции: закат традиционной буржуазно-демократической революции/ Р.Х. Диас. – М. : Иностранная литература, 1962. – 351 с.
69. Дридзо А. Д. Этнокультурные процессы в Вест-Индии / А.Д. Дридзо. – Л. : Наука, 1978. – 224 с.
70. Ермаков Д.Н. Особенности исторического развития Аргентины в годы правления администрации Хуана Доминго де Перона : История, проблемы, итоги / Д.Н. Ермаков. – М., 1995.
71. Ермолаев В.И. Героическая эпопея народа : К столетию годовщины первой войны за независимость Кубы (1868–1878 гг.) / В.И. Ермолаев. – М., 1968. – 52 с.
72. Ермолаев В.И. Из истории рабочего и коммунистического движения в Латинской Америке / В.И. Ермолаев. – М. : Мысль, 1982. – 254 с.
73. Ермолаев В.И., Королев Ю.Н. Рекабаррен – великий гражданин Чили / В.И. Ермолаев, Ю.Н. Королев. – М. : Мысль, 1970. – 181 с.
74. Забелина Т.Ю., Сосновский А.А. Бразилия до и после «чуда» / Т.Ю. Забелина, А.А. Сосновский. – М. : Наука, 1986. – 171 с.
75. Зайцев Н.Г. Латинская Америка : Региональное сотрудничество и борьба за экономическую самостоятельность / Н.Г. Зайцев. – М. : Международная жизнь, 1977. – 184 с.
76. Зорина А.М. Из героического прошлого кубинского народа / А.М. Зорина. – М., 1961. – 304 с.
77. Зорина А.М. Рабочее движение на Кубе, 1850–1925 : От первых выступлений пролетариата до образования КП / А.М. Зорина. – М., 1975.
78. Зорина И.Н. Революция или реформа в Латинской Америке : Критика реформизма чилийской христианской демократии / А.М. Зорина. – М. : Наука, 1971. – 263 с.
79. Зубок Л.И. Экспансионистская политика США в начале XX века / Л.И. Зубок. – М., 1969. – 468 с.
80. Зуйков Г.Н. Социально-экономические предпосылки кубинской революции / Г.Н. Зуйков. – М. : Наука, 1980. – 168 с.
81. Ивановский З.В. Колумбия : Государство и гражданское общество : Опыт экономических реформ в условиях нестабильности / З.В. Ивановский. – М. : ИЛА РАН, 1997. – 293 с.
82. Ильина Н.Г. Колумбия : от колонии к независимости, 1781–1819 гг. / Н.Г. Ильина – М., 1976. – 326 с.
83. Ильина Н.Г. Политическая борьба в Колумбии (1946–1957 гг.) / Н.Г. Ильина. – М., 1968.
84. Интеграция в Западном полушарии на пороге XIX века. – М., 1999. – 300 с.
85. Историография нового времени стран Европы и Америки. – М. : Наука, 1967. – 670 с.

86. Историография новой и новейшей истории стран Европы и Америки. – М. : Наука, 1977. – 575 с.
87. История Латинской Америки. Доколумбова эпоха – 70-е годы XIX века. – М. : Наука, 1991. – 520 с.
88. История Латинской Америки. Т. 1. Доколумбова эпоха – 70-е гг. XIX века. М., 1991. – 520 с.
89. История Латинской Америки : 70-е годы 19 века – 1918 год / ред. Е. А. Ларин. – М. : Наука, 1993. – 512 с.
90. История Латинской Америки. 1918–1945. – М. : Наука, 1999. – 484 с.
91. История Латинской Америки. Вторая половина XX века / ред. Е. А. Ларин. – М. : Наука, 2004. – 607 с.
92. История международного рабочего и национально-освободительного движения / Н.Д. Боголюбова. – Ч. 1. (60 – 80-е гг. XVIII в. – 1917 гг.). – М. : Издательство ВППШ и АОН, 1962. – 648 с.
93. История Перу с древнейших времен до конца XX в. – М. : Наука, 2000. – 457 с.
94. Калмыков М.П. Диктатура Варгаса и бразильский рабочий класс (1930–1945) / М.П. Калмыков. – М. : Наука, 1981. – 230 с.
95. Калужская Т.Г. Боливия: тенденции социально-экономического развития / Т.Г. Калужская. – М. : Наука, 1979. – 224 с.
96. Капитализм в Латинской Америке : Очерки генезиса и кризиса / Отв. ред. Вольский В.В. – М.: Наука, 1983. – 414 с.
97. Караваев А.П. Капитализм в Бразилии : прошлое и настоящее / А.П. Караваев. – М. : Наука, 1987. – 196 с.
98. Квасов А.Г. Чилийские экономические реформы / А.Г. Квасов. – М., 1998. – 144 с.
99. Ковалев Е.В. Латинская Америка. Аграрные реформы и экономическое развитие / Е. В. Ковалев. – М., 1982. – 269 с.
100. Коваль Б.И. Бразилия вчера и сегодня / Б.И. Коваль. – М. : Наука, 1975. – 175 с.
101. Коваль Б.И. История бразильского пролетариата (1857–1967) / Б.И. Коваль. – М. : Наука, 1968. – 472 с.
102. Коваль Б.И. Латинская Америка революция и современность / Б.И. Коваль. – М. : Наука, 1981. – 198 с.
103. Коваль Б.И. Рабочее в Латинской Америке (1917–1959 гг.) / Б.И. Коваль. – М. : Наука, 1979. – 191 с.
104. Коваль Б.И. Революционный XX век / Б.И. Коваль. – М. : Мысль, 1987. – 542 с.
105. Ковальская А.С. На пути к свободе. (Борьба за независимость народов колоний и зависимых территорий Западного полушария после второй мировой войны) / А. С. Ковальская. – М., 1973. – 170 с.
106. Колумбия : Тенденции экономического и социального развития / Отв. ред. Зубрицкий Ю.А. – М. : Наука, 1986. – 304 с.
107. Комаров К.В. Аграрный вопрос и война за независимость Аргентины / К.В. Комаров. – М., 1988. – 158 с.

108. Коминтерн и Латинская Америка : Сборник документов. – М. : Наука, 1998. – 396 с.
109. Комиссаров Б.Н. Григорий Иванович Лансдорф, 1774–1852. – Л. : Политиздат, 1975. – 124 с.
110. Комиссаров Б.Н. Русские источники по истории Бразилии первой трети XIX века / Б.Н. Комиссаров. – Ленинград : Изд-во ЛГУ, 1977. – 168 с.
111. Комиссаров Б.Н. Становление русско-бразильских отношений / Б.Н. Комиссаров // Новая и новейшая история. – 1982. – № 1. – С. 39–55.
112. Королев Ю.Н. Чили : проблемы единства демократических и антиимпериалистических сил. (1956–1970-е гг.) / Ю.Н. Королев. – М., 1973. – 199 с.
113. Королев Ю.Н. Чилийская революция : проблемы и дискуссии / Ю.Н. Королев. – М. : Мысль, 1982. – 239 с.
114. Королев Ю.Н., Кудачкин М.Ф. Латинская Америка : революции XX в. / Ю.Н. Королев, М.Ф. Кудачкин. – М. : Политиздат, 1986. – 349 с.
115. Косарев Е. А. Экономическая интеграция Латинской Америки и США / Е.А. Косарев. – М., 1979. – 231 с.
116. Кремер Т.И. Доминиканская республика : очерк политической истории (60 – 70-е гг.) / Т.И. Кремер. – М., 1980. – 119 с.
117. Кузьмищев В.А. У истоков общественной мысли Перу / В.А. Кузьмищев. – М. : Наука, 1979. – 383 с.
118. Культура Аргентины. Сб. ст. / Под ред. В.А. Кузьминцева. – М. : Наука, 1977. – 367 с.
119. Культура Бразилии. Сб. ст. / Под ред. В.А. Кузьминцева. – М. : Наука, 1981. – 272 с.
120. Культура Венесуэлы. Сб. ст. / Под ред. В.А. Кузьминцева. – М. : Наука, 1984. – 248 с.
121. Культура Колумбии. Сб. ст. / Под ред. В.А. Кузьминцева. – М. : Наука, 1974. – 335 с.
122. Культура Кубы. Сб. ст. / Под ред. В.А. Кузьминцева. – М. : Наука, 1979. – 335 с.
123. Культура Латинской Америки : Энциклопедия / РАН, Ин-т Латин. Америки; [отв. ред. П. А. Пичугин]. – М. : РОССПЭН, 2000. – 742 с.
124. Культура Мексики. Сб. ст. / Под ред. В.А. Кузьминцева. – М. : Наука, 1980. – 302 с.
125. Культура Перу. Сб. ст. / Под ред. В.А. Кузьминцева. – М. : Наука, 1975. – 379 с.
126. Кутейщикова В.Н. Боливар : художник действия и слова К 200-летию со дня рождения С. Боливара // Латинская Америка. – 1983. – № 11. – С. 28–45.
127. Кутейщикова Е.Н., Тертерян И.А. Концепции историко-культурной самобытности Латинской Америки / Е.Н. Кутейщикова, И.А. Тертерян. – М., 1978.
128. Куэнка Э. Военные в Аргентине / Э. Куэнка. – М., 1973. – 86 с.
129. Лаврецкий И. Р. Сальвадор Альенде / И.Р. Лаврецкий. – М., 1975. – 288 с.

130. Лаврецкий И.Р. Боливар (1783–1830) / И.Р. Лаврецкий. – М. : Молодая гвардия, 1981. – 221 с.
131. Лаврецкий И.Р. Миранда (1750–1816) / И.Р. Лаврецкий. – М. : Молодая гвардия, 1965. – 272 с.
132. Лаврецкий И.Р. Панчо-Вилья / И.Р. Лаврецкий. – М., 1962. – 255 с.
133. Лавров Н.М. Мексиканская революция 1910–1917 / Н. М. Лавров. – М., 1972. – 289 с.
134. Лавров Н.М., Сомин Н.И. Национально-освободительное движение народов Америки в конце XVIII – начале XIX века / Н. М. Лавров, Н. И. Сомин. – М. : Просвещение, 1957. – 236 с.
135. Ларин Е.А. Куба конца XVIII – первой трети XIX века / Е.А. Ларин. – М., 1989. – 272 с.
136. Ларин Е.А. Повстанческая армия в Кубинской революции (декабрь 1956 – январь 1959) / Е.А. Ларин. – М., 1977. – 280 с.
137. Латинская Америка : Структурная перестройка хозяйства. – М. : ИЛА РАН, 1994. – 239 с.
138. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 1. А – К. – М., 1980. – 575 с.
139. Латинская Америка : Энциклопедический справочник. – В 2-х т. – Т. 2. К – Я. – М., 1981. – 656 с.
140. Латинская Америка в 80-х гг. Страны южного конуса : Современное положение и перспективы развития. – М., 1989. – 176 с.
141. Латинская Америка в борьбе за свою подлинную независимость : Материалы встречи, Гавана 4–7 сентября 1981 г. – М. : Прогресс, 1985. – 139 с.
142. Латинская Америка в международных отношениях XX век: В 2 т. Т. 1 / Глинкин А.Н., Мартынов Б.Ф., Сизоненко А.И. и др. – М.: Наука, 1988. – 285 с.
143. Латинская Америка в международных отношениях XX век : В 2 т. – Т. 2 / Глинкин А.Н., Матлина А.А. и др. – М. : Наука, 1988. – 348 с.
144. Латинская Америка в прошлом и настоящем. Сб. ст. по экономике, истории и культуре стран Латинской Америке. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 464 с.
145. Латинская Америка в советских исследованиях / Отв ред. А.И. Сизоненко. – М., 1976. – 113 с.
146. Латинская Америка в цифрах. – М. : Наука, 1979. – 216 с.
147. Латинская Америка в цифрах. – М. : Наука, 1989. – 204 с.
148. Латинская Америка и Карибы : политические институты и процессы / Отв. ред. Ивановский З.В. – М., 2000. – 447 с.
149. Латинская Америка : Структурная перестройка хозяйства. – М.. 1994. – 239 с.
150. Латинская Америка: Что принесли неолиберальные преобразования? Зарубежный опыт рыночных реформ. – Кн.1 / Бобровников А.В., Мазин А.В., Романова З.И., Шереметьев И.К. – М. : Ин-т Латинской Америки, 1997. – 269 с.

151. Ле Риверенд Х. Кубинская республика. Зависимость и революция. – М., 1970. – 255 с.
152. Леонов Н.С. Очерки новой и новейшей истории стран Центральной Америки / Н.С. Леонов. – М. : Мысль, 1975. – 325 с.
153. Леонов Н.С., Бородаев В.А. Фидель Кастро : Политическая биография / Н.С. Леонов, В.А. Бородаев. – М., 1999. – 340 с.
154. Линч Дж. Революции в испанской Америке (1808–1826) / Дж. Линч. – М. : Прогресс, 1979. – 404 с.
155. Мальвины. Колониальная война XX в. – М., 1984. – 193 с.
156. Манизер Г.Г. Экспедиция академика Г.И. Лангсдорфа в Бразилию (1821–1828 гг.) / Г.Г. Манизер. – М. : ОГИЗ, 1948. – 177 с.
157. Марчук Н.Н. Борьба за независимость в Латинской Америке в конце XVIII – начале XIX в. / Н.Н. Марчук. – М. : Наука, 1988. – 90 с.
158. Матлина А.А. Латинская Америка в меняющемся мире / А.А. Матлина. – М., 1992. – 248 с.
159. Мексика : капитализм и общество. Противоречия развития / Отв. ред. : Лапшев Е.Г., Шереметьев И.К. – М. : Наука, 1990. – 191 с.
160. Мексика : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1983. – 389 с.
161. Мексика : Капитализм и общество. Противоречия развития. – М., 1990. – 191 с.
162. Мерин Б.М. Революция и контрреволюция в Латинской Америке / Б.М. Мерин. – М. : Политиздат, 1977. – 78 с.
163. Мерин Б.М. Центральная Америка. Проблемы социально-политического развития / Б.М. Мерин. – М., 1973. – 158 с.
164. Мирошевский В.М. Освободительные движения в американских колониях Испании от их завоевания до войны за независимость (1492–1810 гг.) / В.М. Мирошевский. – М., 1946. – 156 с.
165. Москаленко А.П. Пуэрто-Рико и США / А.П. Москаленко. – М. : Наука, 1974. – 207 с.
166. Надра Ф. Сан-Мартин. Варела А. Гуэмес / Ф. Надра. – М. : Молодая гвардия, 1981. – 206 с.
167. Народы Америки / Под ред. А.В. Ефимова, С.А. Токарева. – М., 1959. – 648 с.
168. Нации Латинской Америки : Формирование. Развитие. Сб. ст. / Под ред. А.Д. Ефимова. – М., 1964. – 444 с.
169. Национализм в Латинской Америке. Политические и идеологические течения. – М. : Наука, 1976. – 368 с.
170. Никифоров Б.С. Куба : крах буржуазных политических партий (1945–1958 гг.) / Б.С. Никифоров. – М. : Наука, 1973. – 415 с.
171. Нитобург Э.Л. Похищение жемчужины. Полтора века экспансионистской политики США на Кубе / Э.Л. Нитобург. – М., 1968. – 232 с.
172. Окунева Л.С. Политическая Мысль современной Бразилии : Теории развития модернизации демократии: В 2-кн. – М., 1994. – Кн. 1. – 171 с.

173. Окунева Л.С. Политическая Мысль современной Бразилии : Теории развития модернизации демократии: В 2-кн. – М., 1994. – Кн. 2. – 373 с.
174. Окунева М.А. Рабочий класс в Кубинской революции / Л.С. Окунева. – М., 1985. – 153 с.
175. Островский В.И. Макроэкономические аспекты развития рыночной экономики : Опыт Чили (1973–1990 гг.) / В.И. Островский. – М., 1997. – 169 с.
176. Очерки истории Аргентины / В.И. Ермолаев. – М. : Соцэкгиз, 1961. – 573 с.
177. Очерки истории Бразилии. – М. : Соцэкгиз, 1962. – 569 с.
178. Очерки истории Кубы / Н.М. Лавров. – М. : Наука, 1978. – 603 с.
179. Очерки истории Чили. – М., 1967. – 530 с.
180. Очерки новой и новейшей истории Мексики. 1810–1945 / под ред. М.С. Альперовича и Н.М. Лаврова. – М. : Соцэкгиз, 1960. – 511 с.
181. Паркс Г. История Мексики / Г. Паркс. – М. : Издательство иностранной литературы, 1949. – 374 с.
182. Пасо Л. Исторические корни аргентинской независимости (XIX в.) / Л. Пасо. – М. : Прогресс, 1981. – 192 с.
183. Перу : Социально-экономическое и политическое развитие (1968–1980). – М. : Наука, 1982. – 286 с.
184. Пестковская Е. С. Эволюция классовой структуры Мексики в период стабильного развития (40 – 60-е гг. XX в.) / Е.С. Пестковская. – М. : Наука, 1979. – 134 с.
185. Пинтос Ф. Р. Батлье и процесс исторического развития Уругвая / Ф.Р. Пинтос; пер. с исп. Г.П. Папоровой, Ю.В. Дашкевича. – М. : Иностран. лит., 1962. – 159 с.
186. Пинтос Ф.Р. Хосе Артигас : (1764–1850) / Ф.Р. Пинтос; пер. с исп. Ю.В. Дашкевича, вступ. статья В.Г. Корионова. – М. : Прогресс, 1964. – 114 с.
187. Погосов Ю.В. Мелья / Ю.В. Погосов. – М., 1968. – 144 с.
188. Подвиг Симона Боливара / Отв. ред. Ю.А. Зубрицкий. – М. : ИЛА, 1982. – 126 с.
189. Политическая система общества в Латинской Америке. – М. : Наука, 1982. – 480 с.
190. Политические деятели античности, средневековья и нового времени: Индивидуальные и социально-типичные черты. Межвузовский сб. – Л. : ЛГУ, 1983. – 121 с.
191. Поскониная Л.С. Латинская Америка : критика леворадикальных концепций. – М. : Наука, 1988. – 175 с.
192. Потокова Н.В. Агрессия США против Мексики 1846–1848 / Н.В. Потокова. – М., 1962. – 140 с.
193. Пребиш Р. Периферийный капитализм. Есть ли ему альтернатива? / Р. Пребиш. – М., 1992. – 337 с.
194. Проблемы истории и историографии международных отношений в XIX–XX вв. / Редкол. В.К. Фураев. – Л. : ЛГПИ, 1979. – 132 с.

195. Путь революционера. Жизнь и деятельность чилийского коммуниста Рикардо Фонсека. – М. : Госполитиздат, 1957. – 248 с.
196. Райнер С. Эвита : Подлинная жизнь Эвы Перон / С. Райнер. – Смоленск, 1998. – 323 с.
197. Рафа Н.К. Крестьянство в кубинской революции / Н.К. Рафа. – М. : Наука, 1974. – 118 с.
198. Ревуненков В.Г. История стран Латинской Америки в новейшее время / В.Г. Ревуненков. – М. : Высшая школа, 1963. – 458 с.
199. Романова З.И. Развитие капитализма в Аргентине / З.И. Романова. – М. : Наука, 1985. – 287 с.
200. Российско-кубинские и советско-кубинские связи XVIII–XX вв. – М. : Наука, 1975. – 351 с.
201. Самаркина И.К. Община в Перу / И.К. Самаркина. – М. : Наука, 1974. – 250 с.
202. Сандинистская революция : Опыт и проблемы. – М., 1989.
203. Сашин Г. З. Боливия: Очерк новейшей истории / Г.З. Сашин. – М. : Мысль, 1976. – 278 с.
204. Сеа Л. Философия американской истории. Судьбы Латинской Америки / Л. Сеа. / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1984. – 352 с.
205. Семенов С.И. Христианская демократия и революционный процесс в Латинской Америке / С.И. Семенов. – М. : Наука, 1971. – 301 с.
206. Сизоненко А.И. Непроторенными путями : первые советские дипломаты и ученые в Латинской Америке / А.И. Сизоненко. – М. : Наука, 1988. – 100 с.
207. Сизоненко А.И. Советский Союз и Латинская Америка 50 лет / А.И. Сизоненко. – М. : Международные отношения, 1974. – 97 с.
208. Сизоненко А.И. Становление отношений СССР со странами Латинской Америки (1917–1945 гг.) / А.И. Сизоненко. – М. : Наука, 1981. – 199 с.
209. Симон Боливар: История и современность / Отв. ред. А.Ф. Шульговский. – М., 1986. – 296 с.
210. Сімон Болівар // Франко І. Я. Зібрання творів. У 50-ти т. – Т. 47. – К.: Наукова думка, 1986. – С. 339–352.
211. Скрипникова Л.В. От колонии к суверенитету: Из истории освободительной борьбы Карибских колоний Англии (XVII–XX) / Л.В. Скрипникова. – М. : Мысль, 1985. – 174 с.
212. Слезкин Л.Ю. Земля Святого Креста. Открытие и завоевание Бразилии / Л.Ю. Слезкин. – М. : Наука, 1970. – 159 с.
213. Слезкин Л.Ю. Легенда, утопия, быль в ранней американской истории / Л.Ю. Слезкин. – М. : Наука, 1981. – 160 с.
214. Слезкин Л.Ю. О солидарности русской общественности с патриотами Латинской Америки / Л.Ю. Слезкин // Новая и новейшая история. – 1960. – № 4. – С. 71–80.
215. Слезкин Л.Ю. Россия и война за независимость в испанской Америке / Л.Ю. Слезкин. – М., 1964. – 383 с.
216. Советская латиноамериканистика, 1961–1986 / Отв. ред. В.В. Вольский. – М., 1986. – 290 с.

217. Современная Аргентина : Вопросы экономики, политики, идеологии. – М., 1986. – 291 с.
218. Современные идеологические течения в Латинской Америке. – М. : Наука, 1983. – 352 с.
219. Созина С.А. Тупак Амару – великий индейский повстанец, 1738–1781 / С.А. Созина. – М. : Наука, 1979. – 167 с.
220. Соколов А.А. Рабочее движение Мексики (1917–1929) / А.А. Соколов. – М., 1978. – 263 с.
221. Соколова З.И. Опыт организации крестьянских масс на Кубе. 1961–1967 гг. / З.И. Соколова. – М., 1973. – 75 с.
222. Социальные сдвиги в Латинской Америке. – М., 1986. – 224 .
223. СССР и Латинская Америка, 1917 – 1967 / Отв. ред. В.В. Вольский. – М., 1967. – 214 с.
224. Страны Карибского бассейна : Тенденции экономического и социально-политического развития / Отв. ред. Вольский В.В. – М. : Наука, 1985. – 349 с.
225. Страны Латинской Америки. Политико-экономический справочник. – М. : Политиздат, 1969. – 287 с.
226. Страны Центральной Америки : Тенденции экономического и социально-политического развития. – М. : Наука, 1986. – 335 с.
227. Строганов А.И. Борьба за единый рабочий и народный фронт в аргентине в 1933 – 1936 гг. / А.И. Строганов. – М., 1969. – 172 с.
228. Строганов А.И. Латинская Америка в XX веке : Пособие для вузов / А.И. Строганов. – М. : Дрофа, 2002. – 416 с.
229. Строганов А.И. Новейшая история стран Латинской Америки / А.И. Строганов. – М. : Высшая школа, 1995. – 415 с.
230. Строганов А.И. Особенности развития капитализма в Аргентине (XIX–XX вв.) / А.И. Строганов // Латинская Америка. – 1984. – № 5.
231. Строганова Е.Д. Рабочее движение Аргентины в 60-е гг. / А.И. Строганов. – М., 1975. – 238 с.
232. Сударев В.П. Взаимность и конфликт интересов : США и Латинская Америка (вторая половина XX в.) / В.П. Сударев. – М. : ИЛА, 2000. – 357 с.
233. Сударев В.П. Взаимность и конфликт интересов : США и Латинская Америка (вторая половина XX в.) / В.П. Сударев. – М., 2000. – 360 с.
234. Сухомлинов Б.Ф. Об установлении русско-бразильских отношений // Новая и новейшая история. – 1965. – № 2. – С. 89–96.
235. Табарес дель Реаль Х.Л. Кубинская революция 30-х годов, ее последние 2 года / Х.Л. Табарес дель Реаль. – М., 1974.
236. Ткаченко В.А. Россия – Перу : Формирование отношений в переходной период / В.А. Ткаченко. – М., 1998. – 267 с.
237. Томас А.Б. История Латинской Америки / А.Б. Томас. – М., 1960. – 648 с.
238. Ториэльо Г Гватемала : революция и контрреволюция / Пер. с исп. – М. : Прогресс, 1956. – 251 с.
239. Уроки Чили. – М., 1977. – 407.
240. Фадеев Ю.А. Революция контрреволюция в Боливии / Ю.А. Фадеев. – М., 1969. – 167.

241. Фонер Ф.С. История Кубы и ее отношений с США, 1492–1895. От завоевания Кубы до «Эскалеры» (XV–XIX вв.) / Ф.С. Фонер. – М. : Изд-во ин. лит., 1963. – 303 с.
242. Фостер У. Очерк политической истории Америки / У. Фостер. – М. : Иниздат, 1955. – 918 с.
243. Фрей Э. М. Будущее Чили внушает мне надежду : Избр. произведения / Э.М. Фрей. – М., 1998. – 298 с.
244. Харитонов В.А. Парагвай : военно-полицейская диктатура и политическая борьба / В.А. Харитонов. – М., 1970. – 200 с.
245. Хачатуров К. А. Латиноамериканские уроки для истории / К. А. Хачатуров. – М. : Междунар. отношения, 1999. – 400 с.
246. Хачатуров К.А. Идеологическая экспансия США в Латинской Америке. Доктрины, формы, метод пропаганды США / К. А. Хачатуров. – М., 1978. – 263 с.
247. Хенкин С.М. Мелкобуржуазная демократия в Бразилии : 20–30 гг. XX в. / С.М. Хенкин. – М., 1985. – 173 с.
248. Хосе де Сан-Мартин // Латинская Америка. – 1984. – № 10. – С. 115.
249. Центральноамериканский конфликт : От противоборства к урегулированию. – М., 1992. – 204 .
250. Чили : От диктатуры к демократии. – М., 1991. – 181 с.
251. Чистякова Е.В. Контакты России с народами Латинской Америки (до XIX в.) / Е.В. Чистякова. – М., 1987.
252. Шейнбаум Л.С. Формирование аргентинского этноса / Л.С. Шейнбаум. – М., 1961. – 168 .
253. Шемякин Я.Г. Европа и Латинская Америка взаимодействие цивилизаций в контексте всемирной истории / Я.Г. Шемякин. – М., 2001. – 391 с.
254. Шемякин Я.Г. Латинская Америка : традиции и современность / Я.Г. Шемякин. – М., 1987. – 192 с.
255. Шульговский А.Ф. Армия и политика в Латинской Америке / А.Ф. Шульговский. – М., 1979. – 566 с.
256. Шульговский А.Ф. Мексика на крутом повороте своей истории / А.Ф. Шульговский. – М., 1967. – 348 с.
257. Щелчков А. У истоков боливийского социализма : судьба Тристана Марофа // Новая и новейшая история. – 2000. – № 5. – С. 30–44.
258. Щелчков А.А. Режим «государственного социализма» в Боливии: 1936–1939 / А.А. Щелчков. – М. : Наука, 2001. – 391 с.
259. Янчук И.И. Политика США в Латинской Америке (1918–1928) / И.И. Янчук. – М., 1982. – 344 с.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Abya Yala Net, Indigenous issues in Latin America on NativeWeb [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://abyayala.nativeweb.org/>
2. America's secret war (relating the CIA's support of the Nicaraguan contras to the crack sales in the US) [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.thirdworldtraveler.com/CIA/secret_war.html

3. Amnesty International Pinochet Page AI's site documenting Pinochet's human rights abuses [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.amnesty.org/en/library/intcam/pinochet>
4. Andean Information Network [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://ain-bolivia.org/>
5. Andes Expedition: Searching for Inca Secrets, from National Geographic [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://travel.nationalgeographic.com/travel/countries/peru-guide/>
6. Center for Latin American Studies [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.clas.berkeley.edu/> - Center for Latin American Studies, University of California
7. Centre for Research on Latin America and the Caribbean [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.yorku.ca/cerlac/> - Centre for Research on Latin America and the Caribbean
8. Chile Archive Special Archive articles showing how the Guardian reported the coup in Chile in 1973 [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.amnesty.org/en/library/intcam/pinochet>
9. Ciberayllu, an electronic journal in Spanish on Andean culture [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.ciberayllu.org/>
10. Guaman Poma – El primer Nueva corónica y buen gobierno, a 1200-page letter from a native of the Andes to King Philip III of Spain [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.kb.dk/permalink/2006/poma/info/es/frontpage.htm>
11. HAPI Online (Hispanic American Periodicals Index) [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://hapi.gseis.ucla.edu/web/index.php?token=7b759963ca2bf88ce4635fe8c188411b>
12. Hispanic American Historical Review [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.hahr.pitt.edu/> – Hispanic American Historical Review
13. HLAS Online (Handbook of Latin American Studies) [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://lcweb2.loc.gov/hlas/>
14. Institute of Latin American [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://ilas.columbia.edu/> - Institute of Latin American Studies Columbia University
15. Internet Resources for Latin America [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://nmsu.libguides.com/border>
16. Latin American Studies on DMOZ's Open Directory Project [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://www.dmoz.org/Science/Social_Sciences/Area_Studies/Latin_American_Studies/
17. Luso-Brazilian Review [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://uwpres.wisc.edu/journals/journals/lbr.html> - Luso-Brazilian Review
18. Memoria Viva Archivo electronico de las violaciones de los Derechos Humanos durante la Dictadura en Chile [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.memoriaviva.com/>
19. Peter Kornbluh, Chile and the United States: Declassified Documents Relating to the Military Coup, September 11, 1973, National Security Archive Electronic Briefing Book No. 8. [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB8/nsaebb8i.htm>

20. The Sandino Rebellion (A documentary history of Nicaragua, 1927–1934) [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.sandinorebellion.com/>
21. The Vanished Gallery, about desaparecidos (disappeared people) from Argentina's dirty war [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.yendor.com/vanished/>
22. This is an excellent source of primary source materials documenting the role of the United States in Chilean affairs [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://colombiajournal.org/>
23. UT-LANIC, University of Texas -- Latin American Network Information Center [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://lanic.utexas.edu/>
24. Ацтеки [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://www.mesoamerica.ru/Indians/aztec_history.html
25. Государство инков. История [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://www.mesoamerica.ru/indians/south/inca_history.html
26. Журнал «Латинская Америка» [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.ilaran.ru/?n=39>
27. Институт Латинской Америки Российской Академии наук (ИЛА РАН) [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.ilaran.ru/?n=2&r=3956>
28. Испания и испанский мир: география, история, лингвистика и культура [Электронный ресурс]. – Режим доступа [http://openlibrary.org/b/OL2777307M/Guía_de_Centros_de_Estudios_Iberoamericanos - Guía de Centros de Estudios Iberoamericanos](http://openlibrary.org/b/OL2777307M/Guía_de_Centros_de_Estudios_Iberoamericanos_-_Guía_de_Centros_de_Estudios_Iberoamericanos)
29. История и будущее Латинской Америки [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://iberoamerica.livejournal.com/>
30. История и культура [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.istorio.net/kolonii-evropejskix-gosudarstv/>
31. Латинская Америка <http://latinskaya-america.ru/>
32. Латинская Америка. История. Персоны. Карты [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://kuchma.from.ru.com/sp/gente/index.html>
33. Майя [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.mesoamerica.ru/indians/maya/city.html>
34. Марчук Н.Н. Курс лекций: История Латинской Америки с древнейших времён до начала XX века для студентов специальности Международные отношения [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/8332>
35. Месоамерика глазами русских первопроходцев [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.mesoamerica.ru/>
36. Мир индейцев. История, культура, мифология, фотографии, фильмы [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://www.indiansworld.org/istoriya.html-1#.U4o2gHJ_t8E
37. Освободительная борьба народов Латинской Америки [Электронный ресурс]. – Режим доступа [http://vsemirnaya-istoriya.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=647: osvoboditelnaya-borba-narodov-latinskoj-ameriki&catid=88:istoriya-latinskoj-ameriki&Itemid=28](http://vsemirnaya-istoriya.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=647:osvoboditelnaya-borba-narodov-latinskoj-ameriki&catid=88:istoriya-latinskoj-ameriki&Itemid=28)
38. Центр Иберийских исследований [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.ilaran.ru/?n=91>

5.4. Основні поняття і терміни

1. «Віоленсія» – термін, що увійшов в Колумбії для позначення обстановки насильства і терору, що панували в країні в другій половині ХХ ст.
2. «Гачупіни», «чапетони» – презирливе прізвисько уродженців Іспанії в ХVІ – початку ХІХ ст., які брали участь у діяльності органів іспанської колоніальної адміністрації.
3. «Індії» – географічний термін, який використовувався в офіційних іспанських документах стосовно своїх материковим володінь в Америці.
4. «Лісові негри» – нащадки втікачів негрів-рабів, а також негри, які пішли в ліси після скасування рабства. (Сурінам, Французька Гвіана).
5. Агрегадо – наймит в Аргентині, Бразилії.
6. Айлью – назва індіанської громади в Болівії, Перу, Еквадорі, що виникла в доінкський період і засновані на колективній праці.
7. Айлью – назва індіанської громади в Болівії, Перу, Еквадору, що виникла в доінкський період і заснованої на колективній праці.
8. Аймара – один з найбільших індіанських народів Південної Америки (частина Болівії, Перу, Чилі).
9. Айні, Айни – колективна праця індіанців-членів громади і спільний розподіл врожаю.
10. Аккультурація – термін для позначення процесів взаємовпливу культур, сприйняття одним народом культури інших народів повністю або частково.
11. Алабанса – один з найбільш поширених в Латинській Америці жанрів релігійних пісень, занесений з Іспанії в період конквісти і колонізації.
12. Альегадо – назва селянина-суборендаря в Перу або найманого робітника в Еквадорі.
13. Алькабала – податок на торговельні угоди в Іспанії та її колоніях в Латинській Америці в другій половині ХVІ – початку ХІХ ст.
14. Алькальд – голова органів самоврядування (мер) в Іспанії та більшості держав Латинської Америки. Виконував також деякі судово-адміністративні функції.
15. Амазонія – природна область в Південній Америці, в басейні річки Амазонки.
16. Ампаро – система судового розгляду спорів в Мексиці, які пов'язані з діями влади, що порушують права людини, а також спорів, що виникають з приводу дій федеральних властей, які порушують права штатів.
17. Анархо-синдикалізм у Латинській Америці – дрібнобуржуазний ідейний і політичний рух в робочому русі наприкінці ХІХ – початку ХХ ст.
18. Апризм – буржуазно-реформістський ідеологічний та політичний рух в Перу.
19. Аудієнсії – адміністративно-судові колегії в іспанських колоніальних володіннях (ХVІ – початок ХІХ ст.). Володіли консультативними функціями. Перебувала під юрисдикцією кожної аудієнсії територія становила певну адміністративну одиницю, кордони якої в деяких випадках співпадали з межами відповідних генерал-капітанств.

20. Афрохристиянські культури – синкретичні культури, що поєднують елементи різних африканських релігій і вірувань із елементами католицизму (вудизм, сантерія, кандомбле).
21. Аюнтамьєнто (кабильдо) – органи міського самоврядування в іспанських колоніальних володіннях в XVI – початку XIX ст. Вони відали фінансами, питаннями благоустрою, вели розбір дрібних кримінальних та цивільних справ. Їх діяльність перебувала під контролем колоніальної адміністрації.
22. Бароко креольське – історично перший відзначений рисами регіонального своєрідності стиль у мистецтві Латинської Америки. Особливо яскраво проявився в літературі, архітектурі та образотворчому мистецтві.
23. Батльїзм – буржуазно-реформістська течія в Уругваї, яка виступає за радикальні соціально-економічні перетворення, за зміцнення економічної і політичної позиції національної буржуазії.
24. Брасеро – назва наймита у Мексиці, найманого для сезонних сільськогосподарських робіт.
25. Віце-королівство – адміністративно-територіальна одиниця в іспанських колоніальних володіннях, що знаходилася під управлінням віце-королів, безпосередньо підпорядкованих королю Іспанії в XVI–XIX ст. Віце-королівство Нова Іспанія (1535), Перу (1542), Нова Гранада (1718–1723, і з 1739 р.), Ла Плата (1776). Усі віце-королівства були ліквідовані під час війни за незалежність іспанських колоній.
26. Волунтаріо – безземельний селянин в Чилі (до аграрної реформи 1970 р.). Працював на поміщика за гроші та натуральну плату.
27. Вуду (воду) – синкретичний культ негрів Гаїті, що поєднує східноафриканські релігії та вірування з елементами католицизму.
28. Генерал-капітанство – політико-адміністративна одиниця в іспанських колоніальних володіннях. Існувало чотири генерал-капітанства: Гватемала, Венесуела, Чилі і Куба. Номінально входили до складу того чи іншого віце-королівства, але фактично підпорядковувалися безпосередньо метрополії.
29. Герілья – назва партизанської війни в Латинській Америці
30. Гранха - тваринницьке або рослинницьке господарство, різне за розміром і спеціалізації (фінка, Фундо, перед).
31. Грінго – презирлива кличка північноамериканців в Латинській Америці.
32. Гуано - природні продукти розкладання посліду морських птахів – чайок, бакланів, і кажанів. Використовується як азотне і фосфорне добриво.
33. Гуаро – міцний алкогольний напій з цукрової тростини в Центральній Америці.
34. Гуахіра – кубинський креольський пісенний жанр.
35. Десаррольїзм – буржуазно-реформістська націоналістична теорія в 50-60-ті роки XX ст. про можливість прискорення соціально-економічного розвитку латиноамериканських країн у рамках капіталістичної системи. Передбачає індустріалізацію, аграрну реформу, зміцнення держсектору на основі використання іноземного капіталу при одночасному обмеженні залежності від нього, а також заходи щодо підвищення життєвого рівня трудящих і демократизації політичного життя.

36. Ельдорадо – багата міфічна країна, яку протягом трьох століть шукали в басейні річок Оріноко і Амазонки.
37. Ель-Ніньо – тепле сезонна поверхнева течія у східній частині Тихого океану, яка надає сильний вплив на клімат ряду країн Латинської Америки.
38. Ехідо – ділянка землі, використовувана для громадського випасу худоби.
39. Іберо-Америка – термін для позначення латиноамериканських країн, населення яких говорить на мовах народів Іберійського півострова (Іспанія і Португалія).
40. Індеанідад – течія суспільної думки, що оформилася в середовищі індіанських національних рухів у Перу і поширився в ряді країн латиноамериканського континенту в 1970–1980 рр. Прихильники руху відкидають досвід розвитку Західної цивілізації і бачать вихід у відродженні культурних цінностей держави інків (Тауантінсуйю).
41. Індеанізм – громадський рух в Латинській Америці, який прагне засобами науки, ідеології, мистецтва, політики привернути увагу уряду та громадськості до проблем індіанського населення та знайти шляхи їх вирішення.
42. Індіанці – загальна назва корінного населення Америки (за винятком ескімосів і алеутів), що виникла в результаті помилкового уявлення Х. Колумба, який прийняв відкриту ним землю за Індію.
43. Індіхенізм – течія в професійному «креольському» мистецтві, зазначена співчутливим інтересом до життя, історії та культурі індіанців, прагненням відтворити особливості їх духовного світу, художнього мову.
44. Інкіліно – наймит у Чилі.
45. Інхеніо (енженью, Сентраль) – завод з переробки цукрової тростини.
46. Іспанізм – течія суспільної думки в Латинській Америці і в Іспанії, яка виходить з необхідності єдності і тісного співробітництва між Іспанією та Латинською Америкою в силу спільності мови, духовної культури тощо.
47. Іспанська Америка – термін, що позначає сукупність іспанських колоніальних володінь в Західній півкулі на початку XV – початку XIX ст. Іспанська Америка в офіційних документах іменувалася також Західними Індіями (Вест-Індія).
48. Кабальєро – одиниця виміру земельної площі, вживається в ряді країн Латинської Америки. Коливається від 11,3 га в Еквадорі до 75,5 га в Домініканській Республіці. У більшості країн одна Кабальєро дорівнює 44,7 га.
49. Кальямпос – квартали бідноти в Чилі.
50. Камбала – система оренди в Бразилії, за якою селянин за отриману ділянку землі безоплатно працює на землі поміщика кілька днів на тиждень.
51. Капітуляції – договори, які уклалися в кінці XV – початку XVI ст іспанською короною з аделантадо (ватажками конкістадорів), а також з мореплавцями, вирушали на пошуки нових земель. Серед інших пунктів робив застереження відсоток відрахування з захоплених конкістадорами багатств в королівську скарбницю і частка аделантадо.

52. Касік – індіанський вождь до іспанського завоювання. В даний час – впливові політики з поміщиків, буржуазії, військових, які захопили владу на місцях. Система управління, за якої центральний уряд здійснює свою владу на місцях за допомогою касиков, називається касікізм.
53. Католицизм – найбільш поширене віросповідання в Латинській Америці.
54. Каудильйо – в ряді країн глава держави, який здійснює особисту диктатуру.
55. Кауділізм – соціальний феномен, пов'язаний з висуванням на політичну арену вождя (каудильйо) – сильної особистості, що користується необмеженою владою у збройному загоні, партії, у певному регіоні, державі. Кауділізм поширився в країнах Латинської Америки при посиленні боротьби за владу між соціальними угрупованнями в молодих незалежних державах.
56. Квартеронів – мулат, що має одну чверть негритянської крові.
57. Кечуа – найбільша індіанська народність Латинської Америки. Вони населяють гірську частину Перу, Болівії, Еквадору, північний захід Аргентини і північ Чилі.
58. Колон – селянин, який отримав землю на певних умовах в оренду або в власність від держави при колонізації. Значення терміна різна залежно від країни.
59. Конкістадори – учасники завойовницьких походів Іспанії та Португалії у Вест-Індію, Центральну і Південну Америку. Соціальну основу склали наймані солдати, розорилися дворяни, ремісники, декласовані елементи.
60. Коррехидор – адміністративна і судова посада в Іспанії та її колоніальних володіннях в Америці. Коррехидори очолювали округу, створені в районах з переважанням індіанського населення, відали організацією примусової праці індіанців, збором податків і т.д.
61. Корридо – пісенний жанр, народна пісня-балада епіки-розповідного характеру, поширена у ряді країн Латинської Америки.
62. Костумбризм – течія в літературі та образотворчому мистецтві Іспанії та Латинської Америки в XIX ст. Він висловлював підйом національної самосвідомості. Характеризується особливим інтересом до народних типів, національному побуті і природі, які зображувалися з майже документальною точністю.
63. Креоли – нащадки європейських поселенців що народилися в Латинській Америці. У Бразилії і Вест-Індії - також нащадки негрів-рабів.
64. Курака – общинний вождь.
65. Латинізм – течія суспільної думки Латинської Америки, в основі якої лежить ідея про необхідність тісної співпраці латиноамериканських країн з романськими країнами Європи. Поширився в кінці XIX – початку XX ст. і посилювався в міру загострення конкурентної боротьби за латиноамериканський ринок між західноєвропейськими країнами і США.
66. Латифундизм – система землеволодіння, заснована на великих поміщицьких маєтках (латифундіях). У латифундіях спостерігалось тісне переплетення капіталістичних відносин з докапіталістическими (оплата праці натурою, відпрацювання, напіврабської форми найму).

67. Льянерос – пастухи-індіанці, що охороняють стада великої рогатої худоби та табуни коней на великих територіях саван (Льянос) в Колумбії і Венесуелі. (Гаучо – в Аргентині, уасо – в Чилі).
68. Магічний реалізм – термін, що застосовується для позначення одного з важливих ознак сучасної латиноамериканської культури, який полягає у створенні ефекту сприйняття та оцінки навколишньої дійсності крізь призму колективно-міфологічної свідомості індіанців, негрів та інших традиційно маргінальних в культурному відношенні верств населення.
69. Маруни (Марроне, Сімаррон) – збігли негри-раби і їх нащадки, ховалися в XVI–XVIII ст. у неприступних гірничо-лісових районах Латинської Америки. Вони вперто відстоювали свою свободу.
70. Метиси – особи, що народилися від шлюбів між білими (європейцями) і докорінними жителями Америки.
71. Мінка – система взаємодопомоги, участь у громадських роботах, виконуваних безкоштовно членами громади в Перу та Еквадорі.
72. Міта – давній звичай інків, за якою члени громади по черзі виконували різні безкоштовні роботи на користь правителя, служителів культу. З приходом іспанців міта – примусова робота індіанців у шахтах і рудниках, а також у господарстві або будинку землевласника за мізерну плату. Міта передавалася у спадщину, що призводило до закабалення індіанського населення.
73. Модернізм іспаноамериканський – літературний рух в іспаномовних країнах регіону в кінці XIX – початку XX ст. Він виражає прагнення латиноамериканців подолати історично обумовлену культурну відсталість, долучитися до сучасної цивілізації при всій її суперечливості.
74. Мулати – нащадки від змішаних шлюбів між європейцями і неграми. В англійській Вест-Індії мулатів називали також кольоровими і коричневими.
75. Негри Латинської Америки – нащадки африканців, завезених на континент для роботи на плантаціях.
76. Негризма – течія в латиноамериканській літературі на початку XX ст., яка характеризується прагненням до культурної та соціальної реабілітації негрів, з використанням виразних засобів, традиційно приписуваних негритянському мистецтву.
77. Негритюд в Латинській Америці – культурно-філософська та політична доктрина, ідейно-теоретичну базу якої становить концепція «культурної самобутності» чорної раси, що підкреслює своєрідність культури і психічного складу негритянських народів.
78. Окупантов (інтрус, інвасор, парасита, прекариста, посеюру, усурпатор) – селянин, який посів ділянку порожніх державних або приватних земель і не має юридичних прав на оброблювану землю.
79. Пеонаж – система експлуатації селян (пеонів) на основі примусової праці і прихованого боргового рабства. Боргове зобов'язання переходить з покоління в покоління.

80. Перонізм (хустисіалізм) – буржуазно-націоналістичне течія в Аргентині, що ґрунтується на ідеології, що поєднує корпоративізм з націонал-реформізмом та ідеями соціальної рівності. Названий по імені його засновника, генерала Х.Д. Перона.
81. Пончо – традиційний верхній чоловічий одяг індіанців.
82. Рабство плантаційне – форма експлуатації у вигляді прямого насильницького примусу до праці неосередствених виробників – рабів у плантаційних господарствах у колоніях. Плантаційне рабство відповідало інтересам світового ринку. Найбільшого поширення набуло в Південній і Центральній Америці, на островах Карибського моря.
83. Рада у справах Індій – найвищий законодавчий, виконавчий і судовий орган в Іспанії, фактично здійснював керування іспанськими колоніальними володіннями. Рада відала укладенням капітуляцій з колоніями, спорядженням експедицій, фінансами, призначав чиновників у колонії. Рішення і рекомендації ради підлягали затвердженню королем. Існувала з 1522 до 1847.
84. Редукція – території в іспанських колоніальних володіннях, відводилися світськими і колоніальною владою для насильницького поселення на них індіанських племен.
85. Репартіменто – одна з форм закабалення індіанського населення, коли земля разом з живуть на ній індіанцями закріплювалася за конкістадорами. Одним з окремих випадків репартіменто була передача індіанців у енкомьенди.
86. Рехідор – виборний член органів міського самоврядування в іспанських колоніях. Із середовища рехідоров обиралися алькальд, скарбник, головний альгвасила – начальник міської поліції.
87. Румба – афро-кубинський пісенно-танцювальний жанр. Танець супроводжується сольним і хоровим співом.
88. Самба – старовинний афро-бразильський парний танець, супроводжується співом та ударно-шумовими інструментами.
89. Самбо – назва нащадків від шлюбів між неграми (мулатами) і індіанцями. Іноді термін використовується в більш широкому сенсі (людина змішаного походження, серед предків якого були негри).
90. Сафра – сезон збирання цукрової тростини і період її переробки на цукрових заводах.
91. Сизаль – волокно, що отримується з листя агави.
92. Сомбреро – крилатий капелюх з фетру, повсті, соломи.
93. Стос – вузликове письмо, що існувало у деяких народів Південної Америки.
94. Сьєрра – традиційна назва гірських частин на континенті.
95. Тамбо – тваринницьке господарство молочного напрямку в Аргентині, Уругваї.
96. Танго – аргентинський народний парний танець.
97. Теллурізм – течія в латиноамериканській літературі, яка стверджує ідею пріоритетного впливу природного середовища, клімату і ландшафту на духовно-психічну і соціальне життя людини в Латинській Америці.

98. Тенентізм – антиолігархічний революційний дрібнобуржуазний рух в Бразилії в 20-30-і рр. ХХ ст. Очолювався представниками нижчої і середньої офіцерства. Тенентізм відіграв значну роль у боротьбі за буржуазно-демократичні реформи.
99. Тлачтлі – ритуальна і спортивна гра з м'ячем у стародавніх ацтеків і тольтеків.
100. Тона (гуахира, кансьон, триста, тонада, естіло, яраві і т.д.) – старовинна сольна лірична пісня зазвичай любовного змісту в різних країнах Латинської Америки.
101. Тортілья – тонка маїсова коржик, основний предмет харчування бідноти в ряді країн Латинської Америки.
102. Трабальїзм – реформістський течія в робітничому русі Бразилії, що виник в період правління Ж.Варгаса (1930–1945) і що оформилася із створенням Бразильської трабальїстської партії (БТП). В основі програми БТП – принципи «соціального співробітництва» між «працею і капіталом», буржуазного націоналізму і корпоративізму. Досягнення прогресу при збереженні приватного власності, реформ соціального законодавства, розвитку держсектора економіки та планорівня.
103. Тугурьос – квартали бідноти в містах Колумбії (фавели в Бразилії).
104. Фазенда – господарство латифундистського типу в Бразилії.
105. Хунта – назва в латиноамериканських країнах різного роду об'єднань, спілок, комісій. Назва військового уряду, який прийшов до влади в деяких країнах континенту в результаті військового перевороту.
106. Янакуна – індіанці в колоніальний період залишилися без землі і наймалися на роботу. За роботу отримували ділянку землі і виконували ряд повинностей.

5.4. Наочні навчальні матеріали

1. Настінна карта «Південна Америка»
2. Настінна карта «Політична карта світу»
3. Атласи
4. Контурні карти

Навчально-методичне видання

Іржавська Анжела Петрівна

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії
Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

Терещенко Тетяна Вадимівна

кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії
Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького

**АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ІСТОРІЇ
КРАЇН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ
(XVII – ПОЧАТОК XXI СТ.)**

Навчально-методичний посібник

Комп'ютерне верстання

Любченко Л. Г.

Підписано до друку __.01.2015. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 8,4. Тираж 50 пр. Зам. № 52__

Видавець і виготівник видавничий відділ

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Адреса: бульвар Шевченка, 81, м. Черкаси, Україна, 18031

Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 35-44-63,

e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>

Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.